

Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a mimořádných událostí na základních školách

Tereza Dlhošová

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Tereza Dlhošová**
Osobní číslo: **L21569**
Studijní program: **B1032A020002 Ochrana obyvatelstva**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a mimořádných událostí na základních školách**

Zásady pro vypracování

1. Na základě dostupných domácích a zahraničních zdrojů zpracujte teoretické poznatky a teoretická východiska z dané problematiky.
2. Proveďte dotazníkové šetření a následně vypracujte analýzu dat v problematice vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a mimořádných událostí na vybraných základních školách.
3. Na základě vyhodnocení získaných dat z dotazníkového šetření navrhněte změny a opatření ke zlepšení aktuálního stavu v dané problematice.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. HORÁK, Rudolf et al. *Zásady ochrany společnosti*. Ostrava: Key Publishing, 2015. ISBN 978-80-7418-236-5.
2. HRADIL, Jaroslav et al. *Základy ochrany obyvatelstva v České republice*. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2018. ISBN 978-80-7454-774-4.
3. *MODUL J: Ochrana obyvatelstva a krizového řízení pro pedagogické pracovníky* [online]. MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR [cit. 2023-10-19], 2019. ISBN 978-80-7616-048-4. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/modul-j-pdf.aspx>.

Další doporučená literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Ivan Princ**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2023**

Termín odevzdání bakalářské práce: **3. května 2024**

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 4. prosince 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: *19.4.2024*

Jméno a příjmení studenta: Tereza Dlhošová

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřená na vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a mimořádných událostí na základních školách. Práce se skládá ze dvou částí, teoretické a praktické části. Teoretická část se zabývá legislativním ukotvením, historií vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a analýzou učebnic, projektů a jiných způsobů na podporu vzdělávání ochrany člověka za mimořádných událostí na ZŠ. V praktické části jsou vyhodnocené a analyzované výsledky dotazníkového šetření na základních školách ve Vyškově a blízkém okolí. Součástí praktické části je SWOT analýza vyhodnocení současného stavu. V závěru jsou na základě vyhodnocených výsledků dotazníkového šetření a provedené analýzy popsány návrhy ke zlepšení současného stavu výuky ochrany člověka za mimořádných událostí na ZŠ.

Klíčová slova: ochrana obyvatelstva, vzdělávání, základní škola, ochrana člověka za mimořádných událostí, žáci, dotazníkové šetření

ABSTRACT

The bachelor thesis is focused on education in the field of population protection and emergencies in primary schools. The thesis is divided into two parts, a theoretical part and a practical part. The theoretical part deals with the legislative anchorage, the history of education in the field of population protection and the analysis of textbooks, projects and other ways to promote education of human protection in emergencies in primary schools. The practical part evaluates and analyses the results of a questionnaire survey in primary schools in Vyškov and the surrounding area. The practical part includes a SWOT analysis to evaluate the current situation. In the final part, based on the evaluated results of the questionnaire survey and the analysis, suggestions for improving the current state of teaching human protection in emergencies in primary schools are described.

.

Keywords: public protection, education, primary school, emergency protection, pupils, questionnaire survey

Mé poděkování patří převážně vedoucímu mé bakalářské práce, panu Ing. Ivanu Princovi, za jeho trpělivost, odborné vedení, konzultace a cenné rady a připomínky, které mi během zpracování bakalářské práce poskytl.

Dále děkuji všem ředitelům a pedagogům vybraných základních škol, za možnost uskutečnit dotazníkového šetření. Děkuji všem žákům za vyplnění dotazníku a jejich rodičům za udělený souhlas k vyplnění. Dále děkuji paní Ing. Heleně Formánkové za uskutečněný rozhovor k problematice preventivně výchovné činnosti.

Velké poděkování patří mé rodině, příteli, blízkým a přátelům za jejich podporu a trpělivost během studia a při psaní bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 OCHRANA OBYVATELSTVA	11
2 UKOTVENÍ OBLASTI PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI	14
3 VÝVOJ VZDĚLÁVÁNÍ V OBLASTI OCHRANY OBYVATELSTVA	18
4 PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST	22
4.1 UČEBNICE PRO ZÁKLADNÍ ŠKOLY	23
4.2 PROJEKTY NA PODPORU VZDĚLÁVÁNÍ	30
4.3 DALŠÍ ZPŮSOBY PODPORY VZDĚLÁVÁNÍ	33
II PRAKTICKÁ ČÁST	35
5 CHARAKTERISTIKA MĚSTA A ZÁKLADNÍCH ŠKOL NA KTERÝCH PROBĚHLO DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	36
6 STRUKTUROVANÝ ROZHOVOR	38
7 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	41
7.1 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ PRO 3. ROČNÍK ZÁKLADNÍCH ŠKOL.....	42
7.2 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ PRO 8. ROČNÍK ZÁKLADNÍCH ŠKOL.....	47
8 SWOT ANALÝZA	56
9 NÁVRHY KE ZLEPŠENÍ SOUČASNÉHO STAVU	60
ZÁVĚR	63
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	64
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	72
SEZNAM OBRÁZKŮ	73
SEZNAM TABULEK	74
SEZNAM GRAFŮ	75
SEZNAM PŘÍLOH	76

ÚVOD

Dnešní svět je stále častěji vystavován nečekaným mimořádným událostem, a proto je důležité být na tyto situace připravený a vědět, jak se v situaci chovat. Hrozby naturogenního původu, tak i vyvolané činností člověka mohou výrazně ovlivnit náš běžný život. Od zrušení předmětu branná výchova na základních školách z roku 1991, tak velká část odpovědnosti za ochranu přebývá na každém z nás. Se stále častějšími mimořádnými událostmi se ukázalo, že je nezbytné osoby na dané situace připravovat, aby věděli, jak se před takovou situací chránit, popřípadě chovat. Nejefektivnějším místem pro přípravu a vzdělání je škola. Její výhodou je, že žáci dobře přijímají informace a je zde prostor pro opakování nebo nácvik praktické činnosti.

Po rozsáhlých povodních v roce 2002 byla v následujícím roce do učebních dokumentů přidána problematika ochrany člověka za mimořádných událostí. Rozsah výuky je minimálně šest vyučovacích hodin za rok v každém ročníku, a to na základě rozhodnutí ředitele školy. Při zavádění rámcových vzdělávacích programů nebyla tato problematika opomenuta. Školy si tak musely vytvořit své školní vzdělávací programy, podle kterých se na škole realizuje výuka. Začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí zůstalo na rozhodnutí ředitele škol.

Na základě kontrolní akce, která byla provedena Nejvyšším kontrolním úřadem v roce 2022 byla zjištěna nízká znalost žáků v oblasti ochrany obyvatelstva. Úroveň znalostí respondentů byla prověřena pomocí dotazníkového šetření u žáků 3. a 4. ročníků středních škol a také 7. a 8. ročníků víceletých středních škol v oblasti ochrany obyvatelstva. Téměř polovina dotázaných nevěděla, jak se chovat v případě úniku chemické látky. Aby byly znalosti žáků zlepšeny je nezbytné, aby byla oblast vzdělávání zpracována v právních předpisech. Z toho důvodu má ministerstvo vnitra v oblasti výchovy a vzdělávání od roku 2024 vytvořit samostatnou oblast „*výchova k bezpečnosti*“ v rámci ZŠ a SŠ.

Hlavním cílem práce je na základě vyhodnocených získaných dat z dotazníkového šetření navrhnout změny a opatření ke zlepšení aktuálního stavu v dané problematice. Ke splnění hlavního cíle byly stanoveny následující dílčí cíle:

- na základně dostupných domácích a zahraničních zdrojů zpracovat teoretické poznatky a teoretická východiska z dané problematiky,

- provést dotazníkové šetření a následně vypracovat analýzu dat z problematiky vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a mimořádných událostí na vybraných základních školách.

Pro zpracování práce byly použity následující metody: logická indukce, analýza, syntéza, dotazníkové šetření, SWOT analýza.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OCHRANA OBYVATELSTVA

Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky č. 110/1998 Sb., stanovuje základní povinnost státu, kterou je zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky (v textu dále jen „ČR“), ochranu demokratických základů a ochrana životů a zdraví osob, majetkových hodnot a životního prostředí. (ČESKO, 1998)

Během celého historického vývoje lidstva museli lidé řešit vlastní ochranu před nežádoucími událostmi. Ze začátku se jednalo o ochranu před živelními pohromami, kdy se řešilo zejména vhodné rozmístění obydlí. Později bylo nutné chránit se během ozbrojených střetů a válečných tažení. S rozvojem lidské společnosti a nových objevů narůstala potřeba ochrany před účinky antropogenních událostí. (Kratochvílová et al., 2013)

Vývoj ochrany obyvatelstva v ČR prošel v minulém století mnoha změnami. Prvním milníkem je období mezi lety 1929 a 1938, kdy v roce 1929 vznikl dobrovolný „Ústřední výbor ochrany obyvatelstva“, veškerá činnost byla zaměřena na obranu proti leteckým útokům. V roce 1935 došlo k legislativnímu ukotvení vydáním zákona č. 82/1935 Sb., o ochraně a obraně proti leteckým útokům. Po vzniku Protektorátu Čechy a Morava byly postupně všechny složky Civilní protiletecké ochrany podřízeny protektorátní policii. Po konci 2. světové války byly opatření k ochraně obyvatelstva před vzdušným napadením minimalizovány. V červenci 1951 bylo přijaté „Vládní usnesení o civilní obraně“. Z důvodu větší hrozby použití zbraní hromadného ničení muselo být v roce 1958 přijaté „Usnesení Rady československé č. 49/1958 o civilní obraně Republiky československé,“ podle kterého byla civilní obrana proti zbraním hromadného ničení realizována. (Horák et al., 2015)

V roce 1990 započala přeměna civilní obrany na modernější spolehlivý systém. Pojem civilní ochrana byl zavedený v roce 1993. Od 1. ledna 2001 je používán termín ochrana obyvatelstva. (Kratochvílová et al., 2013)

Definice ochrany obyvatelstva (v textu dále jen „OOB“) je v ČR uvedena v zákoně č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a vymezují ji jako „plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku“. (ČESKO, 2000a) Jinými slovy může být stanovena také jako soubor úkolů a činností odpovědných orgánů veřejné správy, právnických a podnikajících fyzických osob a obyvatelstva, které směřují k zabezpečení ochrany životů, zdraví, majetku a životního prostředí. (MV-GŘ– HZS ČR, 2019)

Hlavním cílem OOb je odstranění následků mimořádných událostí (v textu dále jen „MU“) a krizových situací na životech, zdraví osob, majetku a životního prostředí nebo alespoň je co nejvíce tyto následky snížit. Cíle se dá nejúčinněji dosáhnout především plněním základních a dalších úkolů civilní ochrany. Základní úkoly jsou uvedeny v definici OOb. Všechny úkoly civilní ochrany jsou vymezeny v článku 61 Dodatkového protokolu I k Ženevským úmlouvám. Jedná se o nastavení stavu, ve kterém je obyvatelstvo odolné vůči MU, ale také schopné podílet se na odstraňování jejich následků. (Hradil et al., 2018)

Varování

Včasně a správné upozornění obyvatelstva na hrozící nebo vzniklou MU je základní podmínkou pro úspěšnou realizaci opatření OOb v ohroženém území. V ČR jsou obyvatelé varováni prostřednictvím varovného signálu „*Všeobecná výstraha*“, který má kolísavý tón a doba jeho trvání je 140 sekund. Po zaznění signálu následuje verbální tísňová informace, kterou se obyvatelé dozví údaje o bezprostředním nebezpečí MU a nutných opatření k ochraně. Tísňová informace může být sdělena koncovými prvky varování, hromadnými sdělovacími prostředky a jinými prostředky. (MV-GŘ– HZS ČR, 2019)

Evakuace

Evakuace je jedno z nejúčinnějších opatření ke zmírnění negativních následků na životech a zdraví osob a majetku. Používá se, pokud nelze účinně ochranu obyvatel zajistit jiným způsobem. (Kratochvílová et al., 2013) Pod pojmem evakuace se rozumí přemístění osob ale také i zvířat, předmětů kulturní hodnoty, technického zařízení a nebezpečných látek z místa ohrožení MU. (Hradil et al., 2018)

Ukrytí

Ukrytím se rozumí použití úkrytů civilní ochrany (stálé tlakově odolné úkryty, stálé tlakově neodolné úkryty, improvizované úkryty a ochranné systémy podzemních dopravních staveb) a jiných vhodných prostorů k ochraně osob před následky MU. (Horák et al., 2015) Stálé úkryty jsou předurčené k ochraně obyvatel před účinky zbraní hromadného ničení a před vojenským ohrožením, jejich doba k uvedení do pohotovostního stavu je poměrně dlouhá a jejich umístění není rovnoměrné. Z toho důvodu se ukrytí obyvatelstva při ohrožení MU a krizových situací provádí ve vytipovaných objektech a prostorech, které jsou vhodné pro improvizované ukrytí, popřípadě v podzemních dopravních ochranných systémech. (Hradil et al., 2018)

Individuální ochrana

V případě úniku nebezpečné látky je potřeba chránit si dýchací cesty a povrch těla, k tomu slouží opatření pod názvem individuální ochrana. Při MU bude hlavní možností ochrany dýchacích cest a povrchu těla improvizovaná ochrana, která je charakterizována běžně dostupnými prostředky v domácnosti, které zabrání průniku nebezpečné látky. Prostředky improvizované ochrany nahrazují klasické prostředky individuální ochrany, které jsou přednostně určeny pro vybrané skupiny obyvatel. (MV-GŘ HZS ČR, 2019)

Nouzové přežití

Nouzové přežití jsou činnosti a postupy věcně příslušných orgánů, dalších subjektů a občanů, které se provádí s cílem minimalizovat negativní následky MU. Opatření mohou být realizována na území ohrožených MU nebo navazují na evakuaci. Nouzové přežití zahrnuje zejména nouzové ubytování, nouzové zásobování potravinami a vodou, nouzové dodávky energií, nouzové základní služby obyvatelstvu a organizování humanitární pomoci. (MV-GŘ HZS ČR, 2019)

Výše uvedené základní úkoly OOb mají za cíl snížit dopady MU. Mimořádnou událostí se podle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, rozumí „*škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.*“ (ČESKO, 2000a) Tyto události se dělí na MU způsobené přírodními vlivy (naturogenní), havárie a MU způsobené činností člověka (antropogenní) (MV-GŘ HZS ČR, 2019)

Ve vzdělávací soustavě ČR se nepoužívá termín ochrana obyvatelstva, ale širší termín ochrana člověka za mimořádných událostí. (MV-GŘ HZS ČR, 2019) Tematika je zaměřená na ochranu osob před následky živelních mimořádných událostí, únik nebezpečných látek a před hrozbou nebo použitím výbušniny nebo nebezpečné látky. (MŠMT, 2003b)

Problematika „*Ochrany člověka za mimořádných událostí*“ je více rozebrána v kapitole 4.

2 UKOTVENÍ OBLASTI PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ ČINNOSTI

Níže v textu jsou charakterizovány nejdůležitější právní předpisy a dokumenty z oblasti preventivně výchovné činnosti (v textu dále jen „PVČ“) vytyčují základní informace, jaké subjekty se na PVČ účastní a jaké jsou jejich úkoly.

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně

Preventivně výchovná činnosti nemá v zákoně č. 133/1985 Sb., o požární ochraně žádné samostatné ustanovení. Jsou zde především ukotveny subjekty, které se na PVČ účastní. Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky (dále v textu jen „MV-GR HZS ČR“) stanovuje zaměření propagační, ediční a preventivně výchovné činnosti, na úseku požární ochrany a podílí se na jejím zabezpečování. Hasičský záchranný sbor kraj (v textu dále jen „HZS kraje“) zabezpečuje propagační, ediční a preventivně výchovnou činnost podle zaměření určeného ministerstvem na úseku požární ochrany. Na PVČ a činnosti směřující k předcházení požárů, se také podle § 75 odst. 1 písm. d) zákona o požární ochraně podílí veřejné prospěšné organizace, občanské sdružení a další jiné orgány a organizace, které působí na úseku ochrany. (ČESKO, 1985)

Nařízení vlády č. 172/2001 Sb., k provedení zákona o požární ochraně

V ustanovení § 14 nařízení vlády k provedení zákona o PO je blíže popsána dokumentace k zabezpečení PVČ na úseku požární ochrany v obci. Obsahem dokumentace je plán PVČ zpravidla na roční období, rozpracování zaměření PVČ, které stanoví ministerstvo vnitra ČR podle místních podmínek a vyhodnocení preventivně výchovných akcí. (ČESKO, 2001)

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů

Hasičský záchranný sbor kraje zajišťuje zejména přípravu na MU, provedení záchranných a likvidačních prací, organizuje instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva, zpracovává havarijní plány kraje. HZS kraje organizuje přípravu obce na MU, zajišťuje evakuaci a ukrytí obyvatel před hrozícím nebezpečím a plní další úkoly, které vedou k připravenosti správního obvodu obecního úřadu obce. V § 25 odst. 1 zákona o integrovaném záchranném systému je ukotveno právo každé fyzické osoby, která pobývá na území ČR, na informace o opatřeních k zabezpečení OOb, poskytnutí školení a instruktáže ke své činnosti při mimořádných událostech. (ČESKO, 2000a)

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů

Hasičský záchranný sbor kraje podle § 15 odst. 3 písm. a) zákona č. 240/2000 Sb., „*seznamuje obec a právnické nebo fyzické osoby na jejich žádost s charakterem možného ohrožení, s připraveným krizovým opatřením a se způsobem jejich provedení.*“ V zákoně je ustanovené právo fyzických osob pobývajících na území ČR na nezbytné informace o připravovaných krizových opatření k ochraně zdraví, života a majetku osob. (ČESKO, 2000b)

Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky

Ministerstvo obrany ČR podle § 6 odst. 1 písm. g) zákona o zajišťování obrany ČR „*řídí přípravu občanů k obraně státu, provádí vzdělávací, výchovnou a osvětovou činnost v této oblasti; rozsah přípravy občanů k obraně státu a provádí vzdělávací, výchovnou a osvětovou činnost v této oblasti je součástí plánů obrany.*“ Podle výše uvedeného zákona je příprava občanů k obraně státu dobrovolná (v textu dále jen „*POKOS*“). V případě stavu ohrožení státu nebo válečného stavu se POKOS stává povinnou. Činnosti, které POKOS zahrnuje jsou zdravotnická příprava, příprava k civilní obraně, příprava obyvatelstva k sebeobraně a další. Podle § 52 odst. 4 zákona č. 222/1999 Sb. se příprava provádí v rámci základního a středního vzdělávání i jiným vzdělávacími činnostmi, které jsou státem uznané. (ČESKO, 1999)

SIAR 6/2015 – POKYN č. 6 generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky ze dne 4. února 2015, k realizaci preventivně výchovné činnosti u Hasičského záchranného sboru České republiky

Podle pokynu generálního ředitele hasičského záchranného sboru ze dne 4. února 2015 se PVČ rozumí organizační, technické a provozní opatření a činnosti, které jsou zaměřené na výchovu obyvatelstva s cílem v případě vzniku MU dosáhnout zmírnění následků MU na zdraví, životech, životním prostředí a majetku odpovídajícím chováním obyvatel. Vybraní příslušníci HZS kraje ČR spolupracují při tvorbě vzdělávacích materiálů k PVČ, materiálů zaměřených na přípravu učitelů základních a středních škol k výuce ochrany člověka za mimořádných událostí (v textu dále jen „*OČMU*“). Pracovní skupina také plánuje, realizuje a vyhodnocuje PVČ u HZS kraje, spolupracuje na tvorbě pomůcek pro žáky, zpracovává přehled uskutečněných aktivit v oblasti PVČ a zprávu o činnosti HZS kraje v této oblasti a navrhuje další úkoly a opatření. Ve svém ročním rozpočtu na daný kalendářní rok musí HZS kraje vyčlenit finanční prostředky k zabezpečení PVČ HZS kraje. (MV-GŘ HZS ČR, 2015a)

Pokyn MŠMT k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (v textu dále jen „MŠMT ČR“) Pokynem č. j. 12 050/03-22 ze dne 4. března 2003 zařadilo problematiku ochrany člověka za mimořádných událostí do obsahu vzdělávání ve školách. Pokyn nabyl účinnosti dne 15. března 2003. Výše uvedený pokyn zrušil ke dni 28. února Pokyn MŠMT k začlenění tematiky OČMU ze dne 4. května 1999. (MŠMT, 2003a)

Ochrana člověka za mimořádných událostí – dodatek k učebním dokumentům pro základní školy, střední školy, speciální školy a vyšší odborné školy

Dodatkem č. j. 13 586/03-22 ze dne 4. března 2003 bylo „do učebních dokumentů pro základní školy, střední školy a vyšší odborné školy a do učebních dokumentů pro speciální školy zařazena tematika Ochrana člověka za mimořádných událostí v rozsahu nejméně 6 vyučovacích hodin ročně v každém ročníku.“ Cílem je především osvojení si dané tematiky. O jejím zařazení do výuky rozhoduje ředitel, a to samostatně nebo v rámci příslušných předmětů. (MŠMT, 2003b)

Usnesení vlády České republiky ze dne 21. června 2021 č. 560 ke Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030

Vize „Koncepce ochrany obyvatelstva“ je zvýšení úrovně připravenosti občanů na situace, které ohrožují život, zdraví, majetek a životní prostředí a posílení složek v systému ochrany obyvatelstva. Hlavní myšlenka a motiv zní „připravený občan, připravený systém“. Naplnění vize je rozděleno do 3 strategických cílů: rozvoj podmínek, podpora úkolů a opatření, zvyšování účinnosti organizace. Cíl podpora úkolů a opatření je rozdělený na 4 úkolové oblasti mezi které patří vzdělávání a příprava žáků a studentů. Základem přípravy obyvatelstva je pravidelné vzdělávání žáků a studentů během běžného vzdělávacího procesu. V rámci vzdělávání jsou uskutečňovány akce, programy a projekty, které slouží k podpoře klasické výuky na školách a tím je doplňují a rozvíjí. Ke zvýšení připravenosti a informovanosti obyvatel vznikají vzdělávací a výcviková centra tzv. „Centra zdraví a bezpečí.“ V Koncepci ochrany obyvatelstva v rámci PVČ je stanovený úkol do roku 2025 – vytvořit v rámci vzdělávacích programů pro základní a středoškolské vzdělávání samostatnou oblast „Výchova k bezpečnosti“ a zahájit její realizaci. Měl by být vytvořený samostatný předmět obsahující ochranu člověka za běžných rizik, MU, zdravotní přípravu, dopravní výchovu, prevenci kriminality nebo také přípravu občanů k obraně státu a jiné. (MV-GŘ HZS ČR, 2020)

Sjednocení výše uvedených témat by mělo zabránit současnému zdvojení ve výuce. Ve vybraných ročnících základního a středoškolského vzdělání by měla hodinovou dotaci představovat 1 vyučovací hodinu týdně. (MV-GŘ HZS ČR, 2020)

Tematická zpráva České školní inspekce – Vzdělávání v bezpečnostních tématech

Tematická zpráva z roku 2016 se zabývá výsledky školní inspekce zaměřené na vzdělávání v oblasti bezpečnosti v předškolním, základním a středním vzdělávání. Inspekce byla složena ze dvou částí – elektronické a prezenční inspekční činnosti. Elektronický dotazník, byl určený pro ředitele škol a proběhl na všech mateřských, základních a středních školách zapsaných ve školském rejstříku. Prezenční inspekce byla uskutečněna pouze na vybraných školách. Podle zjištění je dopravní výchova a ochrana zdraví zařazena na většině školách v předškolním vzdělávání (přesněji 90 % škol), ochrana člověka za běžných rizik a MU je probírána v 70 % mateřských školách. Vzdělávání je uskutečňováno především pomocí her, soutěží, exkurzí nebo praktického vyučování. Téměř všechny základní školy (v textu dále jen „ZŠ“) vzdělávají žáky v oblasti ochrany zdraví a dopravní výchově (přesněji 94 % škol), ochranou člověka za běžných rizik a MU se zabývá 91 % škol. Příprava občanů k obraně státu je na ZŠ vyučována nejméně (na 63 % školách). Bezpečnostní témata jsou nejčastěji realizována formou praktických cvičení, projektových dnů, besed a výkladem učitele. Ochrana člověka za běžných rizik a MU je do výuky zařazena na většině středních školách (přesněji 83 % škol) a dopravní výchovou se zabývá téměř 46 % středních škol. (ČŠI, 2016)

Kontrolní akce č. 22/12 – Peněžní prostředky státu na přípravu a zajištění systému ochrany obyvatelstva

Kontrolní akce byla provedena Nejvyšším kontrolním úřadem v roce 2022. Cílem bylo prověřením, jestli peněžní prostředky státu na zajištění OOb byly vynaloženy účelně a v souladu s právními předpisy. Součástí kontroly bylo prověřením znalostí z OOb ve formě dotazníkového šetření u žáků 3. a 4. tříd SŠ a 7. a 8. tříd u víceletých středních škol. Také se ověřovalo, jestli byly splněny cíle a úkoly v oblasti výchovy a vzdělávání OOb, které byly stanoveny v koncepcích OOb. Podle kontrolního úřadu byly úkoly splněny a tematika OČMU byla na ZŠ a SŠ vyučována v rozsahu 6 hodin ročně. Podle ministerstva vnitra stále většina obyvatel není připravena správně reagovat na MU. Pro zlepšení stavu by potřebné vzdělávání v oblasti OOb zapracovat do právních předpisů, kde by byly specifikované úkoly nebo pojmosloví. Kontrola zjistila, že neuspokojivý stav v dané problematice navazuje na cíle, které jsou stanoveny v Koncepti OO do roku 2025 s výhledem do roku 2030. (Šmucr, 2023)

3 VÝVOJ VZDĚLÁVÁNÍ V OBLASTI OCHRANY OBYVATELSTVA

Obavy z válek, především v 2. polovině 19. století, vedly k vytvoření armády, která byla postavena na povinných odvodech. Vznikla potřeba přípravy daných úkolů u mladých mužů v dalších institucích, především ve školách. Tělesná výchova byla vhodná příležitost ke splnění požadavku na školách, a tak během 19. století mnoho evropských zemí zařadilo tělesnou výchovu do veřejných škol. Důvodem realizace byla branná výchova. (Kavan, 2020)

V roce 1862 Miroslav Tyrš společně s Jindřichem Füngerem založili tělocvičný spolek Pražská společenská jednota, která brzy dostala název Sokol. Tělocvičná soustava zahrnovala gymnastiku, prostná a pořadová cvičení, závodění i modernější disciplíny např. atletiku, vzpírání a další. Prusko – Rakouská válka povzbudila Tyrše ke snaze o zavedení branného cvičení v Sokole. Vypracováním plánu národní branné výchovy je pan Tyrš u nás považován jako zakladatel branné výchovy. (Konířová, 2006; Martínková et al., 2013)

Vzdělávání v meziválečném Československu (1918–1938)

Po 1. světové válce vznikla iniciativa ze strany velení armády k zavedení branné výchovy v Československu. Tělocvičné spolky zejména Sokol, Orel a Dělnická tělovýchovná jednota měli při tělesné přípravě hlavní úlohu. Československý červený kříž měl také v branné výchově své pole působnosti. Jeho hlavní činností byla zdravotní a hygienická osvěta, ale také zdravotnické školení a kurzy 1. pomoci, čímž se převážně zapojovala do branné výchovy. V roce 1925 byl zpracován návrh zákona, který vytvořil Hlavní štáb československé armády. Branná výchova měla být povinná pro muže od 18 let. Z důvodu nedostatku podpory byl návrh zákona zamítnut. Ke konci roku 1936 byla znovu obnovena snaha o vytvoření povinné branné výchovy. Dne 1. července 1937 byl přijat zákon č. 184/1937 Sb., o branné výchově. (Šimek, Halířová, 2021; Šrámek, 2010)

Příprava obyvatelstva k branné výchově byla prováděna v tzv. střediscích branné výchovy. Cílem bylo získání podstatných informací o vlastní obraně a ochraně před leteckými útoky. Zaměření přípravy obyvatel bylo rozděleno do tří kategorií – v období míru, po vyhlášení leteckého poplachu a po vyhlášení konce poplachu. (Hradil et al., 2018)

Na všech veřejných školách byla branná výchova povinná pro žáky a studenty. Zákon č. 184/1937 Sb. zavedl branou výchovu i na vysokých školách. Výuku tvořila nauka o obraně a tělesná – branná výchova. (Kavan, 2020)

Po německé okupaci a zřízení protektorátu Čechy a Morava v roce 1939 byla výuka branné výchovy na školách zastavena. Zákon tedy nemohl být plně realizován. Ze strany okupační správy nebylo užitečné vyučovat žáky vlastenectví a praktické dovednosti na které by je branná výchova připravila. (Šimek, Halířová, 2021)

Branná výchova po 2. světové válce (1945–1973)

Po osvobození Československa došlo k obnovení zákonů z doby před německou okupací, mezi kterými byl i zákon o branné výchově č. 84/1973 Sb. Jeho účinnost netrvala dlouho, protože po komunistickém puči, který byl v únoru 1948 postupně došlo k přijetí nových zákonů. Takle změna se nevyhnula ani zákonu o branné výchově z roku 1937 a dne 6. prosince 1951 byl přijat a nabral účinnost zákon č. 92/1951 Sb., o branné výchově. Podle § 5 byl zřízen Svaz pro spolupráci s armádou (též známý zkráceně jako Svazarm), který se stal dobrovolnou organizací provádějící brannou výchovu. Od školního roku 1952/1953 byla branná výchova zařazena do osnov na 2. stupni ZŠ a SŠ, byla zaměřená na taktickou střeleckou přípravu, branný zeměpis, spojovací a zdravotnickou přípravu a další. V období přijetí zákona bylo vyostřené napětí mezi východem a západem a hrozil možný vojenská střet. Proto byla branná výchova převážně předvojenského charakteru. (Šimek, Halířová, 2021)

Obrana země byla označena úkolem nejvyšší důležitosti na XIII. sjezdu Komunistické strany Československé (dále v textu jen „KSC“), který se konal na jaře roku 1966. Úroveň branné výchovy byla podle orgánů KSC nedostačující a dospěli k názoru, že je potřebné přehodnotit její současný systém. Měl být vytvořen nový jednotný systém branné výchovy obyvatelstva. Ústřední výbor KSC v březnu 1936 přijal usnesení o jednotném systému branné výchovy, následně byla vytvořena nová právní úprava. V roce 1973 byl přijat zákon č. 73/1973 Sb., o branné výchově, který nabyl účinnosti dne 1. ledna 1974. (Reitmayer, 1981)

Branná výchova v období jednotného systému branné výchovy (1974–1989)

Podle nového zákona měla branná výchova zahrnovat „*brannou výchovu žáků, učňů a studentů, přípravu branců, brannou přípravu vojáků v záloze, přípravu občanů k civilní obraně, zájmovou brannou činnost a další činnost směřující ke stanoveným cílům branné výchovy.*“ Každý občan Československé socialistické republiky měl být vždy připraven postavit se na obranu své socialistické vlasti – jeden z cílů branné výchovy. (ČESKO, 1973)

Děti v mateřských školách byly vedeny, aby při ohrožení uměly použít ochranou masku, přesunuly se do krytu a nebály se v něm. Branná výchova byla organizována formou branné průpravy, branné vycházky, branných her a branné chvílky. (Šimek, Halířová, 2021)

Vše bylo přizpůsobené věku dětí, učilo se formou hry, která se postupně odstraňovala. Pořádaly se například karnevaly, během něj děti nosily škrabošky, hrály se hry třeba na slůňata (viz obrázek 1) nebo kosmonauty. Během branné vycházky si měly děti zvyknout na přesun s lehkou zátěží a setkat se s osobou, která zajišťovala ochranu a obranu společnosti. (Šimek, Halířová, 2021)

*Obrázek 1 – Zvykání dětí v mateřské škole na plynovou masku.
(Šimek, Halířová, 2021)*

Žáci, kteří navštěvovali 1. stupeň ZŠ, měli být zdatní se pod vedením učitelů ochránit před účinky napadení nepřítelem (zejména před zbraněmi hromadného ničení). Žáci 2. stupně ZŠ měli být způsobilí samostatně se ochránit a popřípadě poskytnout první pomoc. Branné cvičení bylo uskutečňováno dvakrát za rok. Představovalo organizovaný přesun, cvičení orientace, postřehu a odhadu vzdálenosti, nácvik používání ochranné masky a prostředků improvizované ochrany. Do cvičení byly vloženy běžecké úseky a byla prakticky procvičována první pomoc. Ve školním roce 1983/84 již nebyla branná výchova samostatným předmětem, ale postupovala všechny ostatní předměty. Největší úlohu měly branné cvičení a branné kurzy, žáci si prakticky procvičily teoretické znalosti. (Šimek, Halířová, 2021)

Hlavním cílem branné výchovy na SŠ bylo prohloubení a upevnění dosud nabitých znalostí. Branná cvičení se dělila do 5 tematických okruhů. Cvičení byla zaměřená na protichemickou obranu; použití ochranných prostředků a překonání zamořeného úseku; poskytnutí první pomoci, požární ochranu, ochranu proti škodlivým látkám; činnost v zamořeném prostředí a transport raněných a první pomoc. Opakování pro dívky bylo zaměřené na zdravotnickou přípravu a u chlapců na všeobecnou předvojenskou přípravu. (Šimek, Halířová, 2021)

Hlavním cílem branné výchovy na vysokých školách bylo prohloubení a rozšíření dovedností ze střední školy. Důraz byl kladený na politické a ideologické zaměření. Branná výchova byla určena především pro studenty pedagogických fakult. (Šimek, Halířová, 2021)

Vývoj po roce 1989 do současnosti

Branná výchova jako povinný předmět byla zrušena k 1. 7. 1991 zákonem č. 217/1991 Sb., o zrušení zákona č. 73/1973 Sb., o branné výchově, ve znění zákonného opatření předsednictva Federálního shromáždění č. 17/1976 Sb. (ČESKO, 1991)

Po roce 1991 školy nevěnovaly bezpečnostním tématům větší pozornost. Velká část odpovědnosti za ochranu tak přebývala na každém občanovi. Postupně se zvýšila nezbytnost připravit osoby na překonání MU a jejich následků, nejefektivnějším místem k přípravě a vzdělávání byla škola. Koncem roku 1995 byl na vybraných školách proveden výzkum o možném zařazení OČMU do osnov, aniž by vznikl samostatný předmět. Na základě experimentu vydalo v roce 1999 MŠMT ČR „*Pokyn o začlenění tematiky OČMU do vzdělávacích programů.*“ Po rozsáhlých povodních v roce 2002 musel být obnoven pokyn MŠMT ČR. Po aktualizaci pokynu ze 4. března 2003 bylo do učebních dokumentů zahrnuto téma „*Ochrana člověka za mimořádných událostí*“ v rozsahu minimálně 6 vyučovacích hodin za rok v každém ročníku, buď samostatně nebo součástí předmětu na základě rozhodnutí ředitele školy. (MV-GŘ HZS ČR, © 2024a)

V roce 2004 byly do vzdělávacího systému zavedeny rámcové vzdělávací programy (v textu dále jen „*RVP*“), které vymezily povinný obsah. Výuka OČMU nebyla v RVP opomenuta. Všechny školy si musely vytvořit vlastní školní vzdělávací program a podle něj se na škole realizuje vzdělávání. V lednu 2013 došlo k přepracování RVP. (Šimek, Halířová, 2021)

Usnesením vlády č. 734 ze dne 5. října 2011 bylo schváleno začlenění tematiky „*Ochrany člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova do studijních programů pedagogických fakult.*“ (Vláda ČR, 2011)

Vzdělávání dané problematiky je rozdělené do cílových skupin. Studijní základ I je pro všechny absolventy (jsou způsobilí v případě vzniku MU vhodně ochránit sebe a jim svěřené žáky), další studijní základ je zaměřený studenty studující obor výchova ke zdraví (rozšíření základních znalostí, způsobilost k předání nabytých informací dalším osobám). Studijní základ III je zaměřený na studenty oboru ochrany obyvatelstva v aprobaci s dalším studijním předmětem (rozšíření základních znalostí, způsobilost k předání nabytých informací dalším osobám). (MV-GŘ HZS ČR, © 2024b)

4 PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÁ ČINNOST

Vzdělávání v oblasti OOb a MU je realizováno pravidelným vzděláváním obyvatelstva nebo pomocí projektů a akcí pro veřejnost. Tato rozsáhlá problematika je souhrnně obsažena pod názvem preventivně výchovná činnost. (MV-GŘ HZS ČR, 2015a)

Preventivně výchovná činnost je „*souhrn organizačních, technických a provozních opatření a činností zaměřených na výchovu obyvatelstva s cílem předcházet vzniku mimořádných událostí a v případě jejich vzniku dosáhnout zmírnění nežádoucích dopadů mimořádné události na zdraví, životy, majetek či životní prostředí odpovídajícím chováním obyvatelstva.*“ (MV-GŘ HZS ČR, 2015b) Cílem je předání vědomostí k účinnému reagování na vzniklé MU a základních znalostí z OOb a požární ochrany. (MV-GŘ HZS ČR, © 2024c)

Britská nezisková organizace RoSPA, která pomáhá lidem rozpoznat a snížit rizika, definuje výchovu k bezpečnosti jako výuku specifických znalostí, dovedností a porozumění, které děti potřebují, aby zůstaly v dané situaci v bezpečí. (RoSPA, © 2024)

Vzdělávání je zaměřené na dvě skupiny osob – odborníky a obyvatelstvo. Skupinu odborníků tvoří úředníci ze státní samosprávy a správy, příslušníci ozbrojených sil a bezpečnostních sborů, starostové obcí a dále také učitelé na ZŠ a SŠ, kteří danou problematiku vyučují. Do druhé skupiny patří dospělé obyvatelstvo, cizinci, zdravotně hendikepovaní, děti a školní mládež. Vzdělávání dospělého obyvatelstva je značně náročné, HZS ČR z toho důvodu vypracoval několik projektů, například projekt „*Bezpečné cestování*“, který informuje o nebezpečí a správném jednání při něm nebo také projekt „*Štěstí přeje připraveným*“ který pomocí videoklipů představuje, jak se zachovat při nebezpečné situaci. Pro cizince, kteří žijí v ČR, byla v anglickém jazyce vytvořena příručka „*In case of danger*“ a na webových stránkách ministerstva vnitra ČR je dostupná také v německém a francouzském jazyce. Vzdělávání dětí a žáků v této oblasti je značně jednoduché, PVČ je u této skupiny realizovaná během výuky anebo v rámci zájmových kroužků. Výhodou této cílové skupiny je možnost využití opakování, přezkoušení, praktických činností, dnů otevřených dveří, praktické ukázky složek integrovaného záchranného systému a další. (MV-GŘ HZS ČR, 2015b)

Po novelizaci pokynu MŠMT v roce 2003 měla být tematika OČMU vyučována v každém ročníku minimálně v rozsahu 6 vyučovacích hodin za rok. Rozhodnutí, jestli bude tematika vyučována samostatně nebo v rámci některého z předmětů je plně v kompetenci ředitele školy. Po zavedení RVP si každá škola zpracovala vlastní školské programy. OČMU je v RVP zahrnuta do konkrétních vzdělávacích oblastí. (MV-GŘ HZS ČR, 2006)

Hlavním cílem je, aby si žáci osvojili základní znalosti z oblasti OOb. Žáci by měli umět rozpoznat varovný signál všeobecná výstraha, vědět co patří do evakuačního zavazadla, jaké zásady platí při opuštění bytu nebo ohroženého prostoru. Dále se učí poskytnout první pomoc a seznamují se s činnostmi složek integrovaného záchranného systému. (MŠMT, 2003b)

K naplnění jednotlivých cílů je výuka rozdělena do témat, která se věnují chování a ochraně před následky živelních pohrom, při úniku nebezpečné látky a při nálezů výbušniny nebo jiné nebezpečné látky. Jedná se především o živelní pohromy jako jsou povodeň, zemětřesení, sesuv půdy, požár, sopečný výbuch, atmosférické poruchy a nebezpečí laviny. Žáci by měli být také seznámeni s prvky improvizované ochrany a jejich použití při chemické, radioaktivní nebo biologické kontaminaci. (MŠMT, 2003b)

4.1 Učebnice pro základní školy

Ministerstvo vnitra – generální ředitelství hasičského záchranného sboru České republiky odborně podpořilo vznik učebnic pro ZŠ. Mezi lety 2002 a 2003 vydalo nakladatelství Fortuna celkem 5 učebnic zaměřených na živelní pohromy, sebeobranu a vzájemnou pomoc, havárie s únikem nebezpečných látek a radiační havárie a všeobecnou učebnici pro 1. stupeň. Nakladatelství ALBRA vydalo v roce 2004 celkem 5 učebnic pro 1. stupeň ZŠ zaměřených na OČMU a v roce 2006 vyšly zbylé učebnice pro 2. stupeň ZŠ. V roce 2008 byla vydána občanským sdružením „Centrum pro bezpečný stát“ knížka „Co dělat...“ – aneb Kapesní průvodce krizovými situacemi doma i v zahraničí. (MV-GŘ HZS ČR, © 2024d)

V roce 2015 vyšla nová učebnice a pracovní sešit pro 2. stupeň ZŠ s názvem „*Jak se zachovat, když...*“, kterou vydalo nakladatelství Nová škola. Učebnice reagovala na změnu v RVP pro základní vzdělávání z roku 2013. Na jejím vytvoření se podílela řada odborníků. (Nová škola, 2022)

Níže jsou učebnice podrobněji popsány.

Ochrana člověka za mimořádných událostí pro 1. stupeň ZŠ

Učebnice (viz obrázek 2) je zaměřená na 1. stupeň základních škol. Děti se seznamují s MU a jejich dělením, evakuačním zavazadlem, jak se chovat po vyhlášení nebezpečí a co dělat při jednotlivých MU jako jsou povodeň, bouře, požár v bytě, teroristický čin a další. Jsou zde vymezeny čísla tísňového volání a hlavní zásady první pomoci (masáž srdce, stabilizovaná poloha a další). (Danielovská, 2003)

Ochrana člověka za mimořádných událostí: sebeobrana a vzájemná pomoc: text pro občanskou a rodinnou výchovu

V učebnici se žáci dozví, co je to MU, jaké je její dělení a co do nich patří. Jsou zde popsány varovné signály a další způsoby, jak se o MU dozvědět. Žáci jsou zde také seznámeni s ukrytím obyvatelstva, evakuací, evakuačním zavazadlem, nouzovým přežitím, integrovaným záchranným systémem a jeho složkami. Žáci by po projití učebnice měli znát, jak se zachovat, když zazní varovný signál všeobecná výstraha a jaké zásady se musí dodržovat a co dělat, pokud je nařízená evakuace. V poslední kapitole je popsáno více jak 15 možných úkonů při poskytování první pomoci (zajištění průchodnosti dýchacích cest, umělé dýchání, bezvědomí, krvácení, popáleniny, poranění elektrickým proudem a další). (Horská et al., 2002)

Obrázek 2 – Učebnice pro 1. stupeň ZŠ a pro občanskou a rodinnou výchovu na ZŠ. (Danielovská, 2003; Horská et al., 2002; foto: vlastní)

Ochrana člověka za mimořádných událostí: živelní pohromy: pro zeměpis a přírodopis na ZŠ

Tato učebnice (viz obrázek 3) se dělí do 8 kapitol – co to jsou živelní pohromy, jak vznikají, jak se chovat za vzniku živelní pohromy, jak se chovat při zemětřesení a sopečném výbuchu, chování při sesuvech půdy, jak se chovat při povodních, atmosférických poruchách a jak přežít situaci ohrožení ve volné přírodě. Jsou zde definovány jednotlivé MU, příklady událostí, které se staly, jak se na danou situaci připravit a jak se chovat, pokud událost nastane. (Herink, Balek, 2002)

Ochrana člověka za mimořádných událostí: havárie s únikem nebezpečných látek: radiační havárie: pro chemii a fyziku na ZŠ

V učebnici je popsáno, čím nás nebezpečné látky při havárii ohrožují, jak poznat havárii s únikem nebezpečné látky (dále v textu jen „NL“), varovný signál a jak mu rozumět, rady pro případ havárie s únikem NL a co je potřeba znát o ochraně života a zdraví při radiační havárii. Jsou zde definovány výbušné, hořlavé a toxické látky. Žákům je zde také představena výstražná tabulka při přepravě NL po silnici a železnici. Nechybí zde symboly pro označení nebezpečných látek nebo prostředky individuální ochrany. Žáci jsou seznámeni také s jodovou profylaxí. (Beneš, 2002)

Obrázek 3 – Učebnice pro zeměpis a přírodopis na ZŠ a pro chemii a fyziku na ZŠ. (Herink, Balek, 2002; Beneš, 2002; foto: vlastní)

Neztratím se? Neztratím!: ochrana člověka za mimořádných událostí: osobní bezpečí: pro 1. ročník základních škol

Učebnice neboli spíše pracovní sešit pro děti 1. třídy ZŠ (viz obrázek 4), ve kterém si děti procvičí základní otázky např. jaké je moje jméno a příjmení, adresa, kde bydlím, jak se jmenují rodiče a sourozenci. Děti si zde můžou nakreslit svůj dům ve kterém bydlí, zapsat si telefonní čísla na rodiče a seznámí se zde s čísly tísňové linky a linky bezpečí. Sešit je dělaný velmi jednoduše, nachází se v něm spousta obrázků, které si děti mohou vybarvit a příběhy a otázky na které odpovídají ústně. (Černocho, 2004a)

Bezpečí a nebezpečí: ochrana člověka za mimořádných událostí: osobní bezpečí: pro 2. ročník základních škol

Nachází se zde velmi jednoduché úkoly, např. zakroužkovat, kde se lidé chovají nezodpovědně a hrozí jim nebezpečí, vybarvit místa, kde se za bouřky nesmí schovat a další. Děti jsou jednoduše seznamovány se zásadami, jak se chovat např. během povodně. V tomto díle jsou žáci seznámeni i s bezpečností na silnici a s nebezpečím, se kterým se mohou setkat doma. Děti mají za úkol zjistit kde najdou v bytě hasicí přístroj nebo jaké upozornění je uvedené na přípravcích, které mají doma a jsou nebezpečné. Jsou zde graficky znázorněny bezpečnostní značky a postup při nález použité injekční stříkačky. (Černoch, 2004b)

Obrázek 4 – Učebnice pro 1. – 2. třídu ZŠ od nakladatelství ALBRA.
(Černoch, 2004a,b; foto vlastní)

Počítej se vším: ochrana člověka za mimořádných událostí: osobní bezpečí: pro 3. ročník základních škol

Děti jsou zde seznámeny s čísly tísňového volání, procvičují hodiny, názvy a čísla měsíců, zkouší odhad a měření vzdálenosti. (Černoch, 2004c)

S mapou nezabloudím: ochrana člověka za mimořádných událostí: osobní bezpečí: pro 4. ročník základních škol

V této učebnici (viz obrázek 5) si žáci vyzkouší náčrt krajiny a třídy, procvičí si zde základy měření a jsou seznámeni s měřítkem. Jedním z dalších úkolů je orientace v pláncích, kdy se děti snaží na plánu najít různé ulice nebo objekty. (Černoch, 2004d)

Pomáhám zraněným: ochrana člověka za mimořádných událostí: osobní bezpečí: pro 5. ročník základních škol

Učebnice seznamuje žáky s nemocemi, zraněním, poruchou dýchání a krvácením. Žáci mají za úkol zodpovědět, jak se starat o nemocného, jak předcházet nemocím a jak se vyvarovat nákaze. Je zde popsán jednoduchý postup a grafický obrázek, jak se zachovat, pokud žáci najdou člověka v bezvědomí nebo jak uložit člověka do stabilizované polohy. Procvičí si volání na tísňovou linku a jaké informace musí sdělit a v jakém pořadí. Dále jsou teoreticky seznámeni s poskytnutím umělého dýchání a jak zastavit krvácení. (Černoch, 2004e)

Obrázek 5 – Učebnice pro 3. – 5. třídu ZŠ od nakladatelství ALBRA. (Černoch, 2004c,d,e; foto vlastní)

Povodně: ochrana člověka za mimořádných událostí: pro 6. ročník základních škol

Žáci by po projití této problematiky měli znát, jak se zachovat před povodní, během povodně a po povodni. Znovu je zde připomenutý varovný signál všeobecný výstraha a co patří do evakuačního zavazadla. Žáci jsou poučeni o zásadách při opuštění bytu a jak zabezpečit dům proti povodni. (Sedláček, 2006a)

Požáry: ochrana člověka za mimořádných událostí: pro 7. ročník základních škol

Učebnice (viz obrázek 6) žáky seznamuje se látkami, které mohou hořet, vše je potřebné, aby vznikl oheň. Jsou zde graficky znázorněny výstražné symboly – vysoce hořlavé a extrémně hořlavé. Žáci jsou blíže seznámeni s požárem v přírodě, jak může vzniknout a jak se v přírodě chovat. Učebnice obsahuje také typy hasících přístrojů a kdy který použít. (Sedláček, 2006b)

Jelikož během požáru může dojít k popálení, probírá se zde i tato problematika. Popáleniny všech stupňů jsou zde přesně popsány a také jak je ošetřit. (Sedláček, 2006b)

Obrázek 6 – Učebnice pro 6. – 7. třídu ZŠ od nakladatelství ALBRA. (Sedláček, 200a,b; foto vlastní)

Havárie: ochrana člověka za mimořádných událostí: pro 8. ročník základních škol

První kapitola všeobecně vymezuje havárie, jak se dozvědět o úniku nebezpečné látky a jak v takovém případě postupovat. Další kapitoly jsou zaměřené na výbuch plynu a charakteristiku zemního plynu, havárie v jaderných elektrárnách a stručným popisem radioaktivních látek. Dále se učebnice věnuje dopravním nehodám, jak postupovat, pokud jsme svědkem nehody a popis, jak zacházet s raněným a jak mu poskytnout první pomoc. (Sedláček, 2006c)

Od vichřice k zemětřesení: ochrana člověka za mimořádných událostí: pro 9. ročník základních škol

Výukový materiál (viz obrázek 7) je zaměřený na více mimořádných událostí, které mohou nastat přírodními vlivy, tak činností člověka. Pozornost je zde věnována především sesuvům sněhu a půdy, sopečné činnosti, povětrnostním podmínkám, zemětřesení, tsunami, obecnému ohrožení a terorismu. Každá MU je definována a blíže popsána. Je zde uvedena první pomoc a také jak se v takové situaci chovat. (Sedláček, 2006d)

Obrázek 7 – Učebnice pro 8. – 9. třídu ZŠ od nakladatelství ALBRA. (Sedláček, 2006c,d; foto vlastní)

Jak se zachovat, když...

Učebnice a pracovní sešit „*Jak se zachovat, když...*“ jsou určeny pro žáky 2. stupně ZŠ. Učebnice je rozdělena do 12 kapitol a na konci se nachází krátké opakování daného tématu. Žáci se na začátku seznamují s MU a s úkoly civilní ochrany (varování, evakuace, ukrytí, nouzové přežití), prostředky improvizované ochrany dýchacích cest a povrchu těla. Je zde velmi jasně a jednoduše popsána první pomoc u různých zranění, které mohou vzniknout během MU. Zmíněny jsou zde i úkony, které se při provádění první pomoci u konkrétních zranění neprovádí (např. při popáleninách nikdy neodstraňujeme přiškvařený oděv). (Plucková et al., 2023)

Obrázek 8 – Učebnice a pracovní sešit *Jak se zachovat, když...* z nakladatelství Nová škola. (Plucková et al., 2023)

V učebnici jsou dále popsány konkrétní MU, které mohou nastat v ČR i ve světě, jejich charakteristika, opatření, příklady a další podrobnosti. Nejsou zde opomenuty ani hasící přístroje a k jakému hašení se používají. Žákům je v učebnici představena také epidemie, extremismus, terorismus, narušení dodávek elektřiny, POKOS a další. (Plucková et al., 2023)

4.2 Projekty na podporu vzdělávání

V České republice se problematice PVČ věnuje hned několik projektů. Většina z nich je zaměřená na vzdělávání školáků, ale některé jsou orientované i na další cílové skupiny např. dospělé obyvatelstvo. Nejznámější projekty jsou uvedeny a blíže popsány níže.

HASÍK CZ

Program pod názvem HASÍK CZ vznikl u hasičského záchranného sboru Bruntál v roce 1996. První dva roky byl ověřován na školách a postupně byl rozšířen téměř po celé ČR. HASÍK CZ je zaměřený na vzdělávání dětí ve škole, především v problematice požární ochrany a ochrany obyvatelstva. Tento vzdělávací program je v současné době realizován v rámci PVČ HZS krajů v 10 krajích ČR kromě kraje Ústeckého, Jihočeského, Pardubického a kraje Vysočina. Projekt také připravuje instruktory na práci s dětmi a proškolení instruktoři realizují vzdělání v oblasti PVČ na školách. (Citadela Bruntál, 2021)

Cílem HASÍKU CZ je poskytnout žákům důležité informace z oblasti požární ochrany a OČMU. Dílčím cílem je pomocí přednášek a vzdělávacích materiálů nadchnout žáky v této problematice a osvojit si, jak se chovat v případě MU a jak se ochránit. (SH ČMS, 2014)

Projekt vydal mnoho materiálů a publikací. Jejich zaměření je především na metodické příručky pro instruktory a učitele. (Citadela Bruntál, 2024)

Asociace „Záchranný kruh“

Záchranný kruh je „sružení záchranářských, vzdělávacích a dalších subjektů a institucí, které se aktivně zabývají problematikami vzdělávání, prevence a přípravy v oblastech běžných rizik a mimořádných událostí, bezpečnosti a ochrany životů, zdraví, životního prostředí a majetku.“ Od roku 2005 vytváří a uskutečňují projekty, výukové materiály a pomůcky, které napomáhají dětem i dospělým rozpoznat nebezpečí, předcházet jim a umět správně reagovat za krizové situace. Asociace vytváří výukové materiály, které jsou rozděleny do 5 skupin – bezpečná doprava, první pomoc, požáry, osobní bezpečí a mimořádné události. V každé oblasti čtenář nalezne jednoduchou definici z dané problematiky a několik vzdělávacích článků, součástí jsou také videa a edukační materiály. (Záchranný kruh, 2023a)

Vybrané projekty Záchraného kruhu:

- Vzdělávací hry – celkem 28 edukačních počítačových her (evakuační zavazadlo, domeček rizik, malý záchranář a další). (Záchraný kruh, 2023b)
- Vzdělávací aplikace – aplikace do mobilních telefonů a tabletů (animovaná první pomoc, dopravní výchova pro děti, malý záchranář, tísňomat) (Záchraný kruh, 2023c)
- Výuková videa – celkem 10 oblastí jako jsou první pomoc, bezpečný pobyt u vody, záchrana životů u dopravní nehody a další. (Záchraný kruh, 2023d)
- Interaktivně multimediální učebnice – animované příručky, které jsou rozdělené pro mateřské školy, 1. stupeň ZŠ a pro 2. stupeň ZŠ a SŠ Zpracovanými tématy jsou dopravní výchova, MU I a II, havárie, terorismus, první pomoc, přežití v přírodě a jiné. (Záchraný kruh, 2023e)
- Ty to zvládneš – určeno pro žáky i širokou veřejnost, věnuje se chybám a postupu laického záchranáře při dopravních nehodách nebo požáru. (Portál krizového řízení JHM, © 2023)

Vaše cesty k bezpečí aneb chytré blondýnky radí

Projekt vznikl ve spolupráci Hasičského záchraného sboru Jihomoravského kraje, Krajského ředitelství Policie Jihomoravského kraje a Zdravotnické záchranné služby Jihomoravského kraje, p. o. a jeho cílem je sdílení postupů a rad, jak se chovat během MU. Celkem je zpracováno 67 témat. (Portál krizového řízení JHM, © 2023b)

Mezi zpracovanou problematiku se řadí tísňové volání, chování při požáru, chování po zaznění varovného signálu, blackout, požár automobilu, bezpečnost na silnici, IT kriminalita a další. (Portál krizového řízení JHM, © 2023c)

Hasiči pro školy

Jedná se o vzdělávací projekt, který je zaměřený na žáky 6. – 9. třídy na základních školách. Probíraná témata v jednotlivých ročnících jsou popsána v tabulce 1. Cílem je především podpora výuky OČMU. Hasiči pro školy zpracovávají výukové materiály, které jsou online dostupné pro všechny školy. Viz obrázek 10. (© HZS Zlínského a Ústeckého kraje, 2023)

Tabulka 1 – Rozložení učiva podle projektu Hasiči pro školy. (vlastní úprava z PORTÁL HZS Zlínského a Ústeckého kraje, 2023)

Ročník	Téma	Téma hodiny
6.	Mimořádné události, IZS	1. Mimořádné události 2. IZS 3. Hasiči a jejich práce 4. Tísňové volání 5. Bezpečná domácnost a pohyb venku
7.	Chování při MU	1. Ochrana obyvatelstva, legislativa 2. Varovný signál a chování po zaznění tohoto signálu 3. Evakuace a evakuační zavazadlo 4. Ukrytí a individuální ochrana 5. Laická resuscitace
8.	Požár	1. Požár 2. Hasící přístroje 3. První pomoc při popáleninách, nahlášení požáru na tísňovou linku 4. Požár objektu, únikový plán domova 5. Požár v přírodě
9.	Živelní pohromy a havárie	1. Živelní pohromy, havárie, atmosférické poruchy a sesuvy půdy 2. Povodně 3. Dopravní nehody 4. Havárie s únikem nebezpečné látky 5. Radiační havárie, terorismus

**PRACOVNÍ LIST
VAROVÁNÍ**

1. V rámečku pod obrázky zakroužkuj, komu je činnost v systému varování a informování určena:

Starosta obce

VAROVÁNÍ
INFORMOVÁNÍ
VYROZUMĚNÍ

Složky IZS

VAROVÁNÍ
INFORMOVÁNÍ
VYROZUMĚNÍ

Běžný občan

VAROVÁNÍ
INFORMOVÁNÍ
VYROZUMĚNÍ

2. Pojmenuj jednotlivé prvky varování a přiřaď k nim správnou funkci (napíš pod obrázek):

1. MÍSTNÍ ROZHLAS

2. ROTAČNÍ SIRÉNA

3. ELEKTRONICKÁ SIRÉNA

a) Pouze houká
b) Houká a potom sdělí přednastavenou informaci
c) Houká, sdělí přednastavenou informaci a umožňuje přímý hlasový vstup

3. Který z prvků varování ti poskytne nejvíce informací?

4. Zapíš do rámečku správný popis jednotlivých signálů (čistem) a nakresli jejich průběh:

- Slyšíme ji zpravidla každou první středu v měsíci
- Varuje před hrozbou nebo již vzniklou mimořádnou událostí
- Svolává hasiče

VŠEOBECNÁ
VÝSTRAHA

ZKOUŠKA SIRÉN

POŽÁRNÍ POPLACH

5. Zapíš si zásady chování po zaznění varovného signálu:

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

Obrázek 9 – Pracovní list pro žáky 7. třídy – varování od projektu Hasiči pro školy. (HZS Zlínského a Ústeckého kraje, 2019)

Materiály, které tenhle projekt vytváří, jsou přístupné po registraci, musí se ale uvést název školy. Stáhnout lze 4 dokumenty ke každé hodině. Jedná se o výukovou prezentaci, příručku pro pedagoga, pracovní list a řešení pracovního listu. (HZS Zlínského a Ústeckého kraje, 2019)

4.3 Další způsoby podpory vzdělávání

Hasičský záchranný sbor České republiky vydal mnoho příruček, brožurek, publikací a DVD na podporu výuku OČMU. Mezi první vydané DVD patřila „*Výchova dětí v oblasti požární ochrany I a II.*“ Další vzdělávací videa vznikla ve spolupráci s Institutem ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč a jedná se o DVD „*Šťěstí přeje připraveným*“ a „*Ochrana člověka za MU.*“ Na podpoře výuky PVC se značně podílí asociace záchranný kruh, která vydala DVD v rámci projektu „*Chraň svůj svět, chraň svůj život.*“ (Kolektiv autorů, 2015)

Dnes je většina videí z tvorby asociace Záchraný kruh zveřejněna na jejich YouTube kanále nebo webových stránkách a jsou tak zdarma přístupné i pro širokou veřejnost. (Záchraný kruh, 2014)

Svět záchranářů

Mezi klasické prvky vzdělávání OČMU, exkurze a jiné edukativní činnosti se dne 12. září 2015 přidal nový projekt „Svět záchranářů“ v Karlových Varech. Jeho hlavním cílem je, aby si žáci v praxi vyzkoušeli, co se naučili ve škole. Jedná se o malé město, ve kterém se návštěvníci mohou setkat s možnými riziky během každodenního života. V areálu se nachází dopravní hřiště s železničním přejezdem, policejní a hasičská stanice, improvizovaná nemocnice a tematické domečky. (MV-GŘ HZS ČR, 2015c)

Zážitkový vzdělávací projekt je vhodný pro mateřské, základní i střední školy. Jednotlivé programy jsou svět zdraví, svět rizik, svět bezpečí, svět ohně, mimořádné události, první pomoc, dopravní výchova pro mládež. Většina je zaměřená spíše na 2. stupeň ZŠ a SŠ. Pro předškoláky je zaměřený pouze svět rizik. Areál je podle provozní doby přístupný také veřejnosti. (Asociace Záchraný kruh, Svět záchranářů, © 2024)

Obrázek 10 – Areál Svět záchranářů. (Asociace Záchranný kruh, Svět záchranářů, © 2024)

Dílčí závěr teoretické části bakalářské práce

V teoretické části jsou definovány základní úkoly civilní ochrany, které jsou součástí ochrany obyvatelstva a je zde vymezený pojem preventivně výchovná činnost a s ním spojená ochrana člověka za mimořádných událostí. Ve druhé kapitole jsou charakterizovány nejdůležitější právní předpisy a dokumenty, které se dotýkají dané problematiky. Následující kapitola se zabývá historickým exkurzem branné výchovy na našem území a je zaměřená převážně na minulá století. Nejrozsáhlejší čtvrtá kapitola se podrobněji věnuje vzdělávání ochrany člověka za mimořádných událostí na základních školách. Jsou zde blíže popsány učební pomůcky, které byly k problematice vydány a také projekty, které se preventivně výchovnou činností zabývají.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 CHARAKTERISTIKA MĚSTA A ZÁKLADNÍCH ŠKOL NA KTERÝCH PROBĚHLO DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Město Vyškov leží v Jihomoravském kraji na křižovatce dřívějších obchodních cest z Brna do Olomouce a do Kroměříže. Již zmíněné největší město kraje Brno je od Vyškova vzdálené 35 km. Město se rozkládá na horním toku řeky Hané, uprostřed Vyškovské brány v blízkosti Moravského krasu. První písemná zmínka o městě byla zaznamenána v listině olomouckého biskupa z roku 1141. (Kotulán, Mikulka, 2003)

Počet obyvatel ke dni 1. ledna 2023 bylo 20 426. Celkový počet obyvatel ve správním obvodu Vyškova jako obce s rozšířenou působností činilo k 1. 1. 2023 celkem 94 276 obyvatel. (Český statistický úřad, 2023) Vyškov se rozkládá na rozloze více jak 5 000 ha. (Město Vyškov, 2020)

Vyškov se v historii stal nedílnou součástí několika válek, mezi historicky významné je možné zmínit husitské války nebo napoleonské války. V předvečer známé bitvy u Slavkova roku 1805 se na vyškovském záměčku sešli rakouský panovník František a ruský car Alexandr I. (Kotulán, Mikulka, 2003) V historii zasáhly Vyškov dva velké požáry, z nichž požár z roku 1753 zničil až na dva domy celé město. (Mlateček, 2016)

Město je neodmyslitelně spojené s armádou, která zde v roce 1936 vystavěla nové kasárny. Místo se stalo vojenským učilištěm a roku 1972 zde byla vybudována Vysoká vojenská škola pozemního vojska. Její činnost byla ukončena v roce 2004. (Město Vyškov, 2020) Od tohoto roku slouží prostory jako centrum výcviku, výchovy a celoživotního vzdělávání členů armády. (Třebická, © 2024)

Základní škola a Mateřská škola Vyškov, Letní pole, příspěvková organizace

Výuka na ZŠ Letní pole je realizována od roku 1993, dříve se škola nacházela v centru města v budově dnešní knihovny Karla Dvořáčka, dnes budova stojí na okraji Vyškova. ZŠ Letní pole je úplnou základní školou, výuka zde probíhá od 1. do 9. třídy a součástí areálu školy je také mateřská škola. Zaměření základní školy je na přírodovědné předměty a sport, čemuž je přizpůsobený školní areál, kde je také vybudována učebna v přírodě se školní zahradou, rybník a mokřad, různé biotopy a školní meteorologická stanice. Aktuální počet žáků je 330. (Základní škola Vyškov, Letní pole, 2023)

Základní škola Vyškov, Tyršova 4 příspěvková organizace

Základní škola se nachází v blízkosti centru města na ulici Tyršova a nabízí rozšířenou výuku jazyků (anglický, německý a ruský). Škola nabízí pro žáky několik zájmových kroužků přímo v budově školy. Aktuální počet žáků přes 500. (Základní škola Vyškov, Tyršova 4, 2023)

Základní škola Vyškov, Na vyhlídce 12, příspěvková organizace

Základní škola Na Vyhlídce je situovaná na okraji města a je provozována od roku 1957. Škola vzdělává žáky 1. stupně. V současné době má škola sedm tříd od prvního do pátého ročníku. ZŠ Na Vyhlídce se specializuje na žáky s narušenou komunikační schopností, pro které má 2 specializované třídy. Škola může maximálně vzdělávat 150 žáků. Ve školním roce 2023/2024 navštěvuje ZŠ celkem 103 žáků. I když se jedná o neúplnou základní školu v budově nechybí tělocvična ani školní jídelna. V areálu se nachází víceúčelové sportovní hřiště a školní zahrada. (ZŠ Na Vyhlídce Vyškov, 2024)

Základní škola Vyškov, Morávková 40, příspěvková organizace

Základní škola na ulici Morávková v místní části Dědice je úplnou základní školou. Klade si za cíl vychovat žáky, kteří budou pohlížet na svět v souvislostech, budou mít kritické myšlení a dokáží se uplatnit na trhu práce. Škola si zakládá na individuálním přístupu ke vzdělávacím potřebám žáků a snaží se vytvořit rodinné prostředí. (Základní škola Vyškov, Morávková, 2023) V současné době navštěvuje školu 310 žáků. (Šlapal, 2023)

Základní škola a Mateřská škola Pustiměř

Základní škola se nachází 5 kilometrů od města Vyškova v menší obci Pustiměř. I když se škola nenachází ve městě, jedná se o úplnou základní školu, to znamená že výuka na škole probíhá od 1. do 9. třídy. Celkem školu navštěvuje přes 300 žáků. V minulém školním roce zde proběhla 2. června akce s názvem „*Branný závod*“ ve spolupráci se sborem dobrovolných hasičů Pustiměř. (Zourek, 2023)

Základní škola Rousínov

Škola se nachází ve městě Rousínov, které spadá pod správní obvod města Vyškova, situování města je 12 km jihovýchodně od Vyškova. V současné době školu navštěvuje více jak 600 žáků. V minulém školním roce proběhla na ZŠ akce „*Branný den*“ jehož cílem je pro-
ověření všestrannosti žáků a byl určený pro žáky druhého stupně. (Kyjovský, 2023)

6 STRUKTUROVANÝ ROZHOVOR

Dne 9. března 2024 byl uskutečněný strukturovaný rozhovor u HZS Jihomoravského kraje – územní odbor Vyškov, Hasičská 425/2, Vyškov. Rozhovor byl provedený po předchozí emailové domluvě s paní inženýrkou Helenou Formánkovou, která pracuje na oddělení ochrana a příprava obyvatelstva. Cílem rozhovoru bylo zjistit více podrobností o projektu HASÍK CZ realizovaném ve městě Vyškově, kde následně probíhalo dotazníkové šetření.

Rozhovor se skládal ze 14 otázek zaměřených na vzdělávací program HASÍK CZ a PVČ.

1. Ve které třídě je projekt HASÍK CZ realizován?

„Projekt je realizovaný ve 2. a 6. třídě základních škol.“

2. Jaká je plánovaná časová dotace na jednotlivé programy a projekty PVČ?

„Program je rozdělený do 3 schůzek, kdy první dvě hodiny probíhají ve škole a třetí je uskutečněna na hasičské stanici. Časová dotace je pokaždé 60 minut.“

3. Na jaké téma je program zaměřený?

„Hodiny jsou zaměřené na volání na tísňovou linku, co dělat v případě požáru (doma, v přírodě, tak i na sobě), jak se správně chovat, aby nedošlo k požáru. Žáci jsou seznámeni také s tím, jak vypadá hasič, aby se ho v případě zásahu nebáli. Témata jsou ve 2. i 6. třídě poměrně stejná. Jen ve druhé třídě je všechno jednodušší. V 6. třídě je na víc zařazené téma siréna a jak se chovat po zaznění varovného signálu.“

4. Jak probíhá taková výuka s HASÍK CZ?

„Vždy jsou ve třídě přítomní 2 hasiči (denní pracovník a směnný). Výuka probíhá v kruhu, aby byla příjemnější atmosféra. Na začátku probíhá seznámení a postupně se probírají témata, která se mají v dané hodině probrat a neustále se dbá na průběžné opakování. Žáci jsou motivováni omalovánkami a vystřihovánkami, které mohou dostat po správném zodpovězení otázky.“

„Za dva až tři týdny probíhá ve třídě druhá výuka. Opět jsou přítomní 2 hasiči, hodina začíná společným opakováním z minula a následně jsou probírána zbývající témata.“

„Třetí schůzka probíhá na hasičské stanici, kde si žáci mohou projít prostory, vidět techniku a je zde provedena ukázka vyproštění osoby z havarovaného vozidla.“

5. Oslovujete základní školy nebo školy oslovují Vás?

„Je to různorodé, ale většinou je prvotní impuls od hasičského záchranného sboru. Pokud na škole proběhla výuka s HASÍK CZ většinou se školy poté ozývají sami.“

6. Na kolika ZŠ v ORP Vyškov proběhne nebo proběhla výuka s projektem HASÍK CZ za rok?

„V roce 2023 proběhla výuka na 4 základních školách, v letošním roce by měla výuka proběhnout na 5 základních školách.“

7. Dostávají žáci domů propagační letáčky nebo brožurky k následnému vzdělání?

„Ano a také dostávají omalovánky a vystřihovánky. (viz příloha P I) Již průběhu hodiny můžou žáci získat různé materiály, nejčastěji po správném zodpovězení na otázku.“

8. Seznamujete žáky v rámci hodiny webové stránky HASÍK CZ nebo Záchranný kruh?

„Ne, při výuce používáme tabuli, prezentaci nebo jiné pomůcky. Většinou na to nezbývá ani čas. Ale zmiňujeme je jako doporučení pro paní učitelky.“

9. Mají učitelé zájem o další spolupráci?

„Většinou ano.“

10. Zajímají se učitelé, kde se mohou oni sami v rámci celoživotního vzdělávání vzdělávat v oblasti PVČ?

„Zájem je většinou o danou hodinu. Co se týče možného vzdělávání pedagogů, tak to se převážně více nezajímají.“

11. Spolupracujete v rámci PVČ na ZŠ například s městskou policií?

„V rámci projektu HASÍCK CZ ne.“

12. Realizujete PVČ i v mateřských školách?

„Kurz HASÍK CZ není na mateřské školy primárně určený. Pokud by mateřská škola projevila zájem, vyjdeme ji vstříc. Ale děti jsou dost malé a hodina by probíhala spíše formou seznámení s hasičem, aby se ho děti nebály, popřípadě formou návštěvy hasičské stanice.“

13. Považujete PVČ na ZŠ za důležitou a potřebnou?

„Určitě, stoprocentně ano. Uskutečněná výuka v rámci HASÍK CZ je ale jen malou kapkou v devítiletém moři.“

14. Můžou se žáci setkat s PVČ i v rámci jiných než školních aktivit? Například v rámci Dne prevence a osvěty v dopravě?

„Ano, každý rok probíhá na Masarykově náměstí ve Vyškově akce integrovaného záchranného systému. Dále se konají dny otevřených dveří na institucích a hasičských stanicích. Někteří žáci také pravidelně navštěvují hasičské kroužky.“

7 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Pro efektivní zjištění stavu vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a mimořádných událostí na základních školách bylo provedené dotazníkové šetření, které bylo zaměřené na ZŠ ve Vyškově a blízkém okolí. Cílem šetření bylo zjistit jaké jsou vědomosti žáků v dané oblasti a jestli jsou dostatečné. Pro dotazníkové šetření byl vybrán 3. a 8. ročník základních škol. Výběr ročníků byl částečně ovlivněn realizací projektu HASÍK CZ, který je ve Vyškově uskutečňován ve 2. a 6. ročníku. Z důvodu rozdílných znalostí žáků byly vytvořeny 2 typy dotazníků (pro nižší a vyšší ročník). Dotazníky byly vytvořené v programu Microsoft Word a následně vytištěny.

Elektronickou poštou byly osloveny všechny ZŠ ve městě Vyškov. Některé školy potřebovaly souhlas zákonného zástupce s vyplněním dotazníkového šetření, který jim byl taktéž zaslán elektronickou poštou. Z důvodu odmítnutí provedení dotazníkového šetření na ZŠ Vyškov, Nádražní 5 a ZŠ Vyškov, Purkyňova 39 bylo šetření rozšířené do blízkého okolí města Vyškova. Cituji: „*omlouvám se, ale zájemců o dotazníkové šetření eviduje škola velmi mnoho. Úkolem školy je především vzdělávat, proto dotazníkové šetření umožňujeme pouze naším bývalým žákům.*“ Konkrétně byly vybrány ZŠ a MŠ Pustiměř, ZŠ Rousínov a ZŠ Drnovice. Pro převažující nesouhlas ze strany rodičů o vyplnění dotazníku dětmi a velký počet školených akcí se na ZŠ Drnovice šetření neuskutečnilo.

Dotazníkového šetření se celkově zúčastnilo 333 respondentů ze 6 základních škol. Jak již bylo zmíněno výše, všichni žáci dostali tištěnou verzi dotazníku (viz příloha P II a P III) a vyplňovali ji samostatně za mé přítomnosti a přítomnosti učitele nebo pouze za přítomnosti učitele. Vyučující byli požádáni, aby žáky dopředu nepřipravovali a při realizaci nenapovídali.

Oba dotazníky obsahovaly celkem 20 otázek a byly zcela anonymní. Většina otázek byla uzavřených. Žáci mohli vybírat mezi 3 výjimečně 4 odpověďmi. Na část otázek respondenti vybírali mezi možnostmi ano/ne. Třetí ročník měl jednu otevřenou otázku a to konkrétně č. 7, která byla zaměřená na číslo tísňového volání. Žáci 8. ročníku měli otevřené otázky dvě konkrétně č. 14 a 17.

U dotazníku pro 3. ročník byly otázky č. 1–5 obecného charakteru, otázky č. 6–8 byly zaměřené na čísla tísňového volání. Otázky č. 12, 16, 18, 19 a 20 zjišťovaly, jestli žáci vědí, jak se chovat v konkrétní situaci.

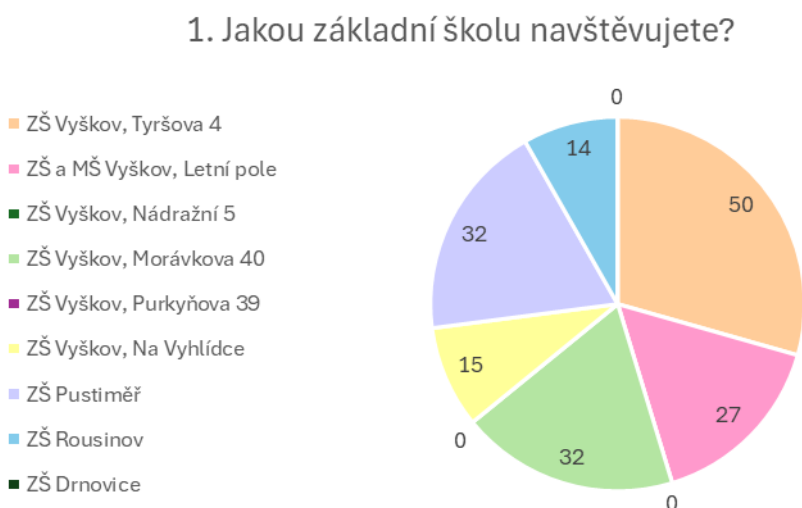
Otázky obecného charakteru byly ve vyšším ročníku pod otázkami č. 1–6, otázky 8 a 9 se týkaly požární ochrany, otevřené odpovědi se týkaly individuální ochrany a evakuačního zavadla, otázky 18–20 byly zaměřené na poskytnutí první pomoci.

7.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření pro 3. ročník základních škol

Po dokončení sběru dat, byly odpovědi uvedeny do tabulek v programu Microsoft Excel a následně k nim byly vytvořeny grafy. Celkové grafické vyhodnocení dotazníků určených pro žáky 3. třídy je uvedeno v příloze P IV.

Otázka č. 1 – Jakou základní školu navštěvujete?

Graf 1 ukazuje počet respondentů z konkrétních základních škol. Celkově dotazníkové šetření určené pro 3. ročník vyplnilo 170 žáků. Nejvíce respondentů bylo ze ZŠ Vyškov, Tyršova 4.

Graf 1 – Počet respondentů 3. ročníku na ZŠ. (zdroj: vlastní)

Otázka č. 2 – Učíte se z učebnic zaměřených na Ochranu člověka za mimořádných událostí?

Z odpovědí respondentů vyplývá, že speciální učebnice k výuce používá jen 14 žáků přesněji se jedná o jednu třídu. Během dotazníkového šetření nebylo zjištěno, o jaké učebnice se konkrétně jedná.

Otázka č. 3 – Měl/a jste v hodině přednášku od hasičů nebo městské policie?

Cílem otázky bylo zjistit kolik dětí prošlo vzděláváním ze strany hasičského záchranného sboru nebo městské policie. Přednášku od hasičů i městské policie mělo celkem 26 žáků.

Výuku od příslušníků HZS mělo 22 žáků, 9 respondentů označilo odpověď městská policie. Z dotazů ze strany žáků vyplývá, že některé přednášky s ukázkami proběhly ve školní družině. Z toho důvodu nemusí počet odpovědí korespondovat s počtem respondentů na jednotlivých školách. Celkem 113 žáků uvedlo, že neměli žádnou přednášku z řad daných příslušníků.

Otázka č. 4 – Navštívil/a jste někdy internetové stránky Záchranný kruh?

Celkem 152 respondentů nenavštívilo webové stránky Záchranného kruhu, značná část z nich vůbec nevěděla, co to je. V jednom případě nebyla označená žádná odpověď. Zbylých 17 respondentů již na stránky někdy zavítali.

Otázka č. 5 – Bavíte se s rodiči nebo ve škole o tom, jak se chovat při mimořádné události?

Cílem otázky bylo zjistit, jestli žáci s někým hovoří o problematice MU a jak se při nich chovat. Výsledky ukazují, že 121 respondentům je ať už od rodičů nebo vyučujících vysvětlováno, co by měli dělat v případě vzniku MU. Se 45 žáky se o dané problematice podle šetření nikdo nebaví. Tři žáci si nebyli jistí odpovědí a do dotazníkového šetření napsali, že neví. V jednom případě nebyla označená žádná odpověď.

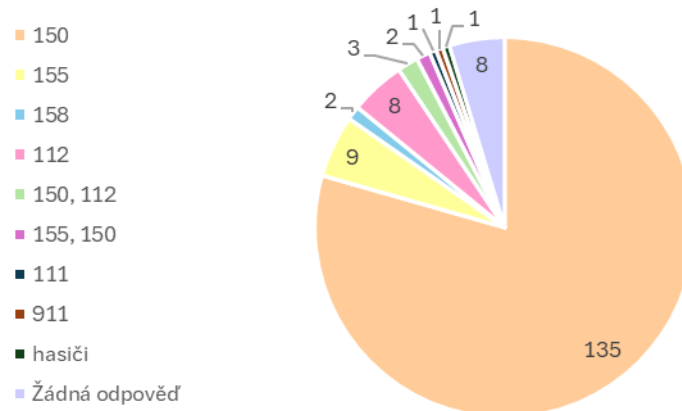
Otázka č. 6 – Jaké je tísňové číslo, ze kterého se dovoláte hasičů, policii i záchrance?

Téměř všichni žáci označili správnou odpověď – 112 a to přesně 165 žáků. Dva respondenti zvolili číslo 221 a jeden označil odpověď 111. Ve dvou případech nebylo označená žádná odpověď. Cílem otázky bylo zjistit, jestli žáci vědí, na jaké tísňové číslo volat, kdyby si nemohli v určité situaci vzpomenout na konkrétní číslo tísňového volání.

Otázka č. 7 – Pokud zahlédnete požár nebo tmavý kouř na jaké číslo tísňového volání budete volat?

Tato otázka byla jedinou otevřenou v dotazníku pro 3. ročník. Z toho důvodu je patrná různorodost odpovědí. Z grafu lze vidět, že více jak třičtvrtě respondentů by v dané situaci volalo na číslo 150. Devět žáků by zvolilo volání na zdravotnickou záchranou službu a 2 žáci zvolili číslo 158. Na linku tísňového volání 112 by volalo 8 respondentů. Z grafu lze dále vyčíst, že celkem 5 žáků by zvolilo 2 čísla tísňového volání, konkrétně 150 a 112 zvolili 3 žáci a 155 a 150 napsali 2 žáci. V jednom případě si respondent zřejmě nevzpomněl na žádné číslo tísňového volání, ale rozpoznal, že by situaci řešili hasiči. Z grafu dále vyplývá, že 8 dotázaných otevřenou otázku vůbec nevyplnilo.

7. Pokud zahlédnete požár nebo tmavý kouř, na jaké číslo tíšňového volání budete volat?

Graf 2 – Jaké číslo tíšňového volání se použije. (zdroj vlastní)

Otázka č. 8 – Jaké je číslo na zdravotnickou záchrannou službu?

Správnou odpověď zvolilo celkem 151 žáků. Respondentů, kteří se zvolili špatnou odpověď bylo celkem 18. Jeden žák označil 158, celkem 17 žáků by volalo na číslo 150. V jednom případě nebyla vybrána žádná odpověď.

Otázka č. 9 – Co se musí říct, když voláme na tíšňovou linku?

Cílem otázky bylo zjistit, jestli žáci vědí, co je nutné říct, kdyby volali na jedno z čísel tíšňového volání. Více jak 87 % označilo správnou odpověď. Celkem 15 respondentů by oznámilo, že je s nimi poblíž nějaký dospělý a 5 žáků by zmínilo, kolik má roků. V jednom případě nebyla zvolena žádná odpověď.

Otázka č. 10 – Pokud Vás osloví cizí člověk, je bezpečné se s ním bavit?

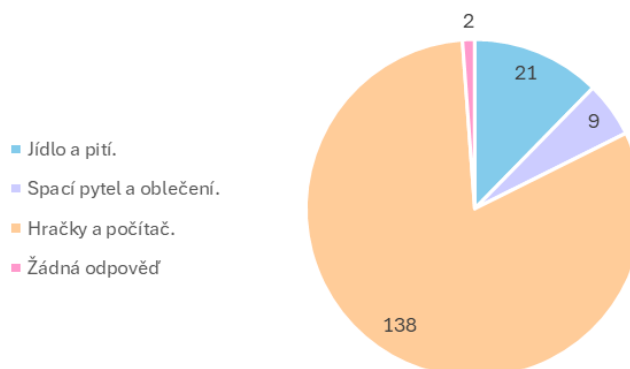
Celkem 12 respondentů by považovalo danou situaci za bezpečnou a s osobou by se dali do rozhovoru. Celkem 158 žáků vyhodnotilo rozhovor s cizím člověkem za nebezpečný.

Otázka č. 11 – Co nepatří do evakuačního zavazadla?

Cílem bylo ověřit jaké mají žáci povědomí o věcech, které by si nezabalili do evakuačního zavazadla. Ve dvou případech respondenti vůbec neoznačili odpověď. Více než třičtvrtě dotazovaných zvolilo správnou odpověď, a to tedy hračky a počítač.

Žádné jídlo ani pití by si nezabalilo 21 žáků a 9 žáků by do evakuačního zavazadla nedali spací pytel a náhradní oblečení.

11. Co nepatří do evakuačního zavazadla?

Graf 3 – Evakuační zavazadlo. (zdroj vlastní)

Otázka č. 12 – Co uděláte, když ve třídě uslyšíte varovný signál?

Otázka ukazuje, že téměř všichni žáci by se zachovali správně a při zaznění varovného signálu by odešli ze třídy s paní učitelkou a poslouchali by její pokyny. Celkem 14 respondentů by ze třídy odešlo a následně by se schovalo do bezpečí a 2 dotázaní by se schovali pod lavici. V jednom případě nebyla označena žádná odpověď.

Otázka č. 13 – Může člověk způsobit lesní požár?

Cílem otázky bylo zjistit, jestli si respondenti uvědomují, že lesní požár mohou založit i oni sami. Po provedení šetření bylo zjištěno, že 22 respondentů si neuvědomuje, že by takovou mimořádnou událost mohli způsobit lidé. Jeden dotazník neměl vybranou žádnou odpověď. Celkem 147 respondentů si je vědomo, že jejich chování v lese může způsobit požár.

Otázka č. 14 – Co jsou mimořádné události?

Otázka směřovala ke zjištění, jak respondenti chápou slovo mimořádná událost a jestli i v daném věku mohou chápat vážnost takové události. Správnou odpověď označilo 150 žáků.

Deset respondentů si myslí, že se jedná o situaci, kdy mají ve škole volno a 8 žáků vnímá mimořádnou událost jako období, kdy jsou nemocní. Dva dotazníky se vrátily bez označené odpovědi.

Otázka č. 15 – Které situace nepatří do mimořádných událostí?

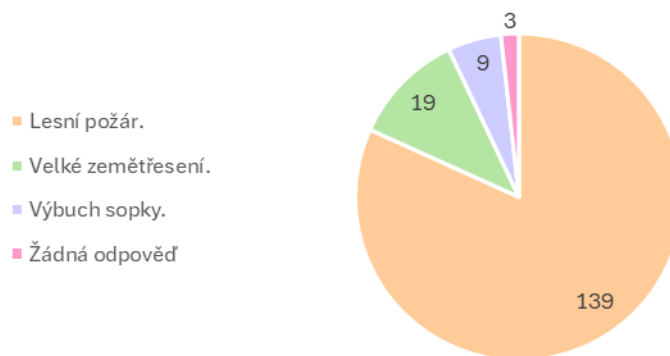
Celkem 140 žáků uvedlo, že mezi MU nepatří mlha sníh a duha. Povodně a tornádo by mezi mimořádné události nezařadilo 13 žáků. V 15 dotaznících byla označena poslední odpověď, a to tedy zemětřesení a únik nebezpečné látky. Ve dvou případech nebylo nic označené.

Otázka č. 16 – Jak se budete chovat při mimořádné události?

Cílem otázky bylo dozvědět se, jak by se žáci ve 3. ročníků zachovali během mimořádné události. Překvapivě by si danou situaci fotil jeden žák. Pět žáků by nic nedělalo a 163 respondentů zvolilo první odpověď, a to poslouchat pokynů záchranářů. V jednom případě nebyla označená žádná odpověď.

Otázka č. 17 – Jaká mimořádná událost s největší pravděpodobností může vzniknout v ČR?

17. Jaká mimořádná událost s největší pravděpodobností může vzniknout v České republice?

Graf 4 – Jaká MU může vzniknout na území ČR. (zdroj vlastní)

Otázka měla zjistit, jaká mimořádná událost jim přišla na našem území nejpravděpodobnější. Jak lze z grafu vyčíst nejvíce respondentů označilo lesní požár a to přesně 139. Podle respondentů druhou nejčastěji vybranou odpovědí bylo velké zemětřesení, které zakroužkovalo 19 žáků. Nejméně pravděpodobnou byla pro žáky možnost výbuchu sopky, kterou vybralo pouze 9 respondentů. Ve třech dotaznících si žáci nejspíše nevěděli rady a neoznačili žádnou odpověď.

Otázka č. 18 – Můžete se koupat v rybníce za bouřky?

Otázka byl postavená na odpovědích ano/ne. Z celkového počtu 170 respondentů označilo 167 žáků správnou odpověď. Dva žáci považují koupání za bouřky venku za bezpečné a v jednom případě nebyla označená žádná odpověď.

Otázka č. 19 – Co uděláte, pokud najdete na ulici injekční stříkačku?

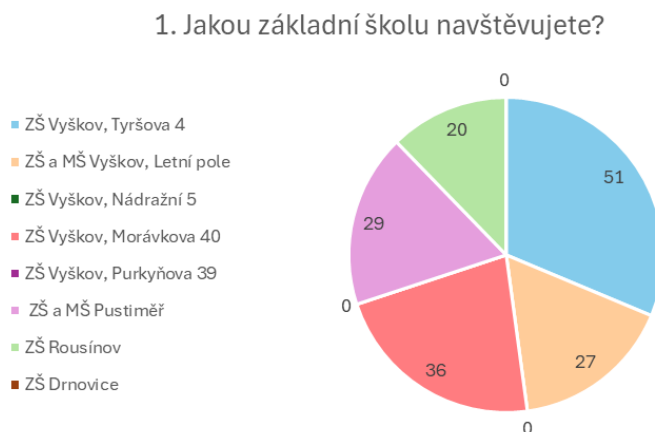
Cílem otázky bylo prověřit, jestli jsou žáci vzdělávání i v širší oblasti osobní bezpečnosti. Otázka byla zvolena z důvodu vysokého nebezpečí injekčních stříkaček, které se na ulici mohou nacházet. I když se může zdát, že daná problematika již není tak aktuální jako v předchozích letech. Opak se stal pravdou, kdy mi v jedné z navštívených škol bylo několika respondenty oznámeno, že injekční stříkačku našli cestou ze školy u odpadkového koše. Správnou odpověď, nedotýkat se ji, vybralo celkem 166 dotázaných. Jeden respondent označil, že si s nalezenou věcí může hrát a jeden žák by si ji vzal domů. Ve dvou dotaznících nebyla vybrána žádaná odpověď.

Otázka č. 20 – Co uděláte, pokud vznikne požár bytě nebo v domě?

Účelem poslední otázky pro 3. ročník bylo zjistit, jak by se žáci zachovali, kdyby u nich v domácnosti vznikl požár. Celkem 157 respondentů odpovědělo, že by opustili byt a zavolali hasiče. Dva žáci by vyšli z domu a schovali se do bezpečí, 9 žáků by se schovalo v pokoji kde by nehořelo a zavolalo hasiče. V jednom případě nebyla vybrána žádná odpověď.

7.2 Vyhodnocení dotazníkového šetření pro 8. ročník základních škol

Po ukončení sběru dat byly všechny odpovědi zaznamenány do tabulek v programu Microsoft Excel a následně k nim byly vytvořené grafy. Grafické vyhodnocení všech dotazníků určených pro žáky 8. tříd je uvedené v příloze P V.

Otázka č. 1 – Jakou základní školu navštěvujete?

Graf 5 – Počet respondentů z 8. ročníků na ZŠ. (zdroj vlastní)

Celkový počet vyplněných dotazníků z 8. ročníků činí 163. V grafu výše lze vidět rozdělení jednotlivých respondentů z osmi oslovených základních škol.

Nejvíce respondentů bylo tak jako u dotazníků pro 3. ročník ze ZŠ Vyškov, Tyršova. Z grafu 5 lze vyčíst počet respondentů z jednotlivých základních škol.

Otázka č. 2 – Používáte při výuce speciální učebnice nebo videa k výuce v oblasti ochrany obyvatelstva nebo požární ochrany?

Ze získaných odpovědí lze jednoznačně říci, že speciální učebnice k výchově ochrany člověka za mimořádných událostí nepoužívá žádná z dotázaných tříd. Možné zpestření výuky jako jsou videa vybralo pouze 5 respondentů. Zbytek dotázaných, přesněji 158, si není vědomé, že by při výuce dané problematiky používali učebnice nebo videa.

Otázka č. 3 – Proběhla u Vás na škole přednáška, která byla provedena příslušníky HZS?

Více jak čtvrtina dotázaných prošla výukou, kterou vedl příslušník HZS. Jedná se celkem o 49 žáků, zbylých 114 žádnou takovou výuku neměli nebo si na ni nevzpomněli.

Otázka č. 4 – Navštívil/a jste někdy internetové stránky Záchranný kruh?

Počet kladných odpovědí na danou otázku byl docela překvapivý. Ze 163 respondentů webové stránky Záchranného kruhu někdy navštívili pouze 3 respondenti. Dva dotazníky byly zcela bez odpovědi u této otázky. Zbylých 158 žáků webové stránky nikdy nenavštívilo.

Otázka č. 5 – Uvítal/a byste, aby se na Vaší škole více věnovalo tématu Ochrana člověka za mimořádných událostí?

Cílem této otázky bylo zjistit subjektivní pohled žáků na výuku dané problematiky ve školách. Celkem 127 respondentů si myslí, že témata ochrany obyvatelstva jsou důležité a uvítali by větší pozornost problematice ve výuce.

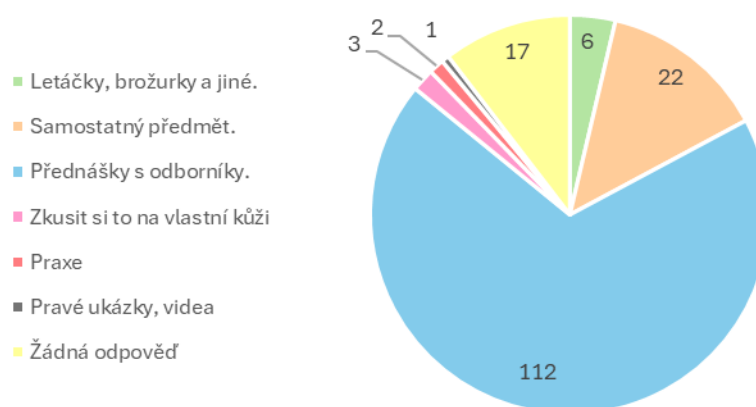
Zbylých 35 respondentů nepovažuje danou oblast za důležitou a do výuky by ji zařadit nechtěli.

Otázka č. 6 – Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ano, jakou formu byste nejvíce uvítal/a?

I když šestá otázka byla zaměřená na respondenty, kteří v předchozí otázce vybrali odpověď ano, tak zde z 35 respondentů (kterým daná problematika nepřišla důležitá) na otázku 18 odpovědělo. Nejčastěji se opakovala možnost přednášky s odborníky, kterou by uvítalo celkem 122 žáků. Samostatný předmět k ochraně člověka za mimořádných událostí by zavedlo 22 žáků.

Z předepsaných možností byla pro respondenty nejméně atraktivní možnost letáčků a brožurek, kterou by ocenilo pouze 6 žáků. Jelikož v otázce byl prostor pro dopsání možností, kdyby si respondent nevybral z předem určených odpovědí. Celkem 3 respondenti uvedly, že by si to chtěli vyzkoušet na vlastní kůži a 2 uvedli praxi. Jeden žák odpověděl, že by ve výuce uvítal videa a pravé ukázky. Na grafu lze vidět grafické zobrazení konkrétních odpovědí s počty respondentů.

6. Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ano, jakou formou byste nejvíce uvítal/a?

Graf 6 – Názor studentů, jakou formou vyučovat OČMU. (zdroj vlastní)

Otázka č. 7 – Mezinárodní tísňová linka má jaké číslo?

V otázce téměř všichni respondenti vybrali správnou odpověď, pouze 3 žáci zvolili číslo 111. Otázka byla spíše kontrolního charakteru, jestli žáci mají v této oblasti potřebné znalosti.

Otázka č. 8 – Kdy požár nehasíme vodou?

Šest respondentů se domnívá, že požár se může vždy hasit vodou. V případě poničení majetku by 2 respondenti nehasili požár vodou. Zbylých 155 žáků by požár vodou nehasili, pokud by byl v blízkosti elektrického proudu.

Otázka č. 9 – Můžete použít pěnový hasící přístroj na požár elektroniky?

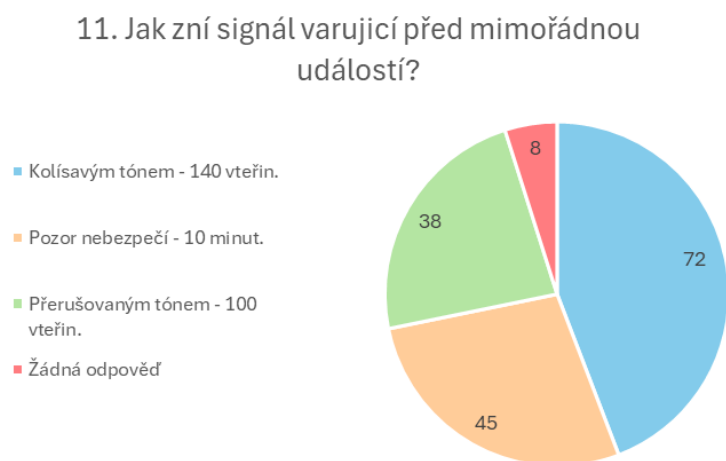
Cílem otázky bylo zjistit, jestli žáci mají přehled o tom, jaký hasící přístroj kdy použít. Zvolen byl pěnový hasící přístroj společně s hašením elektroniky. Respondenti vybírali pouze mezi odpovědi ano a ne. Je teda spekulativní, do jaké míry si byli svojí odpovědí jistí. I přesto správnou odpověď ne vybrala méně jak půlka respondentů a to přesněji 59.

Dva respondenti nezvolili žádnou odpověď a zbylých 101 si myslí, že elektroniku lze hasit pěnovým hasícím přístrojem.

Otázka č. 10 – Co je to mimořádná událost?

Otázka měla zjistit jakou definici by žáci vybrali pro co nejlepší vystižení spojení mimořádná událost. Velké havárie, které se vysílají v televizních novinách by jako definici MU vybralo 12 žáků. Deset respondentů se domnívá, že se jedná pouze o situace, u kterých je velký počet zraněných osob. Zbylých 141 vybralo nejpřesnější možnost a to situace, kdy je ohrožené zdraví a životy osob a dochází při nich ke škodám na majetku nebo životním prostředí.

Otázka č. 11 – Jak zní signál varující před mimořádnou událostí?

Graf 7 – Varovný signál. (zdroj vlastní)

Jedenáctá otázka měla za úkol prověřit, jestli žáci znají tón varovného signálu a jeho délku. Z grafu lze vyčíst, že necelá polovina respondentů věděla správnou odpověď.

Téměř čtvrtina žáků zvolila přerušovaný tón o délce 100 vteřin. V osmi případech nebyla vybrána žádná odpověď. Zbylých 45 respondentů zvolilo desetiminutový tón – pozor nebezpečí, který v ČR neexistuje.

Otázka č. 12 – Co uděláte po zaznění varovného signálu všeobecná výstraha?

Jejím záměrem bylo zjistit, jak by se žáci v dané situaci zachovali. Ve dvou případech žáci nezvolili žádnou odpověď. Celkem 29 respondentů by vyběhlo před dům a čekalo na příjezd záchranářů.

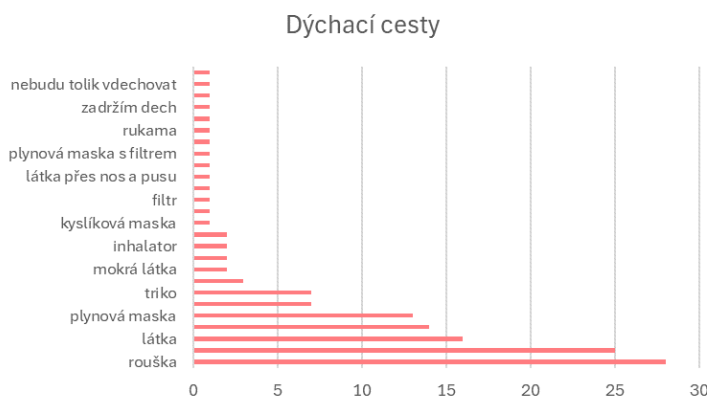
Po doznění varovného signálu by 40 žáků volalo na tísňovou linku, zjišťovali, co se děje a vyhlíželi pomoc, čímž by značně zhoršovali danou situaci a blokovaly čísla tísňového volání. Více jak polovina žáků přesněji 92, by zůstala v domě a vnímali tísňové informování z televize nebo rádia a respektovala pokyny.

Otázka č. 13 – Pokud ve Vaší blízkosti unikne větší množství nebezpečné látky, co uděláte?

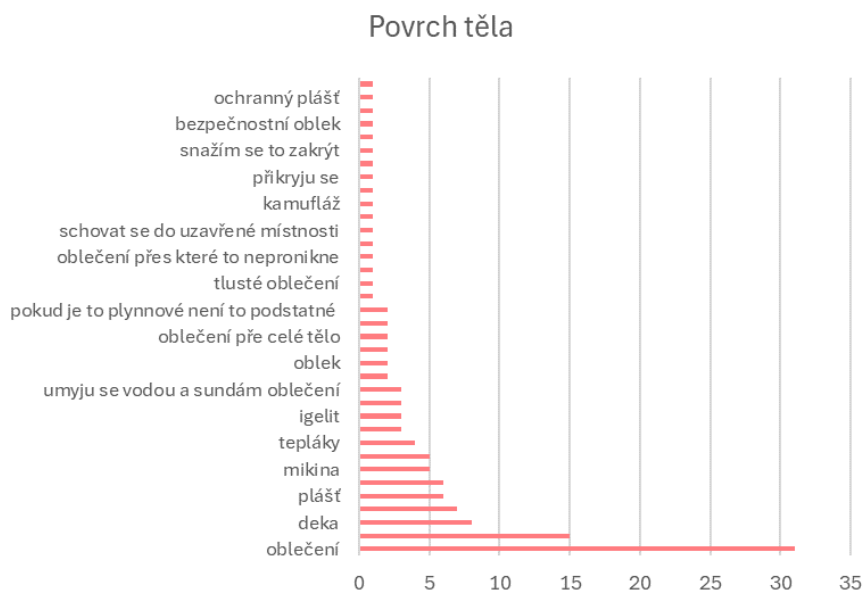
Zaměření otázky bylo na chování žáků v případě úniku blíže nspecifikované látky. Cílem bylo zjistit, jestli žáci vědí, kde se ukrýt. Ze 163 respondentů by se 9 šlo podívat k místu havárie a událost by si zdokumentovali. Úkryt v nižším patře budovy by vyhledalo 39 respondentů a chránili si dýchací cesty. Ve vyšším patře budovy by se ukrylo 114 žáků a chránilo si dýchací cesty, čímž by postupovali zcela správně. V jednom případě byla daná otázka nevyplněna.

Otázka č. 14 – Jaké prostředky individuální ochrany použijete, pokud vznikne havárie s únikem nebezpečné látky?

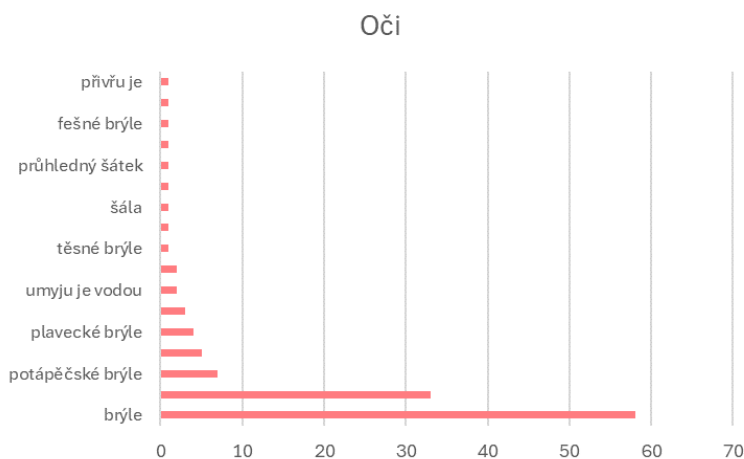
Tato otázka schválně neměla předepsané odpovědi. Cílem bylo zjistit, jestli žáci vědí, co by mohli použít v případě individuální ochrany a jaké prostředky by použily. Konkrétně byla vybrána oblast dýchacích cest, očí a celý povrch těla. Žáci měli ke konkrétní skupině napsat libovolný počet možností ochrany. Celkem 33 žáků nenapsalo ani jednu možnost v žádné skupině. Nejčastěji u této otázky byly psány otazníky nebo slovo nevím. Do skupiny dýchací cesty napsalo odpověď 126 respondentů, u povrchu těla jich odpověď vypsal 122 a skupinu očí vyplnilo 122 žáků. Níže na grafech 8–10 lze vidět některé odpovědi žáků. Všechny odpovědi i s počty respondentů lze shlédnout v příloze P V.

Graf 8 – Individuální prostředky na ochranu dýchacích cest podle respondentů. (zdroj vlastní)

Graf 9 – Odpovědi respondentů na ochranu povrchu těla za pomoci individuálních prostředků ochrany. (zdroj vlastní)

Graf 10 – Individuální ochranné prostředky na oči. (zdroj vlastní).

Obecně lze říci, že odpovědi respondentů jsou uspokojivé. Jelikož nebyla specifikovaná uniklá nebezpečná látka ani její množství. I tak lze s jistotou říci, že žáci se snažili vymyslet co nejvíce správnou odpověď a ujmuli se dané otázky svědomitě.

Otázka č. 15 – Co je to evakuace?

Cílem otázky bylo ověřit, jak žáci vnímají pojem evakuace. Ve 3 případech nebyla označena žádná odpověď. Evakuaci jako organizovaný odchod ze školy vnímá jako správnou 6 respondentů. Celkem 39 žáků vybralo pro evakuaci definici společného odchodu většiny obyvatel z města z důvodu ohrožení. Nejvýstižnější definici vybralo 115 dotázaných, a to organizované přemístění osob, zvířat nebo věcí z místa ohrožení do místa bezpečí.

Otázka č. 16 – Co uděláte v při evakuaci školy?

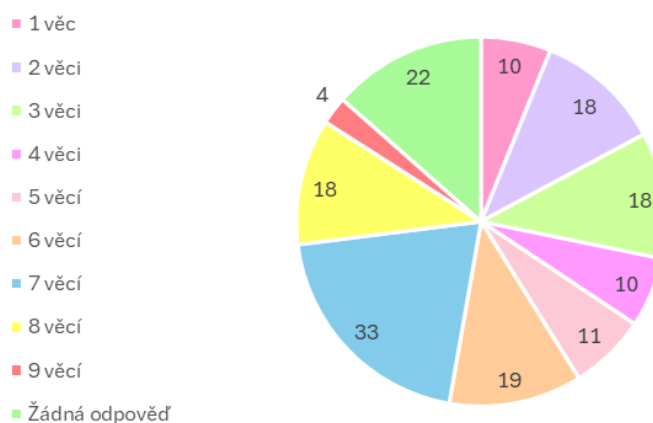
Cílem bylo zjistit, jak by se žáci zachovali, kdyby museli daným způsobem opustit školu. Celkem 14 respondentů by odešlo ve skupince po 5 lidech bez toho, aniž by to oznámili učitel. Sedm žáků by samostatně opustilo školu a šlo domů. Školu společně se svým učitelem by opustilo 142 respondentů.

Otázka č. 17 – Co patří do evakuačního zavazadla?

Jedná se o druhou otevřenou otázku v tomto dotazníku a jejím cílem bylo zjistit, jaké mají žáci povědomí o tom, jaké věci patří do evakuačního zavazadla. V závorce bylo upřesněno, aby žáci napsali alespoň 7 věcí. Otázku bez odpovědi odevzdalo celkem 22 respondentů. Pouze 1 věc vymyslelo 10 žáků, 18 žáků vymyslelo 2 a 3 věci, které by dali do evakuačního zavazadla. Čtyři věci vypsalo 10 respondentů, 11 žáků napsalo 5 odpovědí a 19 žáků vymyslelo 6 věcí.

Z grafu níže vyplývá, že 7 a více věcí napsalo celkem 55 žáků.

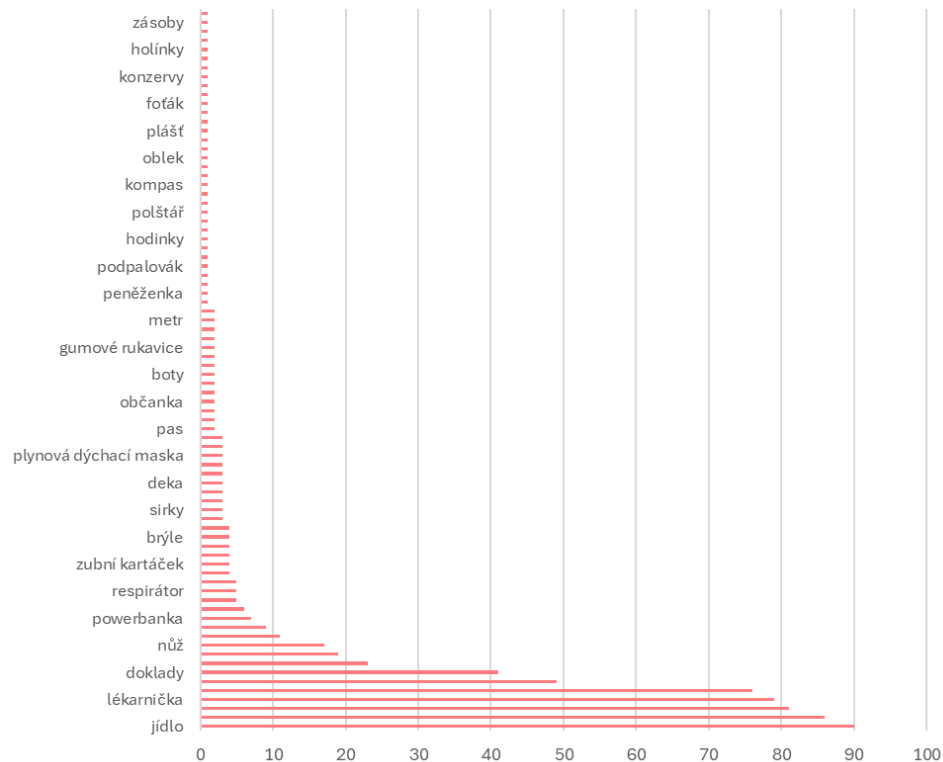
17. Co patří do evakuačního zavazadla?

Graf 11 – Počet odpovědí na otázku č. 7 v dotazníku pro 8. ročník. (zdroj vlastní)

Na grafu 12 lze shlédnout krátký výčet odpovědí žáků. Všechny odpovědi i s počty respondentů lze shlédnout v příloze P V. Jak jde vidět z odpovědí respondentů, tak lze říci, že se žáci snažili vymyslet co nejvíce odpovědí a ujmuli se dané otázky opravdu svědomitě. Pokud odpověď v dotazníku nebyla zaznamenána velmi často žáci psali např. „nevím, co to je“ nebo „nevím co do toho patří.“ Někteří respondenti jednoduše napsali „nevím.“

17. Co patří do evakuačního zavazadla?

Graf 12 – Odpovědi respondentů na otázku o evakuačním zavazadle. (zdroj vlastní)

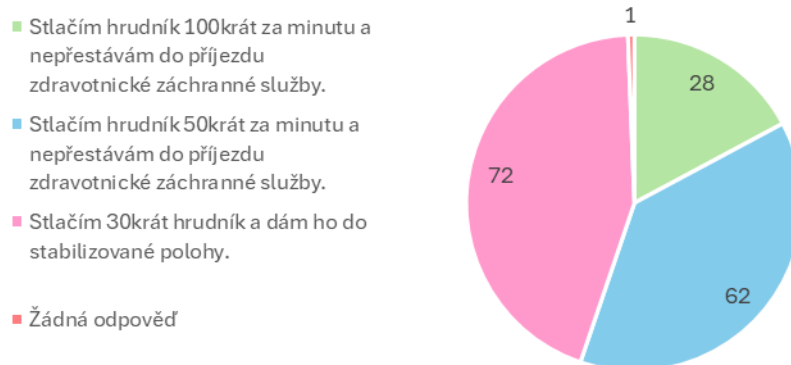
Otázka č. 18 – Co je nutné udělat, když zjistíte u spolužáka zástavu dýchání případně srdce?

Cílem otázky č. 18 až 20 bylo ověřit, jaké mají žáci znalosti v poskytování první pomoci, která je součástí Ochrany člověka za mimořádných událostí.

Pokud by byla u spolužáka zjištěna zástava dechu nebo srdce, téměř polovina respondentů přesněji 72 žáků by 30krát stlačilo hrudník a následně by dala osobu do stabilizované polohy. Stlačovat hrudník 50krát za minutu do příjezdu zdravotnické záchranné služby označilo celkem 62 žáků. Pouze 28 dotázaných by provedlo správnou první pomoc, a to stlačit hrudník 100krát za minutu a nepřestávat do příjezdu zdravotnické záchranné služby. V jednom případě nebyla vybrána žádná z předepsaných odpovědí.

Na následujícím grafu jde graficky vidět zastoupení jednotlivých odpovědí.

18. Co je nutné udělat, když zjistíte u spolužáka zástavu dýchání případně srdce?

Graf 13 – Odpovědi respondentů na první pomoc při zástavě dechu nebo srdce. (zdroj vlastní)

Otázka č. 19 – Jaká je první pomoc při popáleninách?

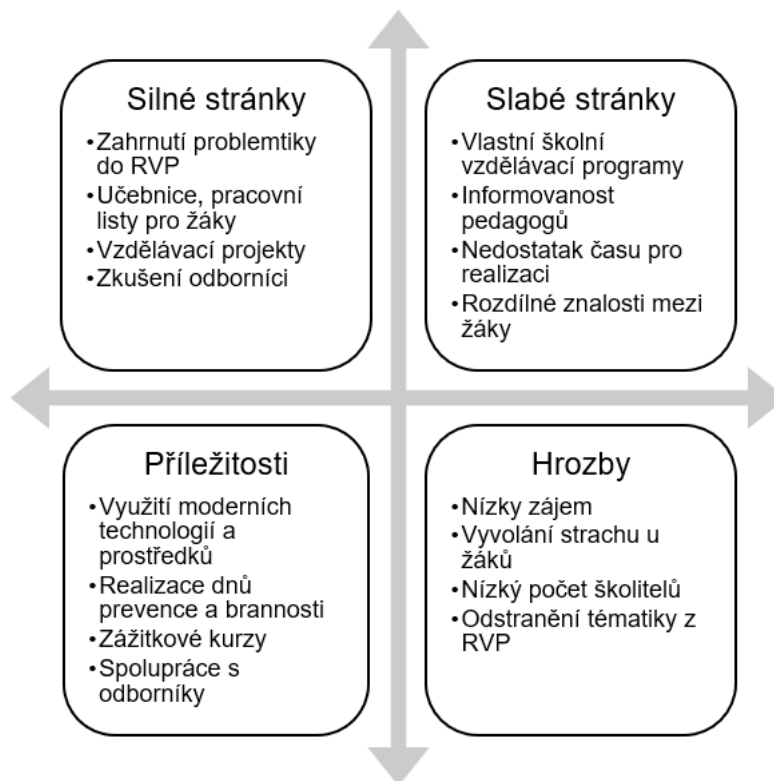
Celkem 86 dotázaných by poskytlo správnou první pomoc, tím že by popálené místo zchladili studenou vodou a nestrhávali by kůži ani oblečení. Celkem 18 respondentů by zvolila podobný postup, pouze s tím rozdílem, že by strhly přiškvařené oblečení. Jednou z možností bylo také místo obvázat sterilním obvazem a přes něj popáleninu chladit např.: mraženou zeleninou, tuhle odpověď zakroužkovalo 57 respondentů. U dvou dotazníků nebyla vyplněná odpověď.

Otázka č. 20 – Vidíte ležet osobu na zemi zasaženou elektrickým proudem a vidíte, že stále drží elektrický kabel. Jak budete postupovat?

Ze získaných odpovědí lze konstatovat, že žáci již někdy byly s daným postupem první pomoci seznámeni. Převážná většina zvolila za správné přerušení elektrického proudu (vypnutím pojistek a odstrčili by od zraněného vodič za pomoci nevodivého předmětu např. větví nebo nekovou tyčí a následně by poskytly první pomoc. Přesněji se jedná celkem o 152 respondentů, kteří by takhle postupovali. Tři žáci by přerušili působení elektrického proudu, tím že by vodič od zraněného odstranili rukama a poskytli mu první pomoc. Celkem 8 dotázaných by ihned poskytlo první pomoc zraněnému a tím by riskovali taktéž zasažení elektrickým proudem.

8 SWOT ANALÝZA

Pro důkladnější vyhodnocení současného stavu „Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a mimořádných událostí na základních školách“ byla vytvořena SWOT analýza, jejíž cílem je identifikovat a zřehlednit slabé a silné stránky a možné příležitosti a hrozby.

Obrázek 11 – Matice SWOT analýzy. (zdroj vlastní)

Silné stránky:

- 1. Zahrnutí problematiky do RVP** – téma „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ je obsaženo v rámcovém vzdělávacím programu a jsou v něj blíže popsány oblasti, kterým by se měli žáci věnovat.
- 2. Učebnice, pracovní listy pro žáky** – pro vzdělávání oblasti OČMU bylo ve spolupráci s odborníky vytvořeno mnoho vzdělávacích materiálů. Nejvíce jsou tedy zaměřené na 2. stupeň ZŠ, ale najde se i několik pro žáky nižšího stupně.
- 3. Vzdělávací projekty** – HASÍK CZ, Asociace záchranný kruh, Chytré blondýnky radí, Hasiči pro školy a další jsou bezplatné možnosti, jak žákům přiblížit výchovu v oblasti ochrany obyvatelstva, požární ochrany, mimořádných událostí, první pomoci a jiné.

4. **Zkušení odborníci** – jelikož je daná problematika stále aktuálním a důležitým tématem, disponuje ČR řadou odborníků z řad příslušníků složek integrovaného záchranné systému nebo pracovníků na pozicích krizového řízení.

Slabé stránky:

1. **Vlastní školní vzdělávací programy** – záleží na rozhodnutí ředitele školy, jestli bude OČMU zařazena do výuky a jaký způsobem a v jakém rozsahu.
2. **Informovanost pedagogů** – pedagogové nemusí být dostatečně vzděláni v oblasti ochrany obyvatelstva a mimořádných událostí a je pravděpodobné, že neví o přístupných vzdělávacích materiálech, projektech a učebnicích.
3. **Nedostatek času pro realizaci** – z důvodu velkého množství probírané látky v jednotlivých předmětech nemusí být PVČ vždy věnováno dostatek času. Pokud problematika OČMU není zařazena ve školním vzdělávacím programu, je zavedení samostatného předmětu do rozvrhu nereálné.
4. **Rozdílné znalosti mezi žáky** – jelikož si každá ZŠ vytváří vlastní vzdělávací programy, není nikde zaručené, že žáci budou mít v tématice OČMU podobné znalosti.

Příležitosti:

1. **Využití moderních technologií a prostředků** – by mohlo sloužit k seznámení s danou oblastí, prohloubení problematiky a zábavnou formou si znalosti uchovat. Ve spolupráci se známými youtubery by mohla být natočená vzdělávací videa.
2. **Realizace dnů prevence a brannosti** – během tohoto dne, by si žáci v rámci školy mohli vyzkoušet evakuaci, první pomoc, improvizované ochranné prostředky a jiné. Taková akce by mohla být zajímavým zpestřením výuky a skvělým zážitkem. Žáci si by si tak formou nácviku a zážitku zapamatovali potřebné znalosti.
3. **Zážitkové kurzy** – v rámci školy v přírodě nebo samostatného kurzu, by si žáci v praxi vyzkoušeli znalosti, které nabyli ve školních lavicích.
4. **Spolupráce s odborníky** – příběhy z praxe, ukázka prostředků individuální ochrany, videa ze zásahů, odbornost, zkušenosti a mnoho dalšího jsou možnosti, které mohou odborníci žákům nabídnout. Daný formát výuky by mohl být pro žáky značným přínosem.

Hrozby:

1. **Nízký zájem** – může být at' už ze strany ředitelů ZŠ, pedagogů, odborníků nebo žáků, příčinou snížení znalostí a vzdělávání této problematiky.
2. **Vyvolání strachu u žáků** – velký důraz na problematiku individuální ochrany, OOb a výčet hrozeb, může způsobit u některých žáků zejména na 1. stupni strach a obavy.
3. **Nízký počet školitelů** – by mohl mít negativní dopad na PVČ. Přednášky odborníků a vzdělávací programy mohou být někde jedinou formou vzdělávání OČMU.
4. **Odstranění tematiky z RVP** – pokud by k odstranění došlo, značně by se mohl zvýšit počet škol, které by tematice ochrany člověka nevěnovaly velkou pozornost. Znalosti žáků v této oblasti by opadly a v případě nutnosti by nevěděli, jak se chovat.

Tabulka 2 – Hodnocení SWOT analýzy. (zdroj vlastní)

	<i>Parametr</i>	<i>Body</i>	<i>Váha</i>	<i>Výsledek</i>
<i>Silné stránky</i>	Zahrnutí problematiky do RVP	5	0,3	1,5
	Učebnice, pracovní listy pro žáky	4	0,3	1,2
	Vzdělávací projekty	4	0,2	0,8
	Zkušební odborníci	3	0,2	0,8
				4,3
<i>Slabé stránky</i>	Vlastní školní vzdělávací programy	-5	0,3	-1,5
	Informovanost pedagogů	-4	0,2	-0,8
	Nedostatek času pro realizaci	-5	0,4	-2,0
	Rozdílné znalosti mezi žáky	-2	0,1	-0,2
				-4,5
<i>Příležitosti</i>	Využití moderních technologií a prostředků	3	0,2	0,6
	Realizace dnů prevence a brannosti	5	0,4	2,0
	Zážitkové kurzy	2	0,1	0,2
	Spolupráce s odborníky	3	0,3	0,9
				3,7
<i>Hrozby</i>	Nízký zájem	-3	0,3	-0,9
	Vyvolání strachu u žáků	-2	0,1	-0,2
	Nízký počet školitelů	-2	0,2	-0,4
	Odstranění tematiky z RVP	-4	0,4	-1,6
				-3,1

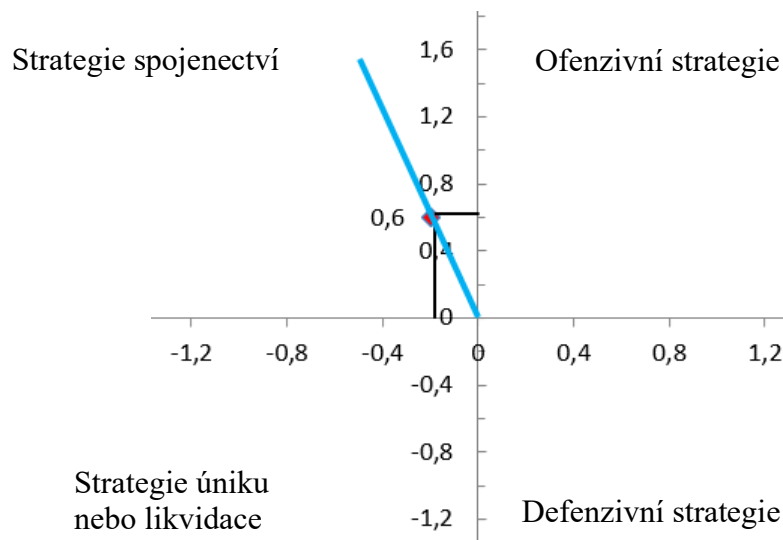
Do tabulky byly zaneseny parametry a následně jim byly přiděleny body. U silných stránek a příležitostí se uvádí body v rozmezí 1-5, slabým stránkám a hrozbám se uvádí body v rozmezí -1 až -5. Poté v jednotlivých kvartálech byla parametrům rozdělena váha 1. Součet všech v kvartálu musel dát hodnotu 1. Výsledek parametru je součin váhy a bodu. Celkového výsledku kvadrantu bylo dosaženo součtem všech dílčích výsledků v kvadrantu.

Aby byly jednotlivé části vyhodnoceny a výsledky mohly být zaneseny do grafu, musely být vypočteny rozdíly mezi vnitřní (silné a slabé stránky) a vnější (příležitosti a hrozby) částí SWOT analýzy.

Vnější část: silné stránky + slabé stránky = $4,3 + (-4,5) = -0,2$

Vnitřní část: příležitosti + hrozby = $3,7 + (-3,1) = 0,6$

Vypočítané hodnoty byly zanesené do grafu, který je možné zhlédnout níže. Rozdíl mezi vnější a vnitřních částí je 0, 4.

Graf 14 – Výsledek SWOT analýzy. (zdroj vlastní)

Výsledky SWOT analýzy ukazují, že současný stav „Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a mimořádných událostí“ by měl využít příležitostí k eliminování slabých stránek. Nejefektivnější příležitostí je realizace dnů prevence a brannosti, tím by se vyřešil nedostatek času pro realizaci, jelikož by problematice byl věnován jeden celý den. Tahle příležitost by mohla ovlivnit také školní vzdělávací plány na školách.

9 NÁVRHY KE ZLEPŠENÍ SOUČASNÉHO STAVU

Současný stav „*Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a mimořádných událostí na základních školách*“ byl vyhodnocen na základě výsledků z dotazníkového šetření a provedené SWOT analýzy. Z vyhodnocení dotazníků vyplývá, že žáci mají znalosti poměrně dobré znalosti, ale nejsou stoprocentní a je co zlepšovat. V některých zkoumaných oblastech spíše převládaly špatné odpovědi. Na základě provedeného šetření a rozhovorů s učiteli a managementem školy vyplynuly tyto návrhy.

Ochrana člověka za mimořádných událostí sice je ukotvená v rámcových vzdělávacích programech a jsou v něm i vymezené oblasti, které by měly být vyučovány, ale ve skutečnosti je potřebné, aby tematika byla zařazena i ve školních vzdělávacích programech jednotlivých škol. O zařazení rozhoduje ředitel každé školy samostatně. Z toho důvodu se mohou objevovat značné rozdíly znalostí mezi žáky. Problematika by měla být zařazena ve všech školních programech v rozsahu 6 vyučovacích hodin za rok a způsob výuky by zůstal v kompetenci ředitele školy. Dané řešení by mohlo vést ke snížení rozdílů vědomostí.

S ukotvením problematiky také souvisí nedostatek času na realizaci výuky, na který často upozorňovali pedagogičtí pracovníci školy. Největším problémem je značně hutný rozvrh a časová dotace jednotlivých předmětů, takže na zavedení samostatného předmětu není prostor. Řešením by mohla být realizace předmětu „*Ochrany člověka za mimořádných událostí*“ v delších časových intervalech (např. jedenkrát za měsíc). Nevýhodou je také uspořádání učebnic, podle kterých výuka probírá. Ve většině případech je problematika ochrany člověka a prevence zařazena na konci učebnic. Může se stát, že žáci k dané látce nedojdou nebo je nahrazena různými školními akcemi a není jí věnována dostatečná pozornost. Tuhle skutečnost by mohlo vyřešit lepší plánování probírané látky ve školním roce.

Pro kvalitní výuku je potřebné, aby pedagogové měli v dané oblasti dostatečné znalosti a mohli je předat žákům. U budoucích pedagogů by měla probíhat výuka k zásadám chování za mimořádné události již na vysoké škole. Z šetření ale vyplynulo, že pedagogové neví, kde získávat informace a podklady k výuce, tak ani o aktuálních projektech, které lze k výuce využít. Z rozhovoru s paní inženýrkou, která realizuje projekt HASÍK CZ vyplývá, že učitelé dále neprojevují zájem o možné vzdělání v této oblasti. Řešením současného stavu by bylo větší informovanost pedagogů. Zasílání nabídek projektů a pomůcek přímo pedagogům. Větší propagace projektů, učebnic, videí, možnosti kurzů pro pedagogy.

Jedním z nejefektivnějších řešení se nabízí učebnice, které byly k problematice OČMU vytvořeny. Jako problém lze uvést, že mnoho pedagogů neví o konkrétních učebnicích a získání bližších informací nemusí být snadné. Značnou nevýhodou může být cena, které školy musí do pomůcek investovat. Řešením se nabízí interaktivní učebnice, které lze promítnout na tabuli. Žáci si tak poznámky mohou zapisovat do sešitů a škole stačí koupit pouze licenci (danou možnost nabízí učebnice „*Jak se zachovat když, ...*“ od nakladatelství Nová škola). Obdobnou a možná i levnější alternativou může být nákup učebnic pouze pro pedagoga, který by si z ní vzal potřebné informace a nadále zpracovat. Tato možnost je levnější, ale potřebuje delší přípravu pedagoga. Skvělým řešením mohou být pracovní listy, které nabízí projekt Hasiči pro školy. Kdy žákům stačí list nakopírovat nebo promítnout na tabuli. Součástí nabídky tohoto projektu jsou i průvodní materiály pro učitele. Nevýhodou učebnice „*Jak se zachovat když, ...*“ a projektu „*Hasiči pro školy*“, je jejich zaměření, a to pouze pro 2. stupeň ZŠ. Do budoucna by podobné pomůcky mohly být vytvořené i pro nižší stupeň ZŠ.

Mezi vzdělávací pomůcky by se také daly zařadit moderní technologie, aplikace, videa a jiné. Využití těchto pomůcek by sloužilo ke zpestření výuky a pro lepší zapamatování žákům, tím že by situaci vizuálně viděli nebo by si ji mohli vyzkoušet. Vytvořených pomůcek pro výuku je mnoho a stále se vymýšlí nové projekty a pomůcky, které by žákům problematiku přiblížili. Z dotazníkového šetření vyplynulo, že webové stránky Záchraného kruhu navštívilo celkem 20 z 333 dotázaných. Zlepšením by mohlo být zařazení Záchraného kruhu do hodiny informatiky, kdy žáci mají přístup k internetu. Žáci by byly během vyučovací hodiny seznámeni s webem a mohli by jej prozkoumat. Daný způsob by mohl vést děti k navštívení webových stránek také ve volném čase. Důležité pro tuhle oblast je, aby stránky dobře fungovaly a hry by šlo hrát online a nemusely by se stahovat, jelikož jejich instalace je poměrně složitá. Jednou z velkou příležitostí, jak děti v této oblasti vzdělávat může být zapojení známých youtuberů a influencerů do vytváření videí (do škol, na YouTube nebo TikTok). Spolupráce s těmito osobnostmi by mohly značně zvýšit zájem u dětí o problematiku tak i třeba o hasičské kroužky. Zajímavým zpestřením výuky by mohla být návštěva vzdělávacího a výcvikového centra tzv. „*Centra zdraví a bezpečí*“, kterých by mělo podle Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030 přibývat. Nejbližší by se momentálně mělo začít stavět v Ostravě.

Jedním z nejefektivnějších způsobů, jak žákům předat znalosti, je praktická výuka. Z dotazníkového šetření vyšlo, že někteří respondenti by měli o takovou výuku zájem. Některé školy se již snaží žáky danou formou seznámit s tematikou ochrany člověka za mimořádných událostí a pořádají dny prevence anebo dny brannosti. Např. ZŠ Morávková pořádá obě akce a snaží se, aby si během základní školní docházky každý žák danou výukou prošel. Takový den lze pojímat velmi různorodě. Může být zaměřený na konkrétní mimořádné události, požární ochranu nebo ochranu obyvatelstva. Možných realizací je opravdu mnoho. Během akce mohou se školou spolupracovat složky IZS, mohou si pro děti připravit ukázkou nebo nácvik evakuace. Velkou výhodou takového dne je právě spolupráce s různými subjekty. Oslovená by mohla být střední zdravotnická škola ve Vyškově, která by s žáky mohla nacvičit poskytování první pomoci, tak i nácvik resuscitace na resuscitační figuríně. Výhodou uskutečnění dne prevence je splnění rozsahu 6 vyučovacích hodin. Značnou nevýhodou je složitá příprava a organizace tak velké akce.

Nejčastější odpovědí z dotazníkového šetření byla přednáška s odborníky. Spolupráce s odborníky je jednou z možností, jak žákům předat informace, ale také zkušenosti a popřípadě něco z praxe třeba ve formě videí. Značnou nevýhodou může být časová flexibilita odborníků a také to, že není v jeho silách obsáhnout širokou problematiku preventivně výchovné činnosti. V takovém případě by muselo jít maximálně o 2hodinovou přednášku na určité téma, Výhoda přednášky by byla v udržení pozornosti studentů a možného respektu k odborníkovi.

ZÁVĚR

V teoretické části byla obecně popsána ochrana obyvatelstva, její definice, stručná historie a popis úkolů ochrany obyvatelstva. Druhá kapitola se zabývala nejdůležitějšími právními předpisy a dokumenty z oblasti preventivně výchovné činnosti a jejich charakteristikou. Následující kapitola popisovala vývoj vzdělávání bezpečnostní tematiky od 2. poloviny 19. století až po současnost. Poslední kapitola pojednávala o preventivně výchovné činnosti, jejím zaměřením a analýzou prostředků na podporu vzdělávání. Součástí byl stručný obsah učebnic, které byly k problematice OČMU vydány, popis projektů a jejich zaměření.

Praktická část se skládala z pěti kapitol. Pátá kapitola obecně charakterizovala město Vyškov, ve kterém proběhla analýza současného stavu. Součástí byl stručný popis základních škol, na kterých bylo provedené dotazníkové šetření. Následující kapitola byla zaměřená na rozhovor s paní inženýrkou, která na ZŠ ve Vyškově realizuje projekt HASÍK CZ. Cílem rozhovoru bylo získání bližších informací o průběhu a zaměření projektu.

Sedmá kapitola se věnovala dotazníkovému šetření, které proběhlo ve 3. a 8. ročnících na ZŠ ve Vyškově a blízkém okolí. Jeho cílem bylo prověření znalostí z oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí. Dotazník byl sestavený tak, aby odpovídal potřebným znalostem žáků. Na základě výsledků vyplývá, že žáci mají poměrně dobré znalosti, ale v některých zkoumaných oblastech převládaly spíše špatné odpovědi. Z důvodu důkladnějšího vyhodnocení současného stavu se následující kapitola zabývala SWOT analýzou. Z provedené analýzy vyplynulo, že převažují slabé stránky nad silnými a příležitosti nad hrozbami.

Na základě zjištěných výsledků z dotazníkového šetření a výsledku SWOT analýzy byly vypracovány návrhy pro zlepšení současného stavu, které jsou popsány na konci praktické části. Ty byly rozděleny do oblastí – ukotvení vzdělávání, nedostatek času na výuku, lepší informovanost pedagogů, používání učebnic ochrany člověka za mimořádných situací, využívání moderních technologií a prostředků, praktická výuka a přednášky s odborníky.

Hlavním cílem práce bylo na základě vyhodnocených získaných dat z dotazníkového šetření navrhnout změny a opatření ke zlepšení aktuálního stavu v dané problematice. Ke splnění hlavního cíle byly stanoveny následující dílčí cíle: na základně dostupných domácích a zahraničních zdrojů zpracovat teoretické poznatky a teoretická východiska k dané problematice.

Cíle práce byly splněny.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Asociace záchranný kruh; Svět záchranářů, nedatováno. *Dopravní výchova*. Online. In: Svět záchranářů.cz. Dostupné z: <https://www.svetzachranaru.cz/dopravni-vychova-6.html>. [cit. 2024-03-02].

BENEŠ, Pavel, 2002. *Ochrana člověka za mimořádných událostí: havárie s únikem nebezpečných látek: radiační havárie: pro chemii a fyziku na ZŠ*. Praha: Fortuna. ISBN 80-716-8818-5.

CENTRUM PRO BEZPEČNÝ STÁT, 2008. *Co dělat-- , aneb, Kapesní průvodce krizovými situacemi doma i v zahraničí*. Vyd. 2. Praha: Centrum pro bezpečný stát. ISBN 978-80-904066-1-2.

CITADELA BRUNTÁL, 2021. *Projekt programu pro základní školy: preventivně výchovná činnost v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva na školách*. Online. In: Hasík.cz. Dostupné z: http://www.hasik.cz/projekt_zs.html. [cit. 2024-02-23].

CITADELA BRUNTÁL, 2024. *Publikace*. Online. In: Hasík.cz. Dostupné z: <http://www.hasik.cz/publikace/index.html>. [cit. 2024-02-23].

ČERNOCH, Felix, 2004a. *Neztratím se? Neztratím!: ochrana člověka za mimořádných událostí: osobní bezpečí: pro 1. ročník základních škol*. Učebnice pro základní školy (Albra). Úvaly: Albra. ISBN 80-864-9091-2.

ČERNOCH, Felix, 2004b. *Bezpečí a nebezpečí: ochrana člověka za mimořádných událostí: osobní bezpečí: pro 2. ročník základních škol*. Učebnice pro základní školy (Albra). Úvaly: Albra. ISBN 80-864-9092-0.

ČERNOCH, Felix, 2004c. *Počítej se vším: ochrana člověka za mimořádných událostí: osobní bezpečí: pro 3. ročník základních škol*. Učebnice pro základní školy (Albra). Úvaly: Albra. ISBN 80-864-9093-9.

ČERNOCH, Felix, 2004d. *S mapou nezabloudím: ochrana člověka za mimořádných událostí: osobní bezpečí: pro 4. ročník základních škol*. Učebnice pro základní školy (Albra). Úvaly: Albra. ISBN 80-864-9094-7.

ČERNOCH, Felix, 2004e. *Pomáhám zraněným: ochrana člověka za mimořádných událostí: osobní bezpečí: pro 5. ročník základních škol*. Učebnice pro základní školy (Albra). Úvaly: Albra. ISBN 80-864-9095-5.

ČESKO, 1973. Zákon č. 73/1973 Sb. *Zákon o branné výchově*. Online. In: *Zákony pro lidi.cz*. © AION CS 2010–2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1973-73> [cit. 2024-02-13].

ČESKO, 1985. Zákon č. 133/1985 Sb. *Zákon České národní rady o požární ochraně*. Online. In: *Zákonyprolidi.cz*. © AION CS 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1985-133>. [cit. 2024-01-06].

ČESKO, 1991. Zákon č. 217/1991 Sb. *Zákon o zrušení zákona č. 73/1973 Sb., o branné výchově, ve znění zákonného opatření předsednictva Federálního shromáždění č. 17/1976 Sb.* Online, In: *Zákony pro lidi.cz*. © AION CS 2010–2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-217> [cit. 2024-02-13].

ČESKO, 1999. Zákon č. 222/1999 Sb. *Zákon o zajišťování obrany České republiky*. Online. In: *Zákony pro lidi.cz*. © AION CS 2010-2024. Dostupné z: <https://zakonyprolidi.cz/cs/1999-222>. [cit. 2024-01-06].

ČESKO, 2000a. Zákon č. 239/2000 Sb. *Zákon o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů*. Online. In: *Zákony pro lidi.cz*. © AION CS 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>. [cit. 6. 1. 2024].

ČESKO, 2000b. Zákon č. 240/2000 Sb. *Zákon o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)*. Online. In: *Zákony pro lidi.cz*. © AION CS 2010-2024. Dostupné z: <https://zakonyprolidi.cz/cs/2000-240>. [cit. 2024-01-06].

ČESKO, 1998. Ústavní zákon č. 110/1998 Sb. *Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky*. Online. In: *Zákony pro lidi.cz*. © AION CS 2010-2024. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-110>. [cit. 2024-03-03].

ČESKO, 2001. Nařízení vlády č. 172/2001 Sb. *Nařízení vlády k provedení zákona o požární ochraně*. Online. In: *Zákony pro lidi.cz*. © AION CS 2010-2024. Dostupné z: <https://zakonyprolidi.cz/cs/2001-172>. [cit. 2024-01-06].

ČŠI, 2016. *Tematická zpráva: Vzdělávání v bezpečnostních tématech*. Online. In: *Csicr.cz*. Dostupné z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematick%c3%a9%20zpr%c3%a1vy/2016_TZ_vzdelavani_v_bezpecnostnich_tematech.pdf. [cit. 2024-02-09].

DANIELOVSKÁ, Věra, 2003. *Ochrana člověka za mimořádných událostí pro 1. stupeň ZŠ*. Praha: Fortuna. ISBN 80-716-8864-9.

HERINK, Josef a BALEK, Václav, 2002. *Ochrana člověka za mimořádných událostí: živelní pohromy: pro zeměpis a přírodopis na ZŠ*. Praha: Fortuna. ISBN 80-716-8830-4.

HORÁK, Rudolf; DANIELOVÁ, Lenka; JURÍČEK, Ludvík a Ladislav, ŠIMÁK, 2015. *Zásady ochrany společnosti*. Monografie (Key Publishing). Ostrava: Key Publishing. ISBN 978-807-4182-365.

HORSKÁ, Viola; SLÁVIK, Dušan a Eva, MARÁDOVÁ, 2002. *Ochrana člověka za mimořádných událostí: sebeochrana a vzájemná pomoc: text pro občanskou a rodinnou výchovu*. Praha: Fortuna. ISBN 80-716-8829-0.

HRADIL, Jaroslav; MIKA, Otakar J.; MUSIL, Miroslav; SVOBODA, Bohuslav; Jakub, RAK et al., 2018. *Zásady ochrany obyvatelstva v České republice: odborná monografie*. Uherské Hradiště: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta logistiky a krizového řízení. ISBN 978-80-7454-774-4.

HZS ZLÍNSKÉHO A ÚSTECKÉHO KRAJE, 2019. *Soubory ke stažení - 7. ročník*. Online. In: Hasiči pro školy.cz. Dostupné z: <https://www.hasiciproskoly.cz/material-ke-stazeni-overeo-7r>. [cit. 2024-02-24].

KAVAN, Štěpán, 2020. *Ochrana člověka a společnosti – vývoj vzdělání v bezpečnostních tématech*. Praha: NLN. ISBN 978-80-7422-753-0.

KOLEKTIV AUTORŮ, 2015. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení: skriptá*. Online. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. ISBN 978-80-86466-62-0. [cit. 2024-04-18].

KONÍŘOVÁ, Marta, 2006. *Branná výchova*. Online. In: Cpilot.cz. Dostupné z: https://disk.cpilot.cz/muzeum-komenskeho/2021/01/AXdJO_RjIQjV7UfXo0p-.pdf. [cit. 2024-01-05].

KOTULÁN, Vladimír a MIKULKA, Radek, 2003. *Vyškovská zastavení: procházka městem slovem i obrazem*. Vyškov: Město Vyškov. ISBN 80-239-3257-8.

KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše; KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše a Libor FOLWARCZNY, 2013. *Ochrana obyvatelstva*. 2., aktualiz. vyd. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství. ISBN 978-80-7385-134-7.

KYJOVSKÝ, Jiří, 2023. *Výroční zpráva o činnosti ve školním roce 2022/2023*. Online. In: Zsrousinov.cz. Dostupné z: https://www.zsrousinov.cz/wp-content/uploads/2023/11/Vyrocnizprava-22_23-final.pdf. [cit. 2024-04-16].

MARTÍNKOVÁ, Alena; KLÍR, Miroslav a Lucie SWIERCZEKOVÁ, 2013. *Miroslav Tyrš*. Online. In: Nm.cz. Praha. Dostupné z: <https://www.nm.cz/cs/file/2c7230e8a0ffff0cb479770438f6d5/5893/Tyr%C5%A1%20Miroslav.pdf>. [cit. 2024-01-05].

MĚSTO VYŠKOV, 2020. *Vyškov dnes*. Online. In: Vyskov-mesto.cz. Dostupné z: <https://www.vyskov-mesto.cz/vyskov%2Ddnes/d-1067614/p1=135690>. [cit. 2024-04-16].

MLATEČEK, Karel, 2016. *Vyškov: dějiny města*. Vyškov: Město Vyškov. ISBN 978-809-0665-606.

MŠMT, 2003a. *Pokyn MŠMT k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů*. Online. In: Vzdělávací služby.cz Dostupné z: <https://www.vzdelavacisluzby.cz/dokumenty/vestniky/komplet/03-05.pdf>. [cit. 2024-02-09].

MŠMT, 2003b. *Ochrana člověka za mimořádných událostí – dodatek k učebním dokumentům pro základní školy, střední školy, speciální školy a vyšší odborné školy*. Online. In: Vzdělávací služby.cz. Dostupné z: <https://www.vzdelavacisluzby.cz/dokumenty/vestniky/komplet/03-05.pdf>. [cit. 2024-02-09]

MV-GŘ HZS ČR, © 2024a. *Podpora výuky ze strany Hasičského záchranného sboru ČR*. Online. In: Hzscr.cz. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vychova-a-vzdelavani-obyvatelestva-vychova-a-vzdelavani-obyvatelestva-podpora-vyuky-ze-strany-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>. [cit. 2024-02-14].

MV-GŘ HZS ČR, © 2024b. *Materiál Za Začlenění tématik „Ochrana člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova“ do studijních programů pedagogických fakult*. Online. In: Hzscr.cz. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/material-usneseni-734-pdf.aspx>. [cit. 2024-02-15].

MV-GŘ HZS ČR, © 2024c. *Preventivně výchovná činnost*. Online. In: Hzscr.cz. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/menu-ochrana-obyvatelestva-preventivne-vychovna-cinnost-preventivne-vychovna-cinnost.aspx>. [cit. 2024-02-20].

MV-GŘ HZS ČR, 2015. *Pokyn generálního ředitele HZS ČR: k realizaci preventivně výchovné činnosti u Hasičského záchranného sboru České republiky*. Online. In: Metodicka.cahd.cz. Dostupné z: https://metodicka.cahd.cz/ostatni/SIAR_15_06_PVC_u_HZSCR.pdf. [cit. 2024-01-06].

MV-GŘ HZS ČR, 2015b. *Ochrana obyvatelstva a krizového řízení: skripta*. Praha: Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. ISB 978-80-86466-62-0.

MV-GŘ HZS ČR, 2020. *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030*. Online. In: Hzscr.cz. Dostupné z: <https://hzscr.cz/soubor/koncepce-oob-2025-2030-pdf.aspx>. [cit. 2024-01-06].

MV-GŘ-HZS ČR, © 2024d. *Zpráva o výsledcích podrobné analýzy současného stavu výuky všech bezpečnostních témat ve školách s návrhy dalšího postupu*. Online. In: Hzscr.cz. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/vlada-iii-mat-zprava-o-vzdel-bezpecnosti-pdf.aspx>. [cit. 2024-02-27].

MV-GŘ-HZS ČR, 2006. *Ochrana obyvatelstva: Studijní materiál k modulu E*. Online. In: Hzscr.cz. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/modul-e-ochrana-obyvatelstva-pdf.aspx>. [cit. 2024-02-22].

MV-GŘ-HZS ČR, 2015c. *Časopis 112 ROČNÍK XIV ČÍSLO 12/2015: Svět záchranářů – centrum zdraví a bezpečí v Karlových Varech*. Online. In: Hzscr.cz. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/casopis-112-rocnik-xiv-cislo-12-2015.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>. [cit. 2024-02-29].

MV-GŘ-HZS ČR, 2019. *Ochrana obyvatelstva a krizové řízení pro pedagogické pracovníky: modul – J*. Online. Praha: Ministerstvo vnitra. ISBN 978-80-7616-048-4. Dostupné z: <https://hzscr.cz/soubor/modul-j-pdf.aspx>. [cit. 2024-01-06].

NOVÁ ŠKOLA, 2022. *Jak se zachovat, když....*. Online. In: Nns.cz. Dostupné z: <https://www.nns.cz/blog/rvp-zv-ucebnice/jak-se-zachovat-kdyz/>. [cit. 2024-02-28].

PLUCKOVÁ, Irena; VIČAR, Dušan; MILÉŘ, Tomáš; SLÁDEK, Petr; SVOBODA, Ivo et al., 2023. *Jak se zachovat, když....: pro 2. stupeň ZŠ a odpovídající ročníky víceletého gymnázia vztahující se k osvojování účelného chování při mimořádných událostech a při ohrožení v každodenních rizikových situacích*. 2. aktualizované vydání. Duhová řada. Brno: Nová škola. ISBN 978-80-7289-887-9.

PORTÁL HZS ZLÍNSKÉHO A ÚSTECKÉHO KRAJE, 2023. *Vzdělávací projekt „hasiči pro školy“*. Online. In: Hasiči pro školy.cz. Dostupné z: <https://www.hasiciproskoly.cz/o-projektu>. [cit. 2024-03-19].

PORTÁL KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ JHM, © 2023a. *Videoklipy „ty to zvládneš“*. Online. In: Krizport.cz. Dostupné z: <https://www.krizport.cz/rady/videoklipy-ty-zvladnes>. [cit. 2024-02-24].

PORTÁL KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ JHM, © 2023b. *Chytré blondýnky radí*. Online. In: Krizport.cz. Dostupné z: <https://www.krizport.cz/rady/chytre-blondynky-radi>. [cit. 2024-02-28].

PORTÁL KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ JHM, © 2023c. *Přehled témat*. Online. In: Krizport.cz. Dostupné z: <https://www.krizport.cz/rady/chytre-blondynky-radi/prehled-temat>. [cit. 2024-02-28]

REITMAYER, Ladislav, 1981. *K otázce vzniku, vývoje a stavu školní branné výchovy*. Online. Dostupné z: https://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?attachment_id=5092&edmc=5092 [cit. 2024-02-04].

RoSPA, © 2024. *Why educate children and young people about safety and risk?* Online. In: Rospa.cz. Dostupné z: <https://www.rospa.com/school-college-safety/teaching-safety/why-safety-and-risk-education>. [cit. 2024-01-06].

SEDLÁČEK, Miroslav, 2006a. *Povodně: ochrana člověka za mimořádných událostí: pro 6. ročník základních škol. Učebnice pro základní školy (Albra). Úvaly: Albra. ISBN 80-736-1026-4.*

SEDLÁČEK, Miroslav, 2006b. *Požáry: ochrana člověka za mimořádných událostí: pro 7. ročník základních škol. Učebnice pro základní školy (Albra). Úvaly: Albra. ISBN 80-736-1027-2.*

SEDLÁČEK, Miroslav, 2006c. *Havárie: ochrana člověka za mimořádných událostí: pro 8. ročník základních škol. Učebnice pro základní školy (Albra). Úvaly: Albra. ISBN 80-736-1028-0.*

SEDLÁČEK, Miroslav, 2006d. *Od vichřice k zemětřesení: ochrana člověka za mimořádných událostí: pro 9. ročník základních škol. Učebnice pro základní školy (Albra). Úvaly: Albra. ISBN 80-736-1029-9.*

SH ČMS, 2014. *Preventivně výchovná činnost: Zásady, obsah a formy prev. vých. činnost*. Online. In: *Vzdělávání-dh.cz*. Dostupné z: <https://www.vzdelavani-dh.cz/public-Course?id=59&head=123&subhead=303>. [cit. 2024-02-23].

STEJSKAL, René, 2018. *V Zábřehu vyrostě městečko bezpečí*. Online. In: *Ostrava.cz*. Dostupné z: <https://www.ostrava.cz/cs/o-meste/aktualne/v-zabrehu-vyrostemestecko-bezpeci>. [cit. 2024-03-02].

ŠIMEK, Jan a Martina, HALÍŘOVÁ, 2021. *Škola a válka, branná výchova v české škole*. Praha: Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského. ISBN 978-80-86935-56-0.

ŠLAPAL, Zdeněk, 2023. *Výroční zpráva o činnosti školy*. Online. In: *Zsmoravkova.cz*. Dostupné z: https://www.zsmoravkova.cz/fm/files/pdf/stranky/vyrocnizpravy-skoly_1799149150.pdf. [cit. 2024-04-02].

ŠMUCR, Michal, 2023. *Kontrolní závěr z kontrolní akce 22/12 Peněžní prostředky státu určené na přípravu a zajištění systému ochrany obyvatelstva*. Online. In: *Nku.cz*. Dostupné z: <https://www.nku.cz/assets/kon-zavery/K22012.pdf>. [cit. 2024-03-18].

ŠRÁMEK, Pavel, 2010. *Předválečná branná výchova*. Online. In: *Armada.vojenstvi.cz*. Dostupné z: <https://armada.vojenstvi.cz/predvalecna/studie/predvalecna-branna-vychova.htm>. [cit. 2024-01-05].

TŘEBICKÁ, Mira, © 2024. *Vyškov*. Online. In: *Acr.army.cz*. Dostupné z: <https://acr.army.cz/informacni-servis/den/vyskov/vyskov-68769/>. [cit. 2024-04-16].

Vláda ČR, 2011. *Usnesení vlády České republiky ze dne 5. října 2011 č. 734 k začlenění tématik Ochrany člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchova do studijních programů pedagogických fakult*. Online. In: *Hzscr.cz*. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/soubor/instruktaze-a-skoleni-usneseni-pdf.aspx>. [cit. 2024-02-15].

ZÁCHRANNÝ KRUH, 2014. *Záchranný kruh*-. Online. In: *YouTube.com*. Dostupné z: <https://www.youtube.com/@zachrannykruh112/videos>. [cit. 2024-03-11].

Záchranný kruh, 2023a. Online. In: *Záchranný-kruh.cz*. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/>. [cit. 2024-02-23].

ZÁCHRANNÝ KRUH, 2023b. *Vzdělávací hry*. Online. In: *Záchranný kruh.cz*. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/nase-projekty/vzdelavaci-hry/>. [cit. 2024-03-19].

ZÁCHRANNÝ KRUH, 2023c. *Vzdělávací aplikace*. Online. In: Záchranný kruh.cz. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/nase-projekty/mobilni-aplikace.html>. [cit. 2024-03-19].

ZÁCHRANNÝ KRUH, 2023d. *Výuková videa*. Online. In: Záchranný kruh.cz. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/nase-projekty/vyukova-vidoa/>. [cit. 2024-03-19].

ZÁCHRANNÝ KRUH, 2023e. *Interaktivní multimediální učebnice*. Online. In: Záchranný kruh.cz. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/nase-projekty/interaktivni-multimedi-alni-ucebnice/>. [cit. 2024-03-19].

ZÁKLADNÍ ŠKOLA VYŠKOV, LETNÍ POLE, 2023. *Charakteristika školy*. Online. In: Zsletnipole.cz. Dostupné z: <https://www.zsletnipole.cz/charakteristika-skoly.htm>. [cit. 2024-04-02].

ZÁKLADNÍ ŠKOLA VYŠKOV, MORÁVKOVA, 2023. *O nás*. Online. Zsmoravkova.cz. Dostupné z: <https://www.zsmoravkova.cz/>. [cit. 2024-04-02].

ZÁKLADNÍ ŠKOLA VYŠKOV, TYRŠOVA 4, 2023. *Základní informace o škole*. Online. In: Zstyrsovary.cz. Dostupné z: <http://web.zstyrsovary.cz/zakladni-informace/>. [cit. 2024-04-02].

ZOUREK, Miroslav, 2023. *Výroční zpráva*. Online. In: Zsms.pustimer.cz. Dostupné z: http://zsms.pustimer.cz/images/documents/Vyrocní_zprava_-22_23.pdf. [cit. 2024-04-16].

ZŠ NA VYHLÍDCE VYŠKOV, 2024. *Naše škola*. Online. In: Zsnavyhlidec.estranky.cz. Dostupné z: <https://zsnavyhlidecvyskov.estranky.cz/clanky/o-skole/nase-skola/>. [cit. 2024-04-03].

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
HZS kraje	hasičský záchranný sbor kraje
KSČ	Komunistická strana Československá
MŠMT ČR	ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
MU	mimořádná událost
MV-GŘ HZS ČR	Ministerstvo vnitra – Generální ředitelství hasičského záchranného sboru České republiky
NL	nebezpečné látky
OČMU	ochrana člověka za mimořádných událostí
OOb	ochrana obyvatelstva
PVČ	preventivně výchovná činnost
RVP	rámcový vzdělávací program
SŠ	střední škola
ZŠ	základní škola

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1 – Zvykání dětí v mateřské škole na plynovou masku. (Šimek, Halířová, 2021)</i>	20
<i>Obrázek 2 – Učebnice pro 1. stupeň ZŠ a pro občanskou a rodinnou výchovu na ZŠ. (Danielovská, 2003; Horská et al., 2002; foto: vlastní)</i>	24
<i>Obrázek 3 – Učebnice pro zeměpis a přírodopis na ZŠ a pro chemii a fyziku na ZŠ. (Herink, Balek, 2002; Beneš, 2002; foto: vlastní)</i>	25
<i>Obrázek 4 – Učebnice pro 1. – 2. třídu ZŠ od nakladatelství ALBRA. (Černochoch, 2004a,b; foto vlastní)</i>	26
<i>Obrázek 5 – Učebnice pro 3. – 5. třídu ZŠ od nakladatelství ALBRA. (Černochoch, 2004c,d,e; foto vlastní)</i>	27
<i>Obrázek 6 – Učebnice pro 6. – 7. třídu ZŠ od nakladatelství ALBRA. (Sedláček, 2004a,b; foto vlastní)</i>	28
<i>Obrázek 7 – Učebnice pro 8. – 9. třídu ZŠ od nakladatelství ALBRA. (Sedláček, 2006c,d; foto vlastní)</i>	29
<i>Obrázek 8 – Učebnice a pracovní sešit Jak se zachovat, když... z nakladatelství Nová škola. (Plucková et al., 2023)</i>	29
<i>Obrázek 9 – Pracovní list pro žáky 7. třídy – varování od projektu Hasiči pro školy. (HZS Zlínského a Ústeckého kraje, 2019)</i>	32
<i>Obrázek 10 – Areál Svět záchranářů. (Asociace Záchranářský kruh, Svět záchranářů, © 2024)</i>	34
<i>Obrázek 11 – Matice SWOT analýzy. (zdroj vlastní)</i>	56

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1 – Rozložení učiva podle projektu Hasiči pro školy. (vlastní úprava z PORTÁL HZS Zlínského a Ústeckého kraje, 2023)</i>	<i>32</i>
<i>Tabulka 2 – Hodnocení SWOT analýzy. (zdroj vlastní).....</i>	<i>58</i>

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1 – Počet respondentů 3. ročníku na ZŠ. (zdroj: vlastní)</i>	42
<i>Graf 2 – Jaké číslo tísňového volání se použije. (zdroj vlastní)</i>	44
<i>Graf 3 – Evakuační zavazadlo. (zdroj vlastní)</i>	45
<i>Graf 4 – Jaká MU může vzniknout na území ČR. (zdroj vlastní)</i>	46
<i>Graf 5 – Počet respondentů z 8. ročníků na ZŠ. (zdroj vlastní)</i>	47
<i>Graf 6 – Názor studentů, jakou formou vyučovat OČMU. (zdroj vlastní)</i>	49
<i>Graf 7 – Varovný signál. (zdroj vlastní)</i>	50
<i>Graf 8 – Individuální prostředky na ochranu dýchacích cest</i>	51
<i>Graf 9 – Odpovědi respondentů na ochranu povrchu těla za pomoci individuálních prostředků ochrany. (zdroj vlastní)</i>	52
<i>Graf 10 – Individuální ochranné prostředky na oči. (zdroj vlastní).</i>	52
<i>Graf 11 – Počet odpovědí na otázku č. 7 v dotazníku pro 8. ročník. (zdroj vlastní)</i>	53
<i>Graf 12 – Odpovědi respondentů na otázku o evakuačním zavazadle. (zdroj vlastní)</i>	54
<i>Graf 13 – Odpovědi respondentů na první pomoc při zástavě dechu nebo srdce. (zdroj vlastní)</i>	55
<i>Graf 14 – Výsledek SWOT analýzy. (zdroj vlastní)</i>	59

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Propagační a vzdělávací materiály pro žáky

Příloha P II: Dotazník pro 3. ročník základních škol

Příloha P III: Dotazník pro 8. ročník základních škol

Příloha P IV: Vyhodnocení dotazníkového šetření pro 3. ročník

Příloha P V: Vyhodnocení dotazníkového šetření pro 8. ročník

PŘÍLOHA P I: PROPAGAČNÍ A VZDĚLÁVACÍ MATERIÁLY PRO ŽÁKY

Ohňový trojúhelník

Každý oheň potřebuje k „životu“ zápalnou teplotu, hořlavou látku a kyslík (vzduch).
Pokud některá z těchto podmínek hoření chybí, oheň sám uhasíná.

www.hzscr.cz

www.hasik.cz

Hořlavá látka
Oheň
Kyslík
Zápalná teplota

Moje důležitá telefonní čísla

Linka
tísňového
volání

1+1=112

 <p>Hasiči</p> <h1>150</h1> <p>Městská policie</p> <h1>156</h1>	 <p>Záchranka</p> <h1>155</h1> <p>Policie ČR</p> <h1>158</h1>
---	--

Ilustrace: Petr Netík Grafika: Miroslav Piňos Vydal: © Citadela Bruntál, z.s.
Spolufinancováno z grantového titulu MV - generálního ředitelství HZS ČR

(Zdroj HASÍK CZ)

Při odchodu z domu nezapomeň klíče,
překontroluj k tomu všechny spotřebiče.
Kdyby se ti hlava trošku z toho pletla,
znamená to sporák, no a taky světla.
Překontroluj vodu, okna zavři taky,
může přijít vítr a dešťové mraky.
Na adventním věnci zhasni všechny
svíčky, ať nemáme z Vánoc chvíle pro slzičky.
Do aktovky přidej se svačinou sáček,
na cestu se vydej - zdraví tě tvůj dráček.

Váš Hasík

Taky zapomínáš?

Vážení rodiče

Ve škole, na kterou dochází Vaše dítě, je realizován program „Hasík CZ – Preventivně výchovná činnost v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva“. Program probíhá ve spolupráci Hasičských záchranných sborů krajů a Citadela Bruntál, z.s. Je začleněn do dopoledního vyučování v rozsahu dvakrát dvou hodin na prvním i na druhém stupni. Vaše dítě se tedy v tomto školním roce zúčastní prvních dvou vyučovacích hodin, čímž získá přiměřené množství informací odpovídajících jeho věku a schopnostem. Tyto informace mu budou předávány speciálně vyškolenými instruktory z řad profesionálních a dobrovolných hasičů.

Snažíme se touto cestou co nejvíce předejít bolestným tragédiím, které se bohužel stále opakují! Své opodstatnění program nalézá v tom, že děti získávají mnoho nezbytných informací, jak se zachovat v krizových situacích.

Nejedná se o jednorázovou akci, ale o cílený dlouhodobý program, jehož výsledek závisí i na Vás! Rádi bychom Vás totiž touto cestou požádali o spolupráci. Je pravděpodobné, že za Vámi budou Vaše děti přicházet s různými dotazy a možná i s návrhy, co zlepšit u Vás doma v oblasti požární prevence. Pokuste se je brát vážně, můžete tak přispět ke zvýšení bezpečnosti Vaší rodiny!

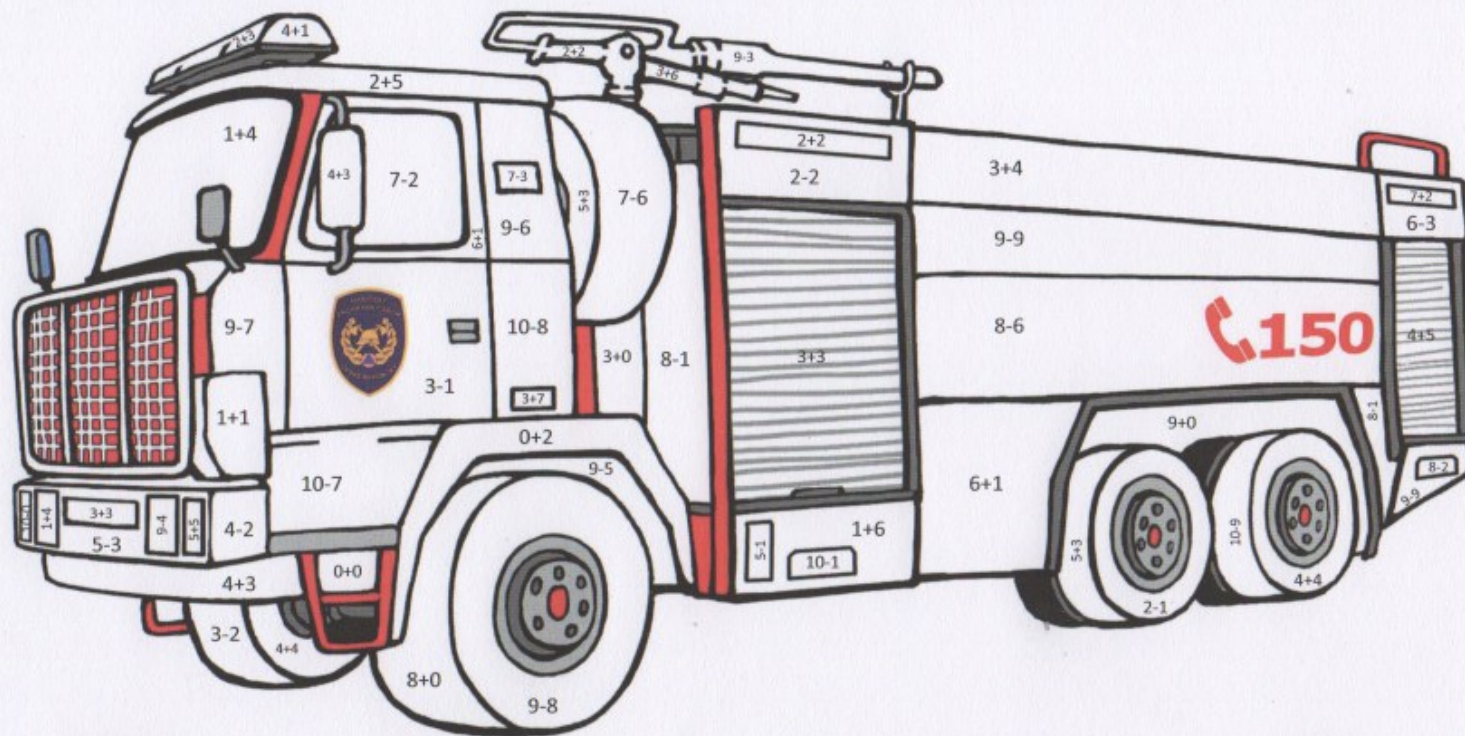
Nevystavujte své děti pokušení a uchovávejte veškeré zdroje požáru mimo jejich dosah!

Jedná se především o zapalovače, zápalky, hořlavé kapaliny a spotřebiče, jejichž užívání je určeno pouze dospělým osobám.

Pomozte nám - pomůžete svým dětem!

Tuto samolepku nalepte na vnitřní stranu vchodových dveří Vašeho bytu zhruba do výše očí Vašeho dítěte.
Podrobné informace o preventivním programu naleznete na www.hasik.cz
Spolufinancováno z grantového titulu MV – generálního ředitelství HZS ČR.

(Zdroj HASÍK CZ)

www.hzscr.cz

Nejdříve si správně vybarví tato okénka, která ti pomohou s vybarvením auta.

BÍLÁ

2

ŠEDÁ

4, 6, 9

MODRÁ

5

ČERVENÁ

0, 3, 7

ORANŽOVÁ

10

ČERNÁ

1, 8

Vydal: © Citadela Bruntál, z.s.

Ilustrace: Ing. Petr Netik

Tisk: K-TISK s.r.o., Bruntál

Spolufinancováno z grantového titulu MV - generálního ředitelství HZS ČR

www.hasik.cz

(Zdroj HASÍK CZ)

150 HASIČI

155 ZÁCHRANKA

158 POLICIE

Záchranáři od nás potřebují vědět:

1. Co se děje.
2. Kde se to děje (adresa včetně města).
3. Kdo volá.

Moje důležitá telefonní čísla

Linka tísňového volání

112

Záchranka

155

Police ČR

158

Hasiči

150

Městská policie

156

Jednotné evropské číslo tísňového volání

112

ZDE VYSTŘIHŔÍM OTVOR PRO MINCE

112

Jednotné evropské číslo tísňového volání

www.firebrno.cz

www.hasik.cz

**Hasíkova
pokladnička**

(Zdroj HASÍK CZ)

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍKY PRO 3. ROČNÍK ZÁKLADNÍCH ŠKOL

1. Jakou základní školu navštěvujete?

- ZŠ Vyškov, Tyršova 4
- ZŠ a MŠ Vyškov, Letní pole
- ZŠ Vyškov, Nádražní 5
- ZŠ Vyškov, Morávková 40
- ZŠ Vyškov, Purkyňova 39
- ZŠ Vyškov, Na Vyhliďce
- ZŠ Pustiměř
- ZŠ Rousínov

2. Učíte se z učebnic zaměřených na ochranu člověka za mimořádných událostí?

- Ano
- Ne

3. Měl/a jste v hodině přednášku od hasičů nebo městské policie?

- Ano, hasiči
- Ano, městská policie
- Ano, hasiči i městská policie
- Ne

4. Navštívil/a jste někdy internetové stránky Záchranný kruh?

- Ano
- Ne

5. Bavíte se s rodiči nebo ve škole o tom, jak se chovat při mimořádné události?

- Ano
- Ne

6. Jaké je tísňové číslo, ze kterého se dovoláte hasičům, policii i záchrance?

- 112
- 221
- 111

7. Pokud zahlédnete požár nebo tmavý kouř, na jaké číslo tísňového volání budete volat?

.....

8. Jaké je číslo na zdravotnickou záchranou službu?

- 158
- 155
- 150

9. Co se musí říct, když voláme na tísňovou linku?

- Důležité informace (kdo volá, co stalo a kde).
- Kolik mám roků.
- Je poblíž někdo dospělý.

10. Pokud vás osloví cizí člověk, je bezpečné se s ním bavit?

- Ano
- Ne

(Zdroj vlastní)

11. Co **nepatří** do evakuačního zavazadla?

- Jídlo a pití.
- Spací pytel a oblečení.
- Hračky a počítač.

12. Co uděláte, když ve třídě uslyšíte varovný signál?

- Uteču a schovám se.
- Poslouchám paní učitelku a odejdu s ní.
- Schovám se pod lavici.

13. Může člověk způsobit lesní požár?

- Ano
- Ne

14. Co jsou mimořádné události?

- Situace, kdy máme ve škole volno.
- Situace, kdy jsou lidé ohroženi a můžou být zraněny.
- Když jsem nemocný/á.

15. Které situace **nepatří** do mimořádných událostí?

- Mlha, sníh, déha.
- Povodně, tornádo.
- Zemětřesení, únik nebezpečné látky.

16. Jak se budete chovat při mimořádné události?

- Poslouchám pokynů záchranářů.
- Radši nic nedělám.
- Událost si natáčím a fotím.

17. Jaká mimořádná událost s největší pravděpodobností **může vzniknout** v České republice?

- Lesní požár
- Velké zemětřesení
- Výbuch sopky

18. Můžete se koupat v rybníce za bouřky?

- Ano
- Ne

19. Co uděláte, pokud najdete na ulici injekční stříkačku?

- Můžu ji vzít a hrát si s ní.
- Vezmu si ji domů.
- Nedotýkám se jí.

20. Co uděláte, pokud vznikne požár v bytě nebo v domě?

- Uteču ven a schovám se.
- Opustím byt a zavolám hasiče.
- Schovám se v pokoji, kde nehoří a zavolám hasiče.

(Zdroj vlastní)

PŘÍLOHA P III: DOTAZNÍKY PRO 8. ROČNÍK ZÁKLADNÍCH ŠKOL

1. Jakou základní školu navštěvujete?

- ZŠ Vyškov, Tyršova 4
- ZŠ a MŠ Vyškov, Letní pole
- ZŠ Vyškov, Nádražní 5
- ZŠ Vyškov, Morávčkova 40
- ZŠ Roasínov
- ZŠ Pustiměř

2. Používáte při výuce speciální učebnice nebo videa k výuce Ochrany člověka za mimořádných událostí?

- Ano, videa
- Ano, učebnice
- Ne

3. Proběhla na Vaší škole přednáška, která byla provedena příslušníky HZS?

- Ano
- Ne

4. Navštívil/a jste někdy internetové stránky Záchraný kruh?

- Ano
- Ne

5. Uvítal/a byste, aby se na Vaší škole věnovalo více tématu Ochrana člověka za mimořádných událostí?

- Ano, přijde mi to důležité.
- Ne, nepřijde mi to důležité.

6. Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ano, jakou formu byste nejvíce uvítal/a?

- Letáčky, brožurky a jiné.
- Samostatný předmět.
- Přednášky s odborníky
- Něco jiného -

7. Mezinárodní tísňová linka má jaké číslo?

- 112
- 221
- 111

8. Kdy požár nehasíme vodou?

- Vždy můžeme požár hasit vodou.
- Když můžeme poničit majetek.
- Pokud je v blízkosti zdroje elektrického proudu.

9. Můžete použít pěnový hasicí přístroj na požár elektroniky?

- Ano
- Ne

10. Co je to mimořádná událost?

- Mimořádné události jsou jen velké havárie, které jsou vysílány v televizních novinách.
- Situace, při kterých je ohroženo zdraví a životy osob a dochází při nich k velkým škodám na majetku nebo životním prostředí.
- Mimořádné události jsou pouze ty, u kterých je velký počet zraněných osob.

(Zdroj vlastní)

11. Jak zní signál varující před mimořádnou událostí?

- Kolísavým tónem - 140 vteřin.
- Pozor, nebezpečí - 10 minut.
- Přerušovaným tónem - 100 vteřin.

12. Co uděláte po zaznění varovného signálu „všeobecná výstraha“?

- Vyběhnu před dům a budu čekat na příjezd záchranářů.
- Zůstanu v domě, vnímám tishové informace v rádiu nebo v televizi a respektuji pokyny záchranářů.
- Volám na tishovou linku, co se děje a vyhlížím pomoc.

13. Pokud ve Vaší blízkosti unikne větší množství neznámé nebezpečné látky, co uděláte?

- Jdeme se s kamarády podívat blíž a natáčím to na mobil.
- Neptřibližuji se, vyhledám úkryt (nejlépe v nejvyšším patře budovy) a chráním si dýchací cesty.
- Neptřibližuji se, vyhledám úkryt (nejlépe v nejnižším patře budovy) a chráním si dýchací cesty.

14. Jaké prostředky improvizované ochrany použijete, pokud vznikne havárie s únikem nebezpečné látky?

Dýchací cesty.....

Povrch těla

Oči.....

15. Co je to evakuace?

- Organizovaný odchod ze školy.
- Organizované přemístění osob, zvířat nebo věcí z místa ohrožení do místa bezpečí.
- Společný odchod většiny obyvatel z města z důvodu ohrožení.

16. Co uděláte při evakuaci školy?

- Oposuším školu společně se svým učitelem.
- Můžu školu opustit sám a jít domů.
- Můžeme školu opustit ve skupince po 5 lidech bez vědomí učitele.

17. Do evakuačního zavazadla patří (vypíšte aspoň 7 věcí):

.....
.....
.....
.....

18. Co je nutné udělat, když zjistíte u spolužáka zástavu dýchání případně srdce?

- Stlačím hrudník 100krát za minutu a nepřestávám do příjezdu záchranné služby.
- Stlačím hrudník 50krát za minutu a nepřestávám do příjezdu záchranné služby.
- Stlačím 30krát hrudník a dám ho do stabilizované polohy.

19. Jaká je 1. pomoc při popáleninách?

- Místo chladím mírným proudem tekoucí studené vody, přiskvažené oblečení můžu strhnout.
- Místo chladím mírným proudem tekoucí studené vody a nestrhávám kůže ani oblečení.
- Místo hned obvážu sterilním obvazem a přes něj chladím např.: zmrazenou zeleninou.

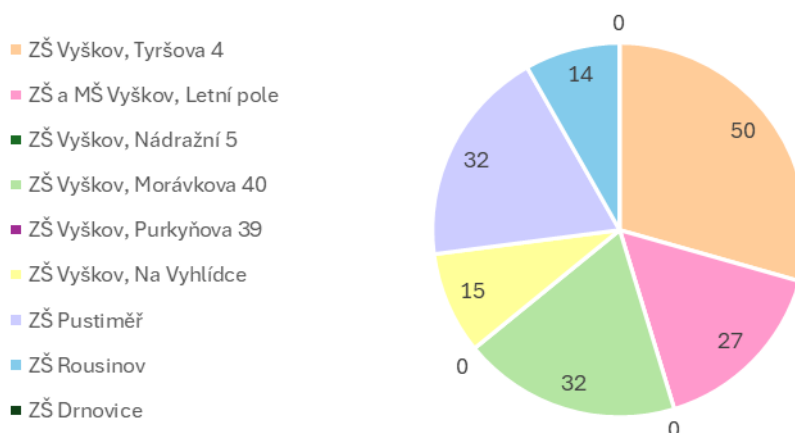
20. Vidíte ležet osobu na zemi zasaženou elektrickým proudem a vidíte že stále drží elektrický kabel. Jak budete postupovat?

- Ihned poskytnu první pomoc zraněnému.
- Přeruším působení el. proudu (vypnu pojistky, vodič odstráním od zraněného nevodivým materiálem např.: větev, nekovová tyč) a poskytnu první pomoc.
- Přeruším působení el. proudu (vodič odstráním od zraněného vlastníma rukama) a poskytnu první pomoc.

(Zdroj vlastní)

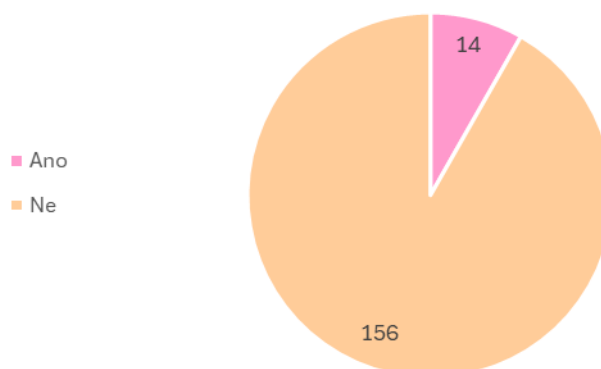
PŘÍLOHO P IV: VYHDONOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ PRO 3. ROČNÍK

1. Jakou základní školu navštěvujete?

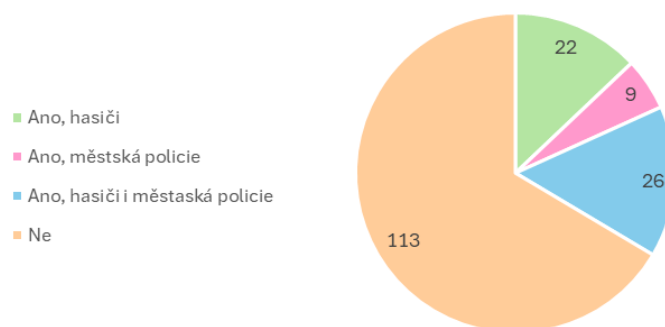
(Zdroj vlastní)

2. Učíte se z učebnic zaměřených na ochranu člověka za mimořádných událostí?

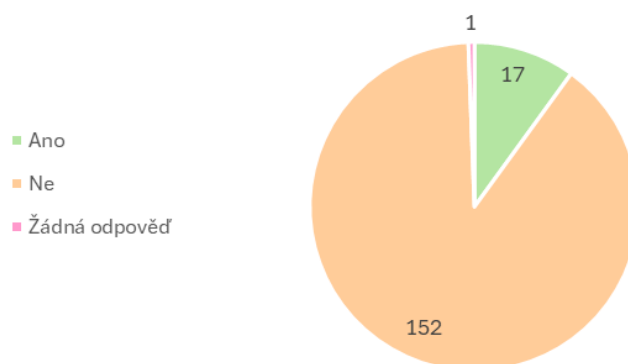
(Zdroj vlastní)

3. Měl/a jste v hodině přednášku od hasičů nebo městské policie?

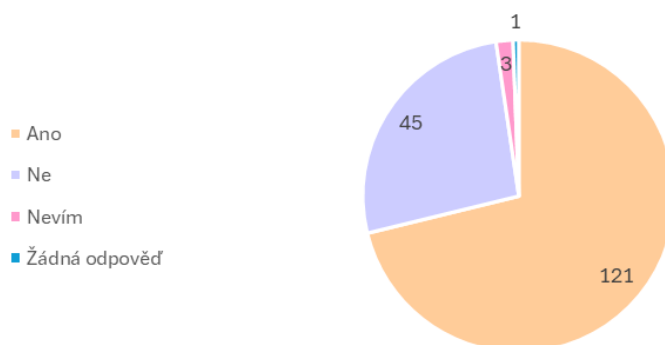
(Zdroj vlastní)

4. Navštívil/a jste někdy internetové stránky Záchraný kruh?

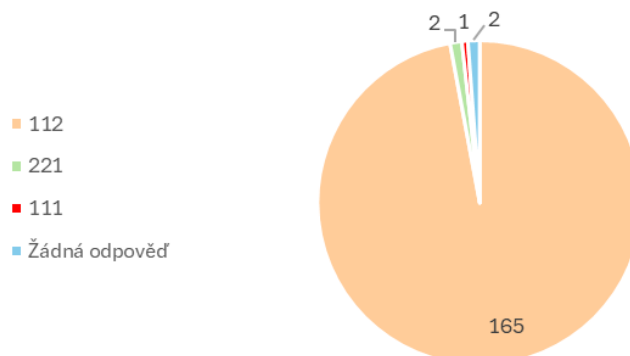
(Zdroj vlastní)

5. Bavíte se s rodiči nebo ve škole o tom, jak se chovat při mimořádné události?

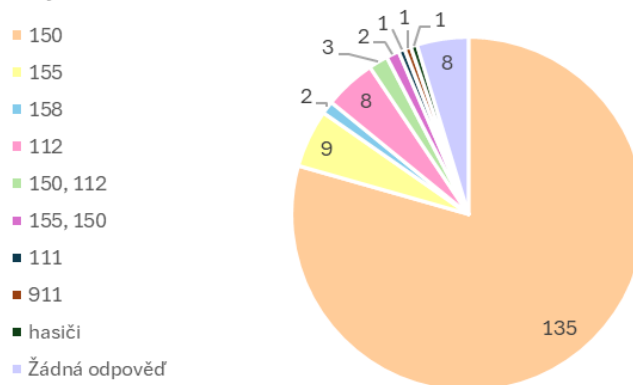
(Zdroj vlastní)

6. Jaké je tísňové číslo, ze kterého se dovoláte hasičům, policii i záchrance?

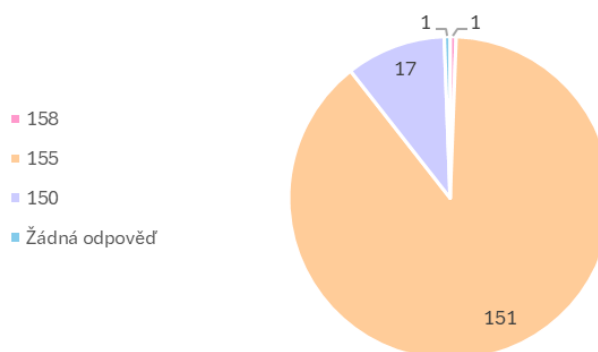
(Zdroj vlastní)

7. Pokud zahlédnete požár nebo tmavý kouř, na jaké číslo tísňového volání budete volat?

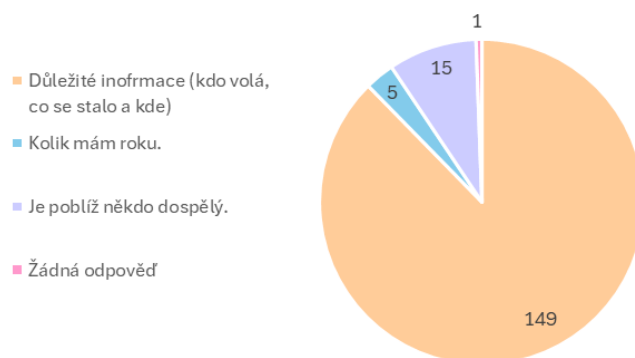
(Zdroj vlastní)

8. Jeké je číslo na zdravotnickou záchranou službu?

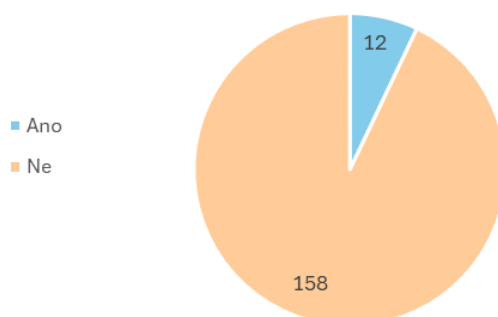
(Zdroj vlastní)

9. Co se musí říct, když voláme na tísňovou linku?

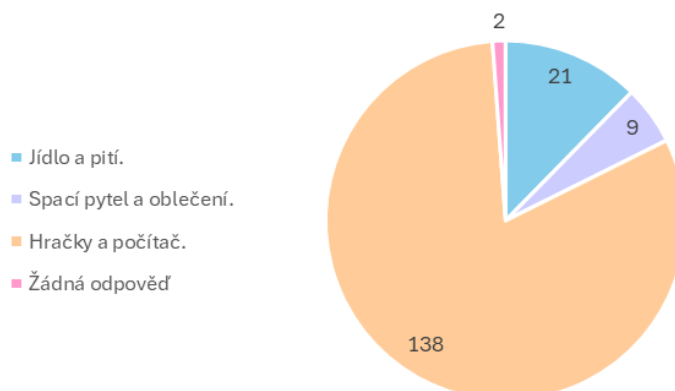
(Zdroj vlastní)

10. Pokud vás osloví cizí člověk, je bezpečné se s ním bavit?

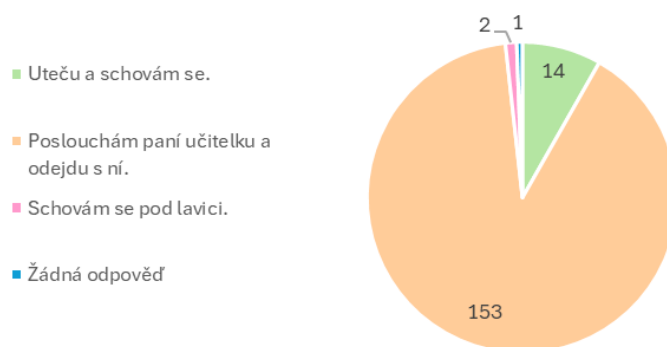
(Zdroj vlastní)

11. Co nepatří do evakuačního zavazadla?

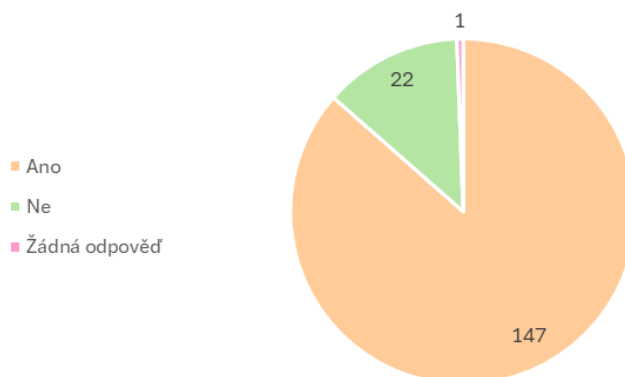
(Zdroj vlastní)

12. Co uděláte, když ve třídě uslyšíte varovný signál?

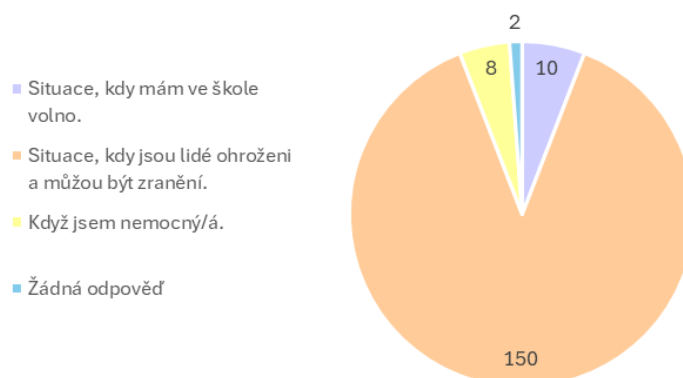
(Zdroj vlastní)

13. Může člověk způsobit lesní požár?

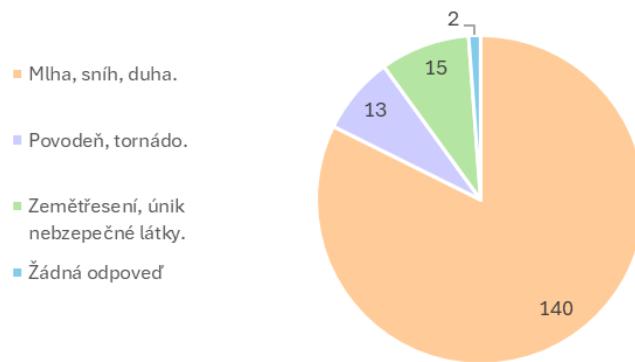
(Zdroj vlastní)

14. Co jsou mimořádné události?

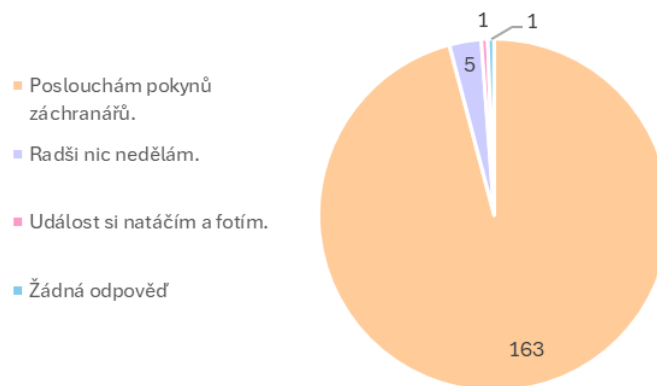
(Zdroj vlastní)

15. Které situace nepatří do mimořádných událostí?

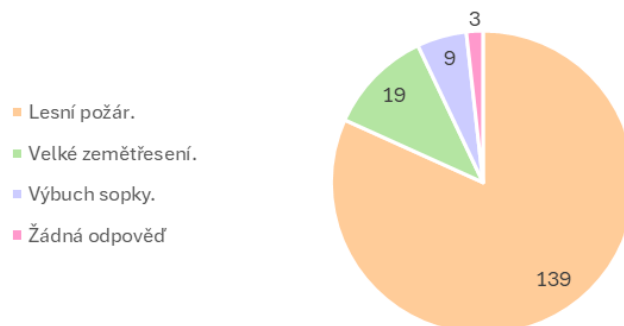
(Zdroj vlastní)

16. Jak se budete chovat při mimořádné události?

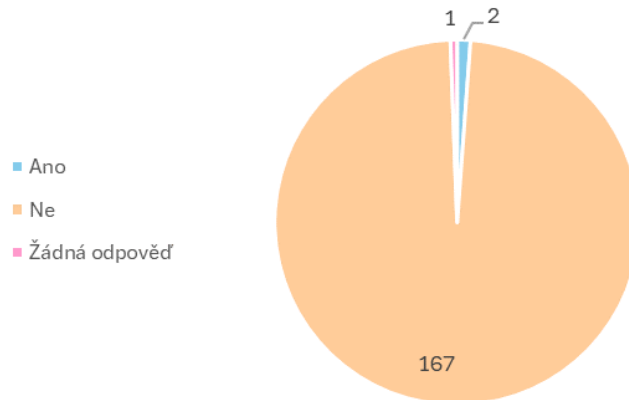
(Zdroj vlastní)

17. Jaká mimořádná událost s největší pravděpodobností může vzniknout v České republice?

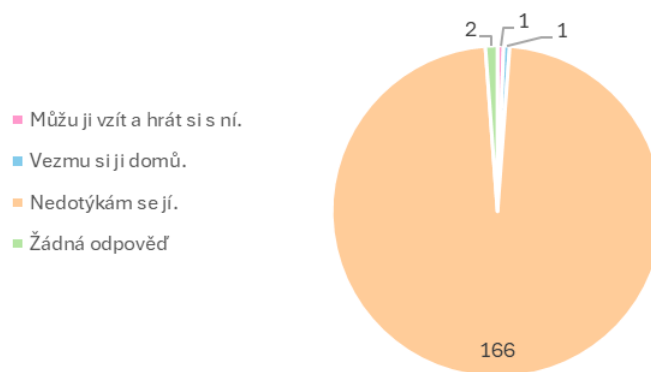
(Zdroj vlastní)

18. Můžete se koupat v rybníce za bouřky?

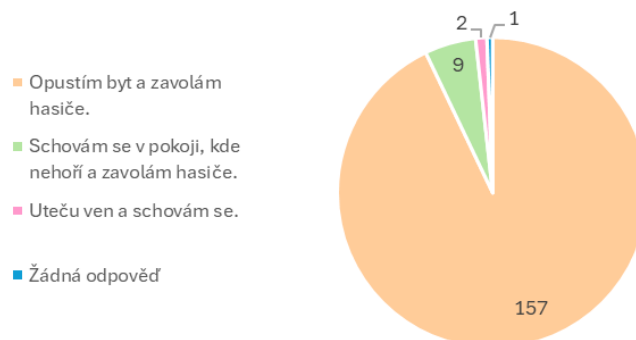
(Zdroj vlastní)

19. Co uděláte, pokud najdete na ulici injekční stříkačku?

(Zdroj vlastní)

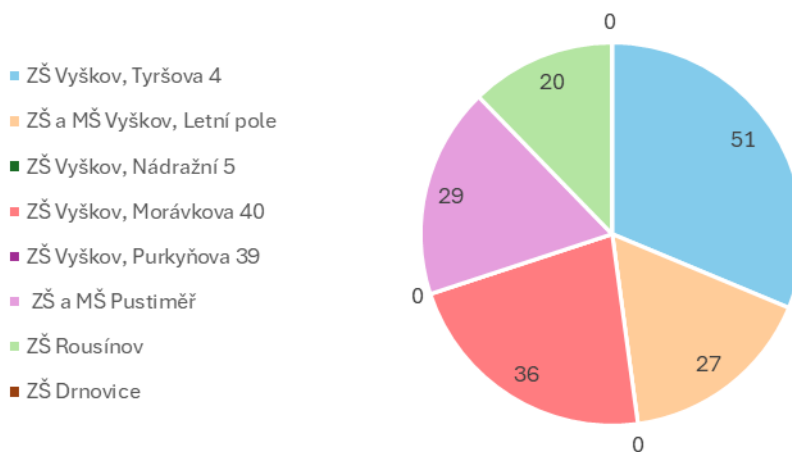
20. Co uděláte, pokud vznikne požár v bytě nebo v domě?

(Zdroj vlastní)

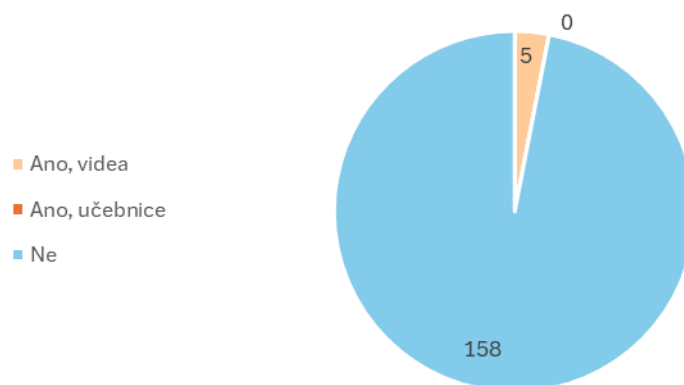
PŘÍLOHA P V: VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ PRO 8. ROČNÍK

1. Jakou základní školu navštěvujete?

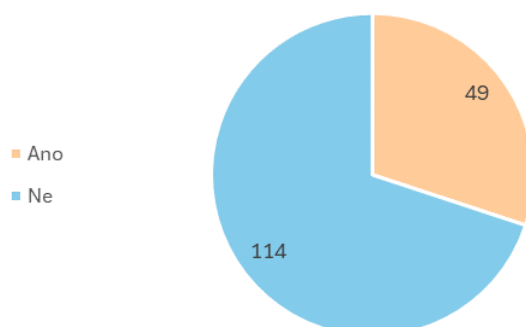
(Zdroj vlastní)

2. Používáte při výuce speciální učebnice nebo videa k výuce Ochrany člověka za mimořádných událostí?

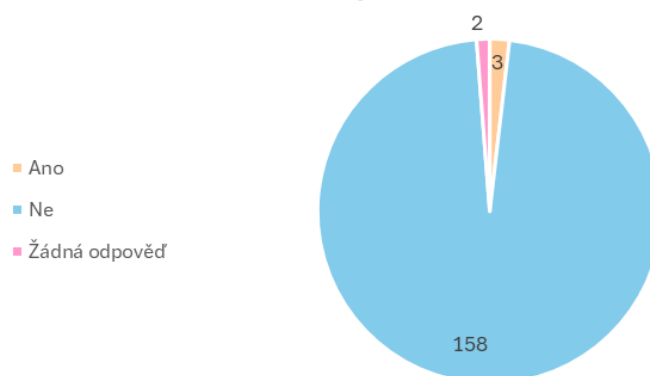
(Zdroj vlastní)

3. Proběhla na Vaší škole přednáška, která byla provedena příslušníky HZS?

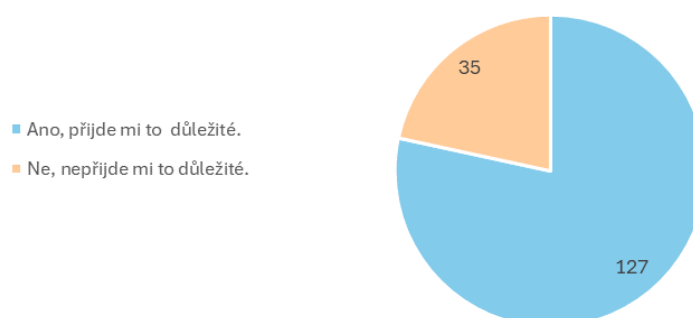
(Zdroj vlastní)

4. Navštívil/a jste někdy internetové stránky Záchraný kruh?

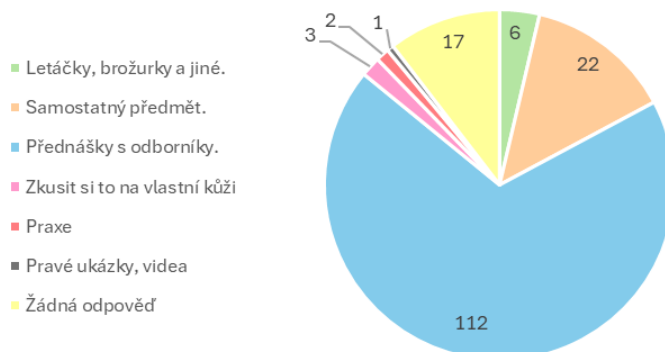
(Zdroj vlastní)

5. Uvítal/a byste, aby se na Vaší škole více věnovalo tématu Ochrana člověka za mimořádných událostí?

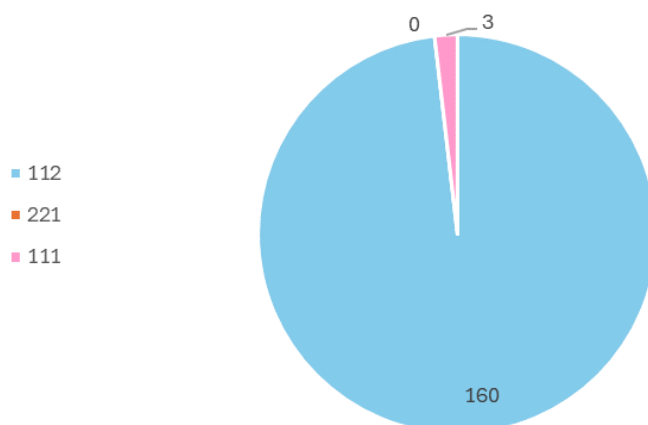
(Zdroj vlastní)

6. Pokud jste v předchozí otázce odpověděl/a ano, jakou formou byste nejvíce uvítal/a?

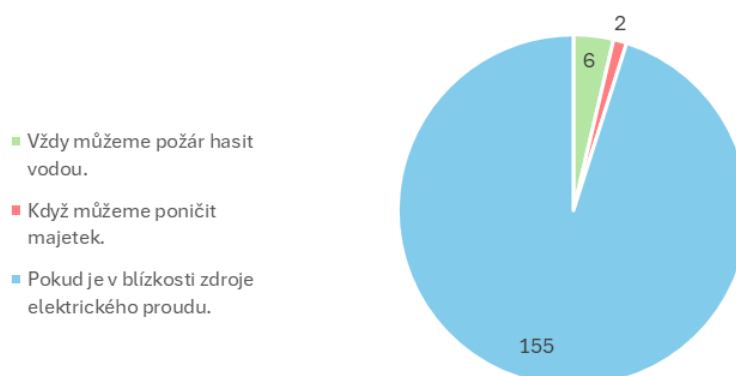
(Zdroj vlastní)

7. Mezinárodní tísňová linka má jaké číslo?

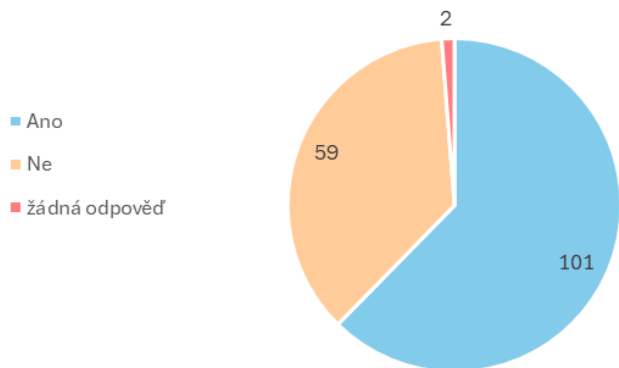
(Zdroj vlastní)

8. Kdy požár nehasíme vodou?

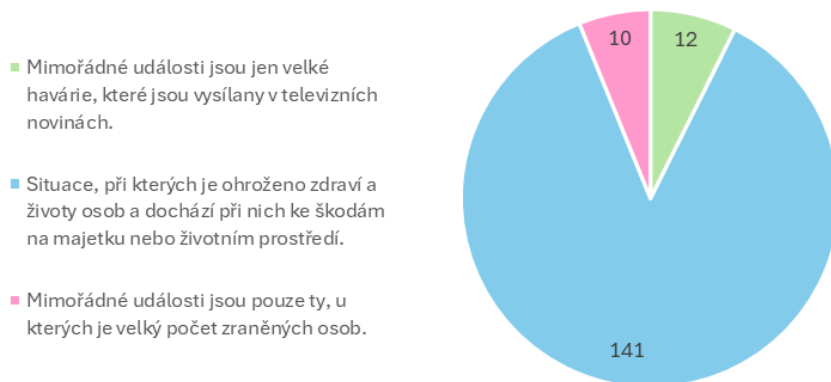
(Zdroj vlastní)

9. Můžete použít pěnový hasicí přístroj na požár elektroniky?

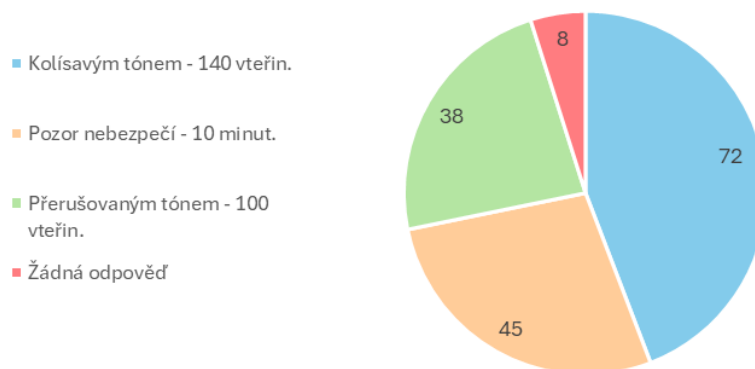
(Zdroj vlastní)

10. Co je to mimořádná událost?

(Zdroj vlastní)

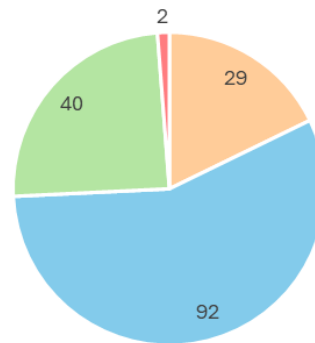
11. Jak zní signál varující před mimořádnou událostí?

(Zdroj vlastní)

12. Co uděláte po zaznění varovného signálu všeobecná výstraha?

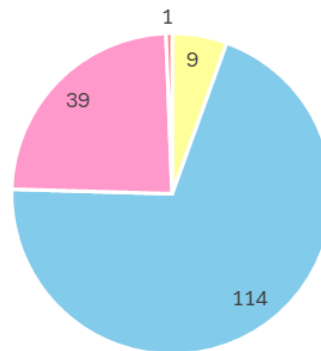
- Vyběhnu před dům a budu čekat na příjezd záchranářů.
- Zůstanu v domě, vnímám tísňové informace v rádiu nebo v televizi a respektuji pokyny záchranářů.
- Volám na tísňovou linku, zjišťuji co se děje a vyhlížím pomoc.
- Žádná odpověď

(Zdroj vlastní)

13. Pokud ve Vaší blízkosti unikne větší množství neznámé nebezpečné látky, co uděláte?

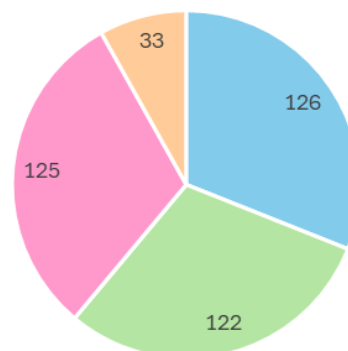
- Jdeme se s kamarády podívat blíž a natáčím to na mobil.
- Nepřibližuji se, vyhledám úkryt (nejlépe v nejvyšším patře budovy) a chráním si dýchací cesty.
- Nepřibližuji se, vyhledám úkryt (nejlépe v nejnižším patře budovy) a chráním si dýchací cesty.
- Žádná odpověď

(Zdroj vlastní)

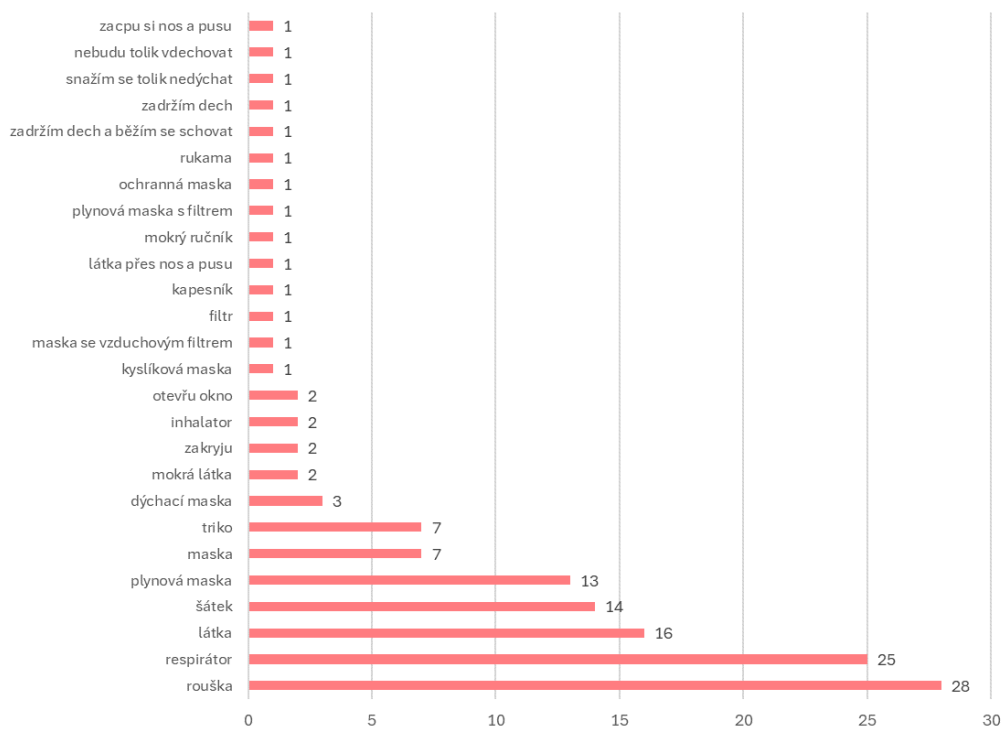
14. Jaké prostředky individuální ochrany použijete, pokud vznikne havárie s únikem nebezpečné látky?

- Dýchací cesty
- Povrch těla
- Oči
- Žádná odpověď

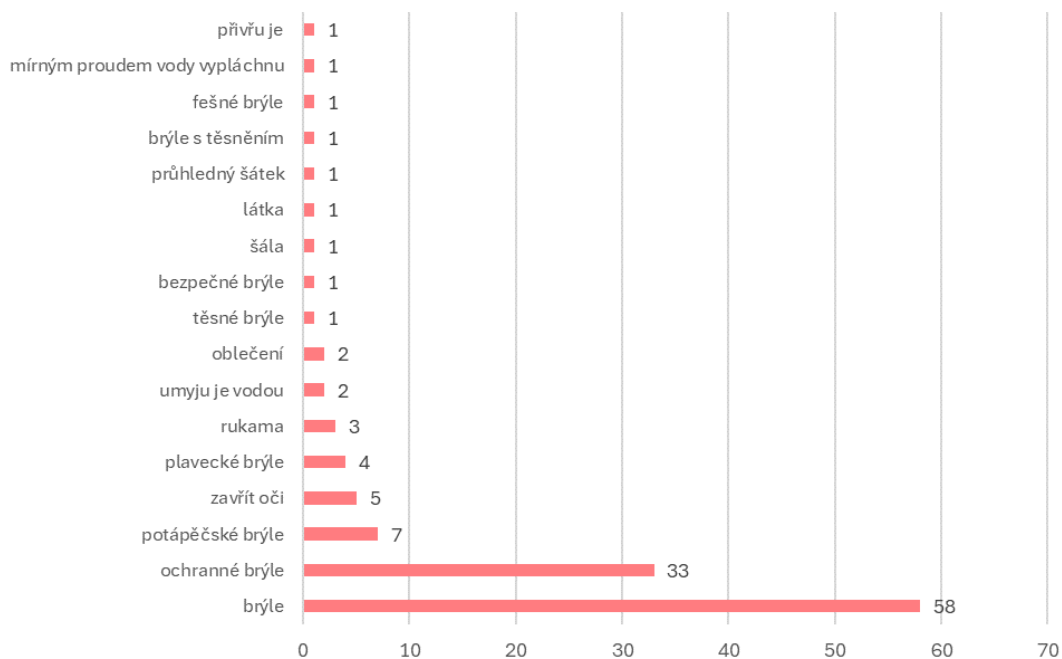
(Zdroj vlastní)

Dýchací cesty

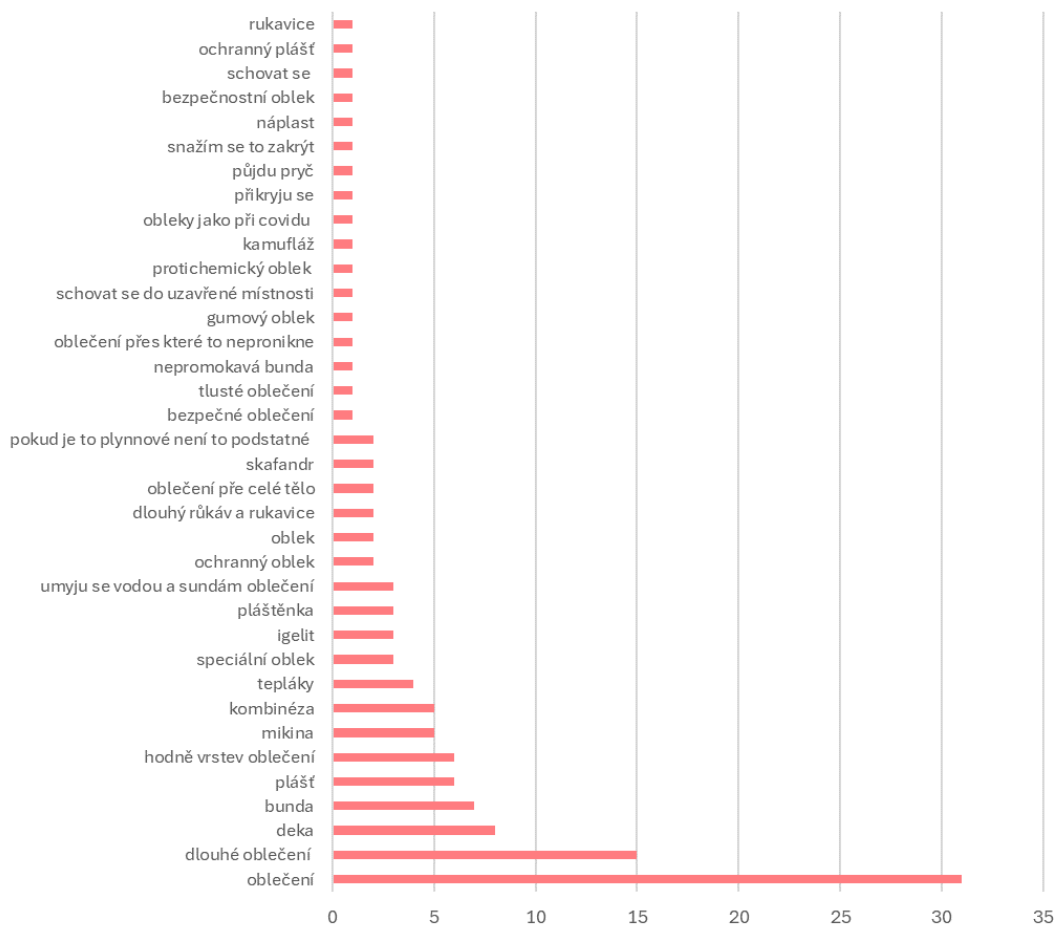
(Zdroj vlastní)

Oči

(Zdroj vlastní)

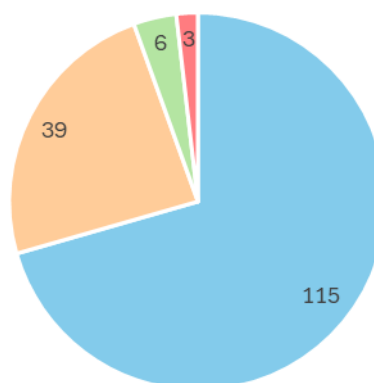
Povrch těla

(Zdroj vlastní)

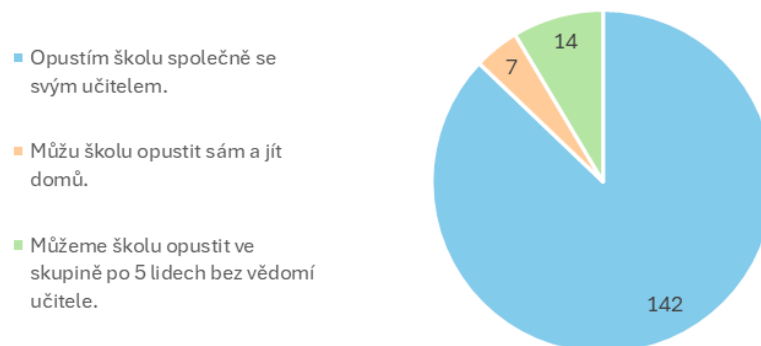
15. Co je to evakuace?

- Organizované přemístění osob, zvířat nebo věcí z místa ohrožení do místa bezpečí.
- Společný odchod většiny obyvatel z města z důvodu ohrožení.
- Organizovaný odchod ze školy.
- Žádná odpověď

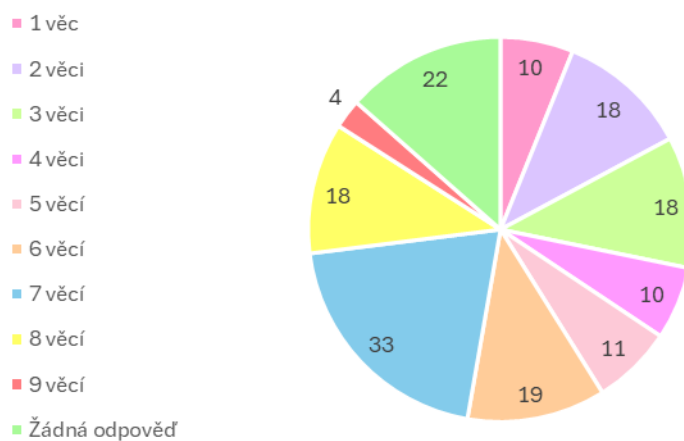
(Zdroj vlastní)

16. Co uděláte při evakuaci školy?

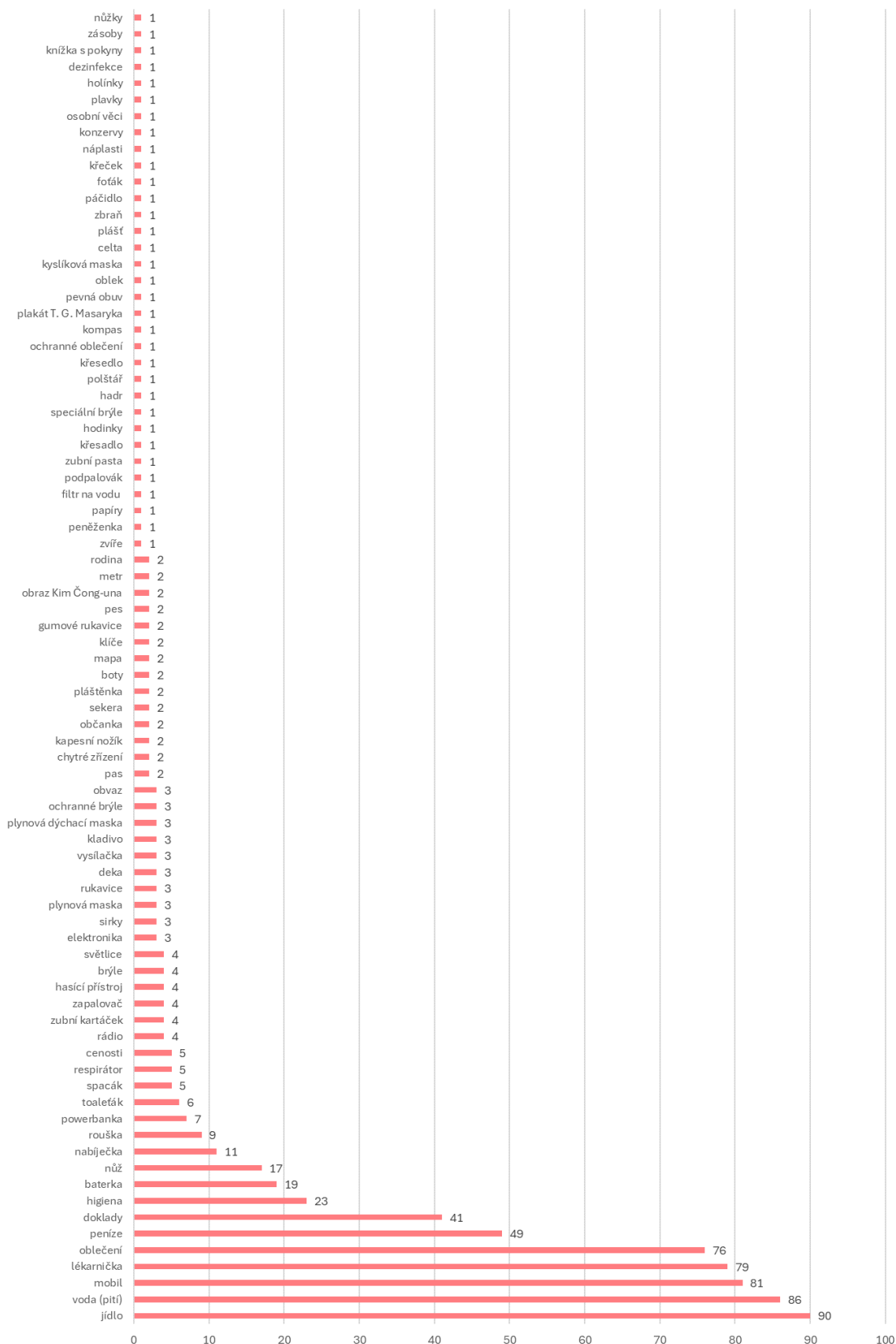
(Zdroj vlastní)

17. Co patří do evakuačního zavazadla?

(Zdroj vlastní)

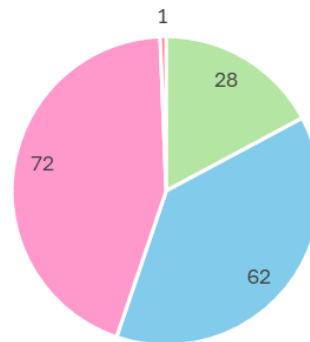
17. Co patří do evakuačního zavazadla?

(Zdroj vlastní)

18. Co je nutné udělat, když zjistíte u spolužáka zástavu dýchání případně srdce?

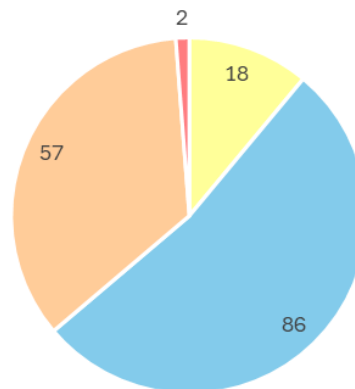
- Stlačím hrudník 100krát za minutu a nepřestávám do příjezdu zdravotnické záchrané služby.
- Stlačím hrudník 50krát za minutu a nepřestávám do příjezdu zdravotnické záchrané služby.
- Stlačím 30krát hrudník a dám ho do stabilizované polohy.
- Žádná odpověď

(Zdroj vlastní)

19. Jaká je první pomoc při popáleninách?

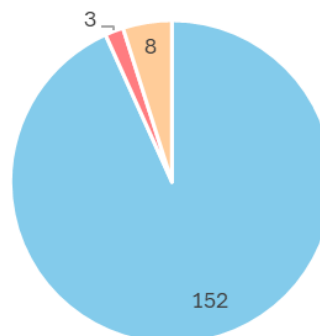
- Místo chladím mírným proudem tekoucí studené vody, při škvářené oblečení můžu strhnout.
- Místo chladím mírným proudem tekoucí studené vody a nestrhávám kůži ani oblečení.
- Místo hned obvážu sterilním obvazem a přes něj chladím např. mraženou zeleninou.
- Žádná odpověď

(Zdroj vlastní)

20. Vidíte ležet osobu na zemi zasaženou elektrickým proudem a vidíte, že stále drží elektrický kabel. Jak budete postupovat?

- Přeruším působení el. proudu (vypnu pojistky, vodič odstčím od zraněného nevodivým materiálem např.: větev, nekovová tyč) a poskytnu první pomoc.
- Přeruším působení el. proudu (vodič odstčím od zraněného vlastníma rukama) a poskytnu první pomoc.
- Ihned poskytnu první pomoc zraněnému.

(Zdroj vlastní)